

TAMPEREEN YLIOPISTO

PARTURI-KAMPAAJAN KOMPETENSSIPROFIILI

Pia Kiikeri
Tampereen yliopisto
Kasvatustiede
Pro gradu - tutkielma
Kasvatustieteen laitos
Kevät 2007

KASVATUSTIETEIDEN LAITOS	KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Tekijä Pia Kiikeri	
Työn nimi Parturi-kampaajan kompetenssi-profiili	
Aika Toukokuu 2007	Sivumäärä 113s. + 11s. liitteet, yhteensä 124s.
<p>Tutkimukseni tavoite lähti halustani kehittää koko hiusalaa. Tutkimuksessani kartoitan parturi-kampaajan työssä tarvittavia yleisiä työelämävalmiuksia. Yleiset työelämävalmiudet ovat valmiuksia, jotka ovat kaikilla ammattialoilla samoja. Toisilla aloilla jotkut yleiset työelämävalmiudet korostuvat toisia taitoja enemmän. Kartoitin parturi-kampaajan yleiset työelämävalmiudet ja toivon, että näiden tulosten perusteella voidaan koulutuksen sisällä muokata opetussuunnitelmaa vastaamaan työelämän tarpeita, sekä koulutukseen pystytään ottamaan opiskelijoiksi ne, joilla on alalle taipumusta. Näin vältetään henkilöiden turhaan kouluttamiselta.</p> <p>Yleiset työelämävalmiudet jakaantuvat neljään eri osaan; elämänhallintataidot, kommunikointitaidot, ihmisten ja tehtävien johtaminen sekä innovaatioiden ja muutosten hallinta. Tutkimuksellani hain vastausta kysymykseen, mitkä ovat ne yleiset työelämävalmiuskompetenssit, joita parturi-kampaajan on saavutettava tullakseen ammattilaiseksi. Lisäksi vertailin, onko eri opiskelijoiden välillä kompetensseissa eroja.</p> <p>Toteutin tutkimukseni lomaketutkimuksena 38 parturi-kampaajaopiskelijalle. Kartoitin opiskelijoiden käsitystä heidän omista yleisistä työelämävalmiuksistaan. Viiden tärkeimmän taidon joukkoon ylsivät; kuuntelutaito, vuorovaikutustaito, eettinen vastuu, suullinen viestintätaito, luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys ja oppimisen taito.</p> <p>Lomaketutkimuksella kartoitin myös opiskelijoiden mielipidettä niistä yleisistä työelämävalmiuksista, joita he pitävät tärkeinä parturi-kampaajan ammatissa. Lomaketutkimuksen lisäksi haastattelin kahdeksaa hiusalan ammattilaista ja heidän näkemystään parturi-kampaajalta vaadittavista yleisistä työelämävalmiuksista. Yhdeksi tärkeimmiksi taidoiksi nousi oppimisen taito. Parturi-kampaajan ammatissa on koko ajan opiskeltava uutta pystyäkseen uudistumaan ja palvelemaan asiakkaita. Parturi-kampaajan on oltava motivoitunut ja alasta kiinnostunut.</p> <p>Vuorovaikutustaito, kuuntelutaito ja suullinen viestintätaito osoittautuivat tärkeiksi taidoiksi. Parturi-kampaajan on osattava palvella asiakasta. Vaikka työtuloksessa olisikin puutteita, asiakas tulee liikkeeseen takaisin vain, jos asiakaspalvelu on ollut hyvää.</p> <p>Lisäksi parturi-kampaajan tarvitsee olla luova ja hänellä on oltava hyvät kädentaidot. Hänellä täytyy olla myös oma-aloitteellisuutta toimia ammatissa. Parturi-kampaajien teemahaastattelussa tärkeiksi taidoiksi ammattia toteutettaessa nousivat myös hahmottamiskyky ja päätöksentekotaito. Parturi-kampaajan on myös osattava visioida tulevaisuuden näkymiä ja hänellä on oltava riskinottokykyä.</p> <p>Hakusanat: parturi-kampaaja, ammattitaito, kompetenssi, kvalifikaatiot, yleiset työelämävalmiudet, itsesäätelyvalmiudet, oppiminen, laadullinen opetus</p>	

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
1.1 Tutkimusongelmat	7
2. AMMATTITAITO TUTKIMUKSEN KOHTEENA	8
2.1 Ammattitaito, kompetenssi ja kvalifikaatio	8
2.2 Ammattitaidon teoreettisia jäsentelyjä	17
2.3 Parturi-kampaajan ammattitaito asiantuntijan taitoprofiilin näkökulmasta	22
2.3.1 <i>Ammattispesifistiset taidot ja tiedot parturi-kampaajan ammatissa</i>	22
2.3.2 <i>Yleiset työelämävalmiudet parturi-kampaajan ammatissa</i>	33
2.3.3 <i>Ammatillista kehittymistä edistävät itsesäätelyvalmiudet parturi-kampaajan ammatissa</i>	37
3. TUTKIMUKSEN MENETELMÄT	42
3.1 Lomaketutkimus parturi-kampaajaopiskelijoille	42
3.1.1 Lomaketutkimuksen problematiikkaa	43
3.2 Teemahaastattelu parturi-kampaajille	44
3.2.1 Teemahaastattelun problematiikkaa	46
3.3 Menetelmälliset valinnat	48
3.4 Tutkimuksen luotettavuudesta	50
3.4.1 Tutkimuksen reliabiliteetti	50
3.4.2 Tutkimuksen validiteetti	51
4. TUTKIMUKSEN TULOKSET	54
4.1 Parturi-kampaajan yleiset työelämävalmiudet parturi-kampaajaopiskelijan näkökulmasta	54
4.1.1 Kyselyyn vastanneiden luokkajako, ikä ja aikaisemmat opinnot.	54
4.1.2 Kyselyyn vastanneiden näkemys omista henkilökohtaisista yleisistä työelämävalmiuksistaan parturi-kampaaja-alan opiskelijana.	56
4.1.3 Kyselyyn vastanneiden näkemys tärkeimmistä yleisistä työelämävalmiuksista, joita tarvitaan parturi-kampaajan työssä.	64
4.2 Parturi-kampaajan yleiset työelämävalmiudet parturi-kampaajan näkökulmasta	71
4.2.1 Parturi-kampaajan elämänhallintataidot	71
4.2.2 Parturi-kampaajan kommunikointitaidot	81
4.2.3 Ihmisten ja tehtävien johtaminen parturi-kampaajana	91
4.2.4 Innovaatioiden ja muutosten hallinta parturi-kampaajana	97

5. POHDINTAA	104
LÄHTEET	109
LIITTEET	114
Liite 1 (1).	114
Liite 2.	117
Liite 3.	118
Liite 4.	119
Liite 5.	120
Liite 6.	121
Liite 7.	122
Liite 8.	123
Liite 9.	124

JOHDANTO

Olen ammatiltani hiusalan opettaja ja pro gradu tutkimusta suunnitellessani minulla oli muutama selkeä tavoite työlleni. Halusin ehdottomasti, että minulla olisi mahdollisuus kehittää työlläni hiusalan koulutusta koko valtakunnan tasolla eteenpäin, sillä hiusalalle on tehty vaan muutama pro gradu -tutkimus ja väitöskirja. Lisäksi halusin, että työstäni olisi hyötyä parturi-kampaajalinjamme kehittämiseen sekä kaikkien hiusalan koulujen opettajille ympäri Suomen.

Näillä tavoitteilla lähdin syksyllä 2005 pro gradu-seminaari-istuntoon. Olen koko opettajaurani aikana ollut kiinnostunut opiskelijoiden arvioinnista ja laadullisen arvioinnin pohjalla olevista asioista. Kiinnostuin erilaisten kompetenssien ja kvalifikaatioiden tutkimisesta hiusalan näkökulmasta, koska näin työlläni olevan mahdollisuuden parantaa mm. arviointia ja opetuksen laatua. Työssäoppimisen kautta parturi-kampaaja opiskelijoiden kontaktit työelämään ovat kasvaneet, työ on tullut lähemmäs ammatillista opetusta. Jokainen työ muuttuu ajan kuluessa, niin myös parturi-kampaajan työ. Siksi olisi hyvä välillä pysähtyä miettimään, millaisia taitoja olisi hyvä opettaa parturi-kampaaja opiskelijoille ja mitä taitoja he tarvitsevat muuttuvassa työelämässä.

Parturi-kampaajaopinnot ovat aina olleet vetovoimaisimpia aloja. Vuonna 2006 ensisijaisia hakijoita kauneudenhoitoalalle oli 3790 ja aloituspaikkoja 1191; hakijoita oli siis 3,2 kertaa aloituspaikkojen määrä. Vuosina 2001 – 2004 valmistui 3738 parturi-kampaajaa. Heistä 70,3% työllistyi ja 11,2% jäi työttömiksi. Kaikkien alojen perustutkinnoissa työttömiä oli vastaavana aikana 15,1%. (Kimari 2007.) Hiusalalla ongelmana ei ole hakijoiden vähyys; huolta aiheuttaa se, että valmistuvista parturi-kampaajista suurin osa ei hakeudu alalle. Vuonna 2004 9720 parturi-kampaajaa oli sijoittuneena omaan ammattiinsa; se on 52% tutkinnon suorittaneista (Kimari 2007). On siis oleellisen tärkeää, että opiskelijoilla on koulutuksen jälkeen sellaiset taidot ja tiedot, jotka vastaavat työelämän tarpeita. On tärkeää kouluttaa sellaisia henkilöitä, joilla on taipumusta parturi-kampaaja-alalle. Opiskelijoiden valintatilanteiden ja koulutuksen kehittämisessä tulee hyödyntää tutkittavaa tietoa alalla tarvittavista kompetensseista.

Millainen on hyvä parturi-kampaaja? Miten koulutamme hyviä parturi-kampaajia? Mitkä ovat ne kvalifikaatiot ja kompetenssit, joita opiskelijan on opittava tullakseen hiusalan ammattilaiseksi? Tarpeellisenä taitona on hiusalalla pidetty esimerkiksi asiakaspalveluntaitoa.

Parturi-kampaajan kvalifikaatioita ja kompetensseja ei ole aikaisemmin tutkittu. Haluankin herättää keskustelua hiusalalla tarvittavista kompetensseista. Tätä tietoa voitaisiin käyttää hyödyksi mm. pääsykokeissa. Tällöin välttyttäisiin turhaan kouluttamiselta ja koulutuspaikat voitaisiin ohjata niille, jotka alalle parhaiten sopivat ja/tai haluavat. Ongelmana tutkimuksessani onkin **mitkä ovat ne kompetenssit, joita parturi-kampaajan on saavutettava tullakseen ammattilaiseksi.** Kiinnostavaa on selvittää, **millaisia eroja eri opiskelijoiden kompetensseissa on.** Esimerkiksi onko aikuisopiskelijoiden ja peruskoulusta opiskelemaan tulleiden opiskelijoiden välillä eroja.

Ruohotie (2002b, 239 – 240) jakaa Nijhofin ja Remmersin (1989) esittämän mallin mukaan taidot kolmeen osaan; ensimmäisenä kehittyvät perustaidot, jotka ovat nuorille tärkeitä taitoja ja jotka antavat valmiuden selviytyä yhteiskunnassa (älylliset, kulttuuriset ja sosiaaliset perusvalmiudet) ja luovat perustan työelämässä selviytymiselle ja jatkokoulutukselle. Perustaitoja voidaan oppia koulujärjestelmän eri tasoilla. Toisena tulevat yleiset taidot, jotka voivat olla yhteisiä kaikille ammattilaisille tai osalle ammattialoista. Mitä yleisemmistä taidoista on kysymys, sitä todennäköisemmin niitä opitaan koulussa ja sen ulkopuolella reflektiivisen toiminnan tuloksena. Edellisten lisäksi erotetaan siirrettävissä olevat taidot, jotka auttavat tekemään uraan liittyviä valintoja ja päätöksiä (oman toiminnan johtamisen taidot ja metakognitiot tai itsesäätelytaidot); näitä taitoja opitaan koko elämän aikana työssä ja sen ulkopuolella.

Käsiteanalyttisessä osuudessa määrittelen ensin ammattitaitokäsitteen ja vasta sen jälkeen kvalifikaatio- ja kompetenssikäsitteet. Näitä käsitteitä ei ole helppo erottaa toisistaan. Työni pohjana on professori Pekka Ruohotien ammattitaitoprofiili, josta kerron kappaleessa 2.3. Ammattitaitoprofiili on jaettu kolmeen eri osaan; ammattispesifistisiin tietoihin ja taitoihin, yleisiin työelämävalmiuksiin ja ammatillista kehittymistä edistäviin itsesäätelyvalmiuksiin. Ammattispesifistisiä tietoja ja taitoja käsittelen hiusalalan valtakunnallisen opetussuunnitelman pohjalta. Ammattitaitoprofiiliin kuuluvat myös yleiset työelämävalmiudet sekä ammatillista kehittymistä edistävät itsesäätelyvalmiudet. Yleiset työelämävalmiudet jaetaan neljään eri taitoon; elämänhallintataidot, kommunikointitaidot, ihmisten ja tehtävien johtamistaidot sekä innovaatioiden ja muutosten hallintataidot. Pyrin esimerkkien avulla valaisemaan niiden merkitystä parturi-kampaajan näkökulmasta.

1.1 Tutkimusongelmat

Työn edellyttämällä *kompetenssilla* tarkoitetaan taas niitä vaatimuksia ja taitoja, jotka ovat välttämättömiä tietyn työn hoitamisessa. Eri työpaikoilla todelliset vaatimukset voivat olla erilaisia. Näin ollen myös samaa työtä tekevien kompetenssit saattavat vaihdella työpaikasta riippuen. (Ruohotie 2002a, 109.)

Tutkimuksen olen rajannut koskemaan parturi-kampaajien yleisiä työelämäkompetensseja. Yleiset työelämävalmiudet ovat valmiuksia, joita on jokaisella ihmisellä mm. kuuntelutaito, vuorovaikutustaito, hahmottamiskyky, visiointikyky. Ne ovat taitoja, joita tarvitaan jokaisessa työssä. Toisia työelämävalmiuksia tarvitaan vähemmän, toisia enemmän. Tarkoitukseni on selvittää, mitkä ovat yleisiä työelämävalmiuksia parturi-kampaajan ammatissa.

Tutkimusongelmana työssäni on:

Mitkä ovat ne yleiset työelämäkompetenssit, joita parturi-kampaajan on saavutettava tullakseen ammattilaiseksi?

Onko eri opiskelijaryhmien välillä eroja kompetensseissa?

Tutkimusongelmaa lähden selvittämään seuraavien alaongelmien kautta:

- 1. Mitkä ovat parturi-kampaajan elämänhallintataidot?**
- 2. Mitkä ovat parturi-kampaajan kommunikointitaidot?**
- 3. Mitkä ovat parturi-kampaajan ihmisten ja tehtävien johtamistaidot?**
- 4. Mitkä ovat parturi-kampaajan innovaatioiden ja muutosten hallintataidot?**

Toteutin kvantitatiivisen tutkimuksen lomaketutkimuksena hiusalalan opiskelijoille. Tutkimuksessa kartoitin, miten hyvät yleiset työelämäkompetenssit hiusalalan opiskelijoilla on ja mitkä ovat ne yleiset työelämäkompetenssit, joita he katsovat parturi-kampaajan tarvitsevan.

Kartoituksen lisäksi toteutin kvalitatiivisen teemahaastattelun parturi-kampaajille, jotka ovat olleet jo työelämässä. Käytin teemoina yleisen työelämävalmiuksien neljää taitoaluetta. Haastattelin

kahdeksaa parturi-kampaajaa Varsinais-Suomen alueelta ja yhtä alueen ulkopuolelta. Tutkimukseen liittyvistä tutkimustavoista ja problematiikasta kerron enemmän kappaleessa kolme.

2. AMMATTITAITO TUTKIMUKSEN KOHTEENA

Tänä päivänä monissa ammateissa ja työtehtävissä työn edellyttämät taidot ovat muuttuneet, sillä tehtävät vaativat uusia taitoyhdistelmiä sitä mukaa kun joustavuus, integraatio ja sekoittuminen eri ammattiryhmien välillä yleistyvät. Monitaitoisuus mahdollistaa joustavien ja tilanteeseen soveltuvien strategioiden käytön ja lisää mahdollisuuksia hyödyntää erilaisuutta. (Ruohotie 2005, 37.)

2.1 Ammattitaito, kompetenssi ja kvalifikaatio

Mistä ammattitaito muodostuu? Eteläpellon (1992, 20 – 21) mukaan ammattitaidolla tarkoitetaan yhteiskunnallisen työnjaon edellyttämää, tietyllä koulutuksella ja kokemuksella hankittuja yksilöllisiä valmiuksia toimia määrättyssä ammatissa. Kun siis jotain taitavuutta käytetään hyväksi ammatinharjoittamisessa, puhutaan ammattitaidosta (Helakorpi 1992b, 25). Ammattitaito ei ole kuitenkaan vain motorinen taito. Pitää osata myös kognitiivisia taitoja (loogista ajattelukykyä, matemaattisia taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja jne.) ja yhä enemmän nykyisin myös sosiaalisia taitoja. Nykyinen työelämän kehittyminen vaatii laaja-alaista ammatinhallintaa. Ei riitä, että osaa vain tietyn suorituksen, vaan on osattava koko työtoiminnan ala. (Helakorpi 1992a, 196.)

Perusammattitaito on yksi nuorisostaan koulutuksen tavoitteista. Helakorven (1992b, 27) perusammattitaito käsittää kaksi asiaa. Yhteiset perustiedot ja -taidot ovat tarpeen koko ikäluokalle, niitä tarvitaan jokaisessa ammatissa sekä yleensä työelämässä. Toisena ovat perustaitojen lisäksi aloittain eriytyvät perustiedot ja -taidot, jotka liittyvät opiskeltavaan alaan. Perusammattitaitoon eivät kuulu varsinaiset tuotannolliset taidot, vaan ne kuuluvat erikoisammattikoulutukseen ja täydennyskoulutukseen tai ne opitaan työssä.

Ruohotien ja Hongan (2003, 23) mielestä ammatillinen osaaja soveltaa tietojaan ja hankittuja taitoja uusiin tehtäviin ja tilanteisiin. Ammatillisella on taito siirtää omaa osaamistaan uusille spesifisille alueille; tämän ehtona on kuitenkin vahva ammattispesifinen osaaminen. Ammattinsa hallitseva osaa analysoida ongelmia, on aloitteellinen ja kykenee ennakoimaan alansa kehitystä sekä osaa ottaa vastuun työkäytäntöjen toimivuudesta.

Nurminen (1993, 59) muistuttaa, että ammatitaidossa on eriyttävissä syvyys- ja laajuusulottuvuudet. Ammattien laaja-alaistamisella, tarkoitetaan usein mahdollisimman monen työtehtävän tai tekniikan kokoamista samaan ammattiin. Nurminen ei pidä tätä tulkintaa oikeana; hänen mielestään ammatitaidon osaamisen laajuudessa on kyse siitä, miten monipuolista ja kattavaa osaaminen on – esimerkiksi, miten kattavasti tietoperusta ottaa huomioon ammatillisen toiminnan vuorovaikutukset yhteiskuntaan, ihmisiin, luontoon, kulttuuriin jne.

Työelämässä parturi-kampaajana tarvitaan hyvinkin kattavia taitoja ja tietoja. Osan tiedoista ja taidoista työntekijä hankkii koulussa ja osan työelämässä jatkuvan oppimisen kautta. Osa taidoista vanhenee nopeasti; toisaalta syntyy myös uusia taitoja, jotka on hallittava työssä. Parturi-kampaajalalla yhdeksi uudeksi työelämätaidoksi on nousemassa tietotekniikan hallintataidot. Tietotekniikka on kehittynyt paljon viimeisen viidentoista vuoden aikana, esimerkiksi kassahallintajärjestelmä on tulossa tietokonepohjaiseksi. Ruohotien (2002a, 121) mukaan työntekijä hankkii elämänuransa aikana niitä tietoja, taitoja ja kykyjä, joita hän hyödyntää ja käyttämällä voi vastata muuttuviin ammatitaitovaatimuksiin. Ammatillisen kasvun vaikutukset taas näkyvät työn laadussa ja määrässä sekä välillisesti myös työyhteisön toimintaedellytyksissä.

Ammattitaito ja kvalifikaatiot poikkeavat toisistaan sekä laajuudeltaan että näkökulmaltaan. Kvalifikaatioon verrattuna ammatitaidon käsite on laajempi ja se sisältää työntekijän identifikaation ja tulkinnan omasta asemastaan ja työstään (kuvio 1). (Volanen 1992, 88.)

Kvalifikaatioilla tarkoitetaan yleensä taitoja, tietoja ja valmiuksia, joista yksilö tarvitsee sekä työelämässä että muussa toiminnassa (Rauhala 1993, 16). Kyrönlahden (2005, 118) mukaan kvalifikaatiota voidaan kuvata työelämän näkökulmana ammatilliseen osaamiseen. Tällöin työmarkkinat ovat se, joka määrittelee työhön liittyvän vaatimustason. Takala (1983, 10) laajentaa kvalifikaatiokäsitteen koskemaan työelämän lisäksi myös muita elämän alueita. Hän määrittelee käsitteen tarkoittavan yksilön valmiuksia toimia tietyllä tavalla yhteiskunnassa, ihmisten välisissä

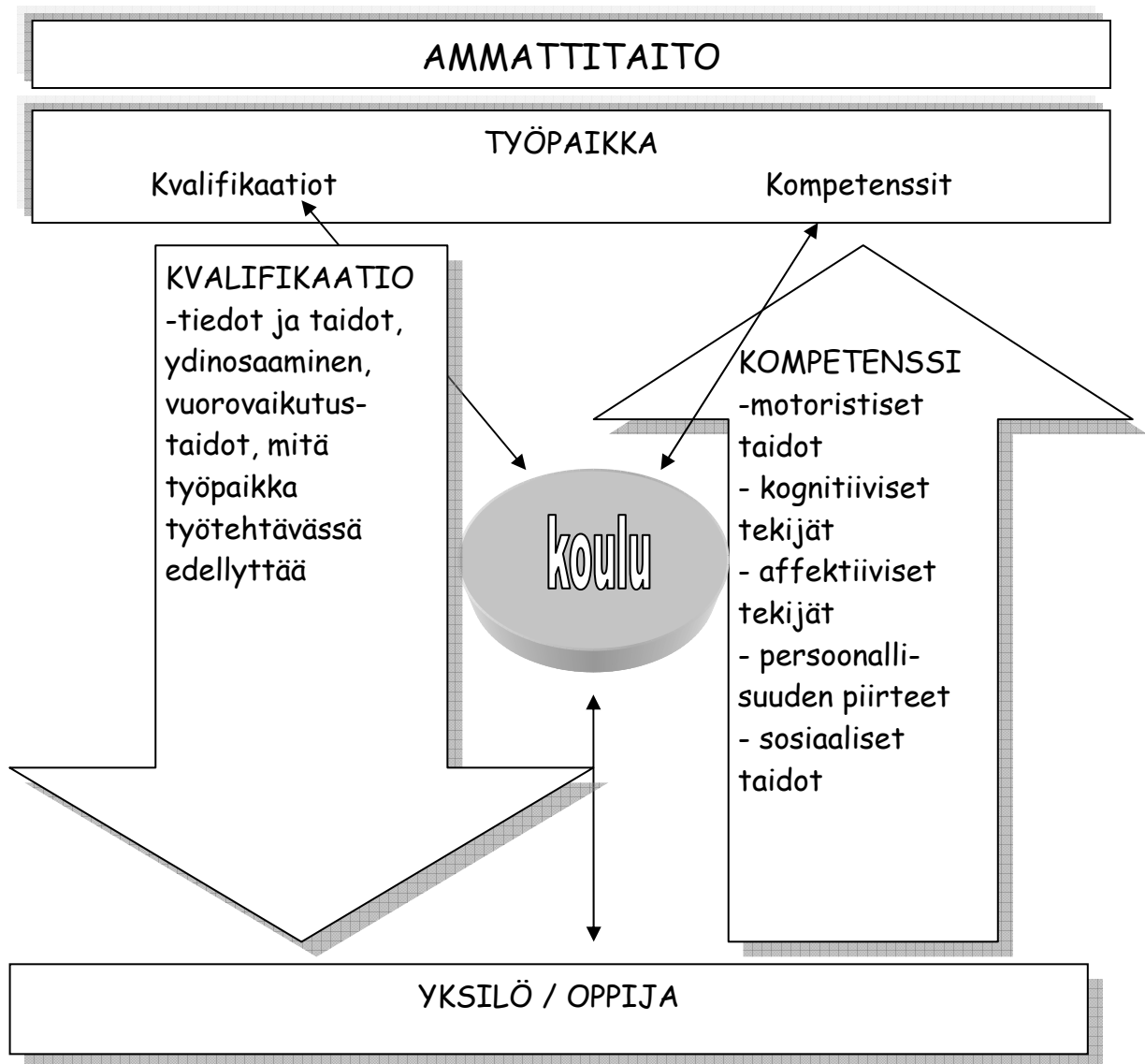
suhteissa sekä alainen – esimies - suhteessa. Hänen mukaansa kaikissa ihmisten toiminnoissa tarvitaan jonkinlaisia kvalifikaatioita.

Kvalifikaatioita jaetaan moniin eri ryhmiin. Yksi tapa on jakaa ne karkeasti kolmeen eri ryhmään; **koulutusvalifikaatioihin, työmarkkinakvalifikaatioihin ja työvalifikaatioihin**. Työhön kvalifioituminen tapahtuu pääasiassa koulutuksen ja työkokemuksen kautta. (Kivinen & Rinne 1993, 23 – 25.) Työmarkkinakvalifikaatiossa on kyse työn ja työn tekijän kohtaamisesta. Työmarkkinoiden muutokset aiheuttavat sen, että työmarkkinapoliittiset toimenpiteet pyrkivät lieventämään vaikutuksia suuntaamalla ammatillista koulutusta tuotannon muutoksiin. (Taalas 1995, 23.)

Mäkelä (1995, 128 – 131) jakaa työvalifikaatiot neljään eri vaiheeseen. Ensimmäisenä vaiheena hän pitää työympäristöön ja työsuhteeseen perustuvia kvalifikaatioita. Toisena vaiheena ovat tuotoksen mukaiset kvalifikaatiot, jolloin työn tulos voi olla aineellista tai sosiaalista osaamista. Kolmantena vaiheena tulevat työprosessin edellyttämät kvalifikaatiot, vuorovaikutustaidot. Viimeisenä, neljäntenä vaiheena ovat työn sisällön edellyttämät kvalifikaatiot, jotka koostuvat tiedoista, taidoista ja ydinosuamisesta. Väärälän (1995, 47) mukaan kvalifikaatiot eivät ole vain työntekijälle ulkoapäin määrättyjä vaatimuksia tai yksilön ominaisuuksia vaan suhde yksilön ja työn yhteiskunnallisesti määräytyvien ehtojen välillä.

Työn edellyttämällä *kompetenssilla* tarkoitetaan taas niitä vaatimuksia ja taitoja, jotka ovat välttämättömiä tietyn työn hoitamisessa. Eri työpaikoilla todelliset vaatimukset voivat olla erilaisia. Näin ollen myös samaa työtä tekevien kompetenssit saattavat vaihdella työpaikasta riippuen. (Ruohotie 2002a, 109.)

Seuraavassa kuviossa hahmotan kompetenssin ja kvalifikaation eroja sekä niiden suhdetta ammattitaitokäsitteeseen. (Kuvio 1.).

Kuvio 1. Ammattitaidon, kvalifikaation ja kompetenssin erot.

Ellström (1994, 29 - 30) tarkoittaa kvalifikaatiolla tarkoitettavan kompetenssia (pätevyyttä), jota työtehtävien luonne objektiivisesti vaatii ja/tai työnantajan määrittelemää muodollista tai epämuodollista pätevyyttä. Käsite kompetenssi lähtee yksilöstä ja hänen potentiaalisista kyvyistään suhteessa määrättyyn työhön, kvalifikaatio käsite taas lähtee työstä ja sen asettamista vaatimuksista kompetenssille. Kuviossa tämä on merkitty isoilla nuolilla. Yksilöllä voi olla sarja niitä valmiuksia (motoristiset, kognitiiviset, affektiiviset tekijät, persoonalliset piirteet sekä sosiaaliset taidot), jotka ovat välttämättömiä tietyn työhön liittyvien tehtävien hoitamiseen. Todelliset vaatimukset poikkeavat toisistaan työtehtävistä riippuen: samankin ammattialan sisällä eri työpaikoilla kehitysvaiheet ja kompetenssi vaatimukset etenevät eri tahtiin, usein hyvin kompleksisesti

keskenään limittyen. Kvalifikaatioita taas voidaan vaatia tai edellyttää työssä ilman, että yksilö omistaa asianmukaista kompetenssia. (Ruohotie 2002a, 109, Ruohotie 2005, 32). Voidaan siis ajatella, että parturi-kampaajan kompetenssi on niitä taitoja, joita henkilöllä on itsellään ja joita voidaan hyödyntää kaikissa työpaikoissa, kuten hyvää vuorovaikutustaitoa. Kvalifikaatiot ovat taas niitä taitoja, joita työnantaja edellyttää hyvältä parturi-kampaajalta. Tällainen taito on esimerkiksi väriopin hallinta; sitä ilman voi selviytyä muissa ammateissa mutta ei parturi-kampaajan työssä. Kvalifikaatioita voidaan siis edellyttää työssä, kompetenssit luovat työhön lisää sisältöä ja ovat enemmän työntekijälähtöisiä.

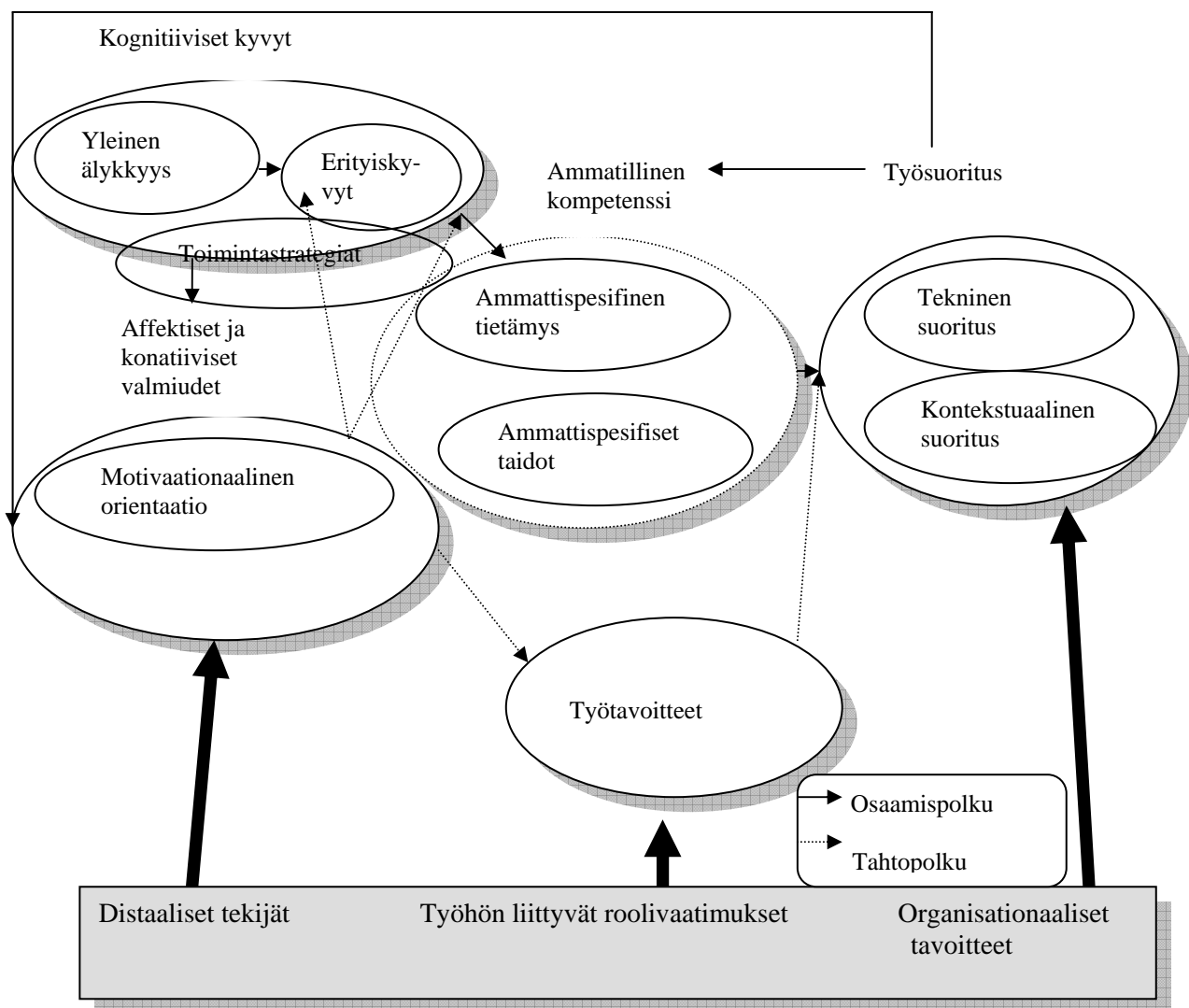
Kuvion 1 keskellä on koulua kuvaava ympyrä. Rauhalan mukaan ammatillisen koulutuksen keskeisenä tehtävänä on hankkia opiskelijoille työelämässä tarvittavat kvalifikaatiot. Työelämä ei kuitenkaan aina määrää kvalifikaatioiden syntyä, vaan koulutus vaikuttaa työelämää kehittäessään myös kvalifikaatioiden kehitykseen, joten vuorovaikutus on selkeästi kaksisuuntaista. (Rauhala 1993, 16.) Myös sama tapahtuu kompetensseille, koulussa pystytään kehittämään kompetensseja, joita tarvitaan työelämässä ja joskus myös työelämä määrittelee kompetensseja, joita koulun pitää kehittää. Koulun tehtävänä on siirtää tiedot ja taidot opiskelijalle, sillä opiskelija on asiakas ja hänellä on myös koulutukseen liittyviä odotuksia.

Ellströmin (1994) mukaan kompetenssi voidaan nähdä myös yksilön kyvyn ja tietyn tehtävän ja/tai työn välisenä suhteena tai yksilön kapasiteettina. Kompetenssissa huomio tulee kiinnittää sekä yksilön ominaisuuksiin että ympäristön edellytyksiin. Osa kompetenssista tulee ympäristöstä, jossa työskennellään. Ellströmin mukaan kompetenssia ei kuitenkaan voida yleisesti määritellä, vaan se on sitä mitä yksilö kykenee tekemään tietyssä tehtävässä ja tilanteessa. Millaista kompetenssia tarvitaan milloinkin, selviää analysoimalla, mitä vaaditaan suhteessa työhön, tilanteisiin ja toimintaympäristöön. (Ellström 1994, 22.)

Ellströmin (2001, 40 – 41) mukaan kompetenssin kapasiteettia määrittävät motoriset taidot (mm. kätevyys), kognitiiviset tekijät (tieto eri muodoissaan, älylliset taidot), affektiset tekijät (asenteet, arvot, motivaatio), persoonallisuuden piirteet (mm. itseluottamus) sekä sosiaaliset taidot (mm. kommunikaatio- ja ihmissuhdetaidot). Hän luonnehtii ammatillisia kompetensseja seuraavasti: yksilöllisen (tai kollektiivisen) kapasiteetin ja tietyn tilanteen tai tehtävän asettamien vaatimusten mukaisesti, tietona ja älyllisenä taitona (esim. induktiivis-looginen kyky) ja ei-kognitiivisena valmiutena (esim. itseluottamus ja motivaatio), kapasiteettina, joka on edellisen viiden

kompetenssiryhmän funktio ja potentiaalisena kapasiteettina, jota käytetään vain tietyin edellytyksin (esim. kun tehtävä on haasteellinen tai työhön liittyy riittävä autonomia).

Ruohotie (2005b, 7) havainnollistaa ammatillista kompetenssia ja sen taustalla olevia kykyjä/valmiuksia työsuoritusten selittäjänä (kuvio 2). Ammatillinen kompetenssi nähdään siinä yksilön kapasiteettina, todellisena pätevyytenä. Sen rakennusaineiksi ovat ammattispesifinen tietämys ja ammattispesifiset taidot. Ammatillisen kompetenssin taustalla ovat kyvyt ja aiemman elämänhistorian (mm. koulutuksen ja kokemuksen) aikana kumuloitunut osaaminen (tiedot ja taidot).

Kuvio 2. Ammatillisen kompetenssin malli: Ruohotien muunnelmä Kanferin ja Ackermanin (2005) esittelemästä mallista. (Ruohotie 2005b, 7).

Ruohotien (2005b, 8) mukaan älykkyys ja kompetenssi ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Kompetenssien kehittyminen on jatkuva prosessi, jossa yksilö omaksuu ja vahvistaa taitojaan yltääkseen yhä parempiin ja parempiin suorituksiin yhdellä tai useammalla elämän alueella. Kyvyt, kompetenssi ja osaamisen kehittyminen muodostavat ”ketjun”, jota Ruohotie luonnehtii osaamispoluksi. Affektiset ja konatiiviset taidot (motivaatio, persoonallisuuden piirteet ja minäkäsitys) ovat välttämättömiä ammattitaidon hyödyntämisen kannalta, toisaalta ammattitaidon jatkuvan ylläpitämisen ja uusintamisen kannalta. Affektis-konatiivisten tekijöiden vaikutusta osaamispolkuun kuvataan käsitteellä tahtopolku.

Söderström (1990, 7 – 8) on jäsentänyt kirjallisuuden perusteella kompetenssi - käsitteen käyttöä. Hänen mukaansa kompetenssi on yksilöön liittyvä käsite, mutta siihen on myöhemmin liitetty myös organisaatioon liittyviä merkityksiä. Kompetenssi on myös laajempi käsite kuin perinteiset tiedot, taidot, ja asenteet. Kompetenssi on käsitteenä dynaaminen ja usein prosessimerkityksinen; se on siis jotain, mitä voidaan käyttää, muuttaa ja kehittää ajan myötä. Kompetenssi on ehdollinen käsite, sillä se on merkityksellinen vain, jos sen voi liittää yritykseen, strategiaan, tavoitteeseen tai työtehtävään. Tavallisesti se liitetään työelämän tilanteisiin, harvemmin koulutusjärjestelmään. Kompetenssi mielletään myös kvalitatiiviseksi käsitteeksi, jota tuskin vangitaan, kuvataan, arvioidaan tai mitataan perinteisin kvantitatiivisin menetelmin. Laajimmillaan kompetensseilla tarkoitetaan kykyä ”elämänhallintaan”, sosiaalisesti ja taloudellisesti täysipainoisen elämän viettämiseen.

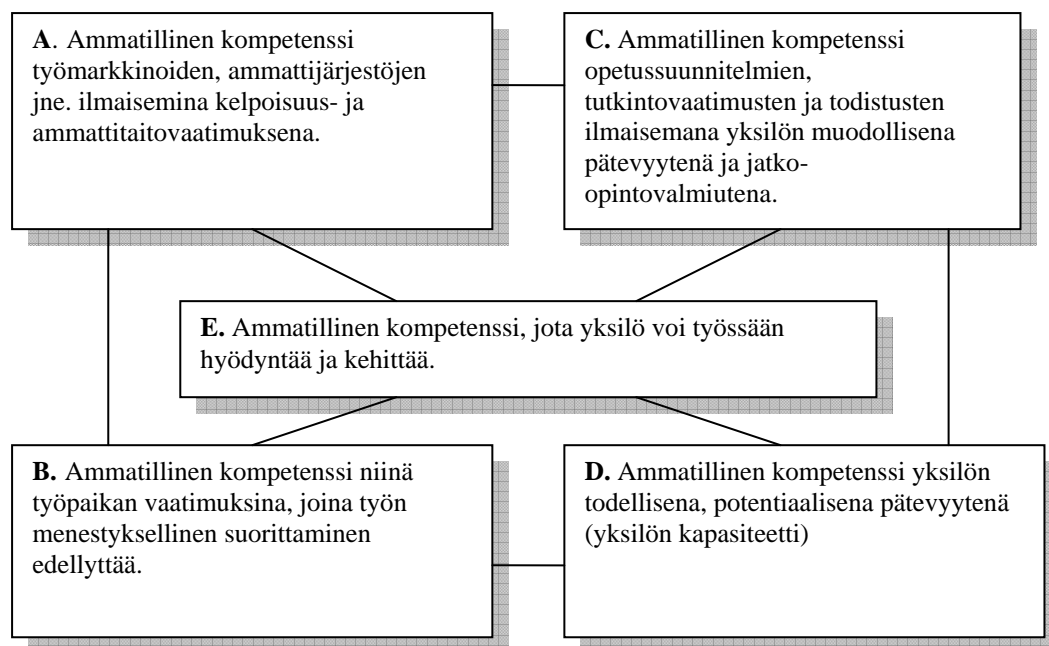
Ei ole helppoa erottaa toisistaan *kvalifikaatiota ja kompetenssia*. Sekä kompetenssi että kvalifikaatio liittyvät työssä tarvittaviin taitoihin. Streumer (1993, 69) pitää kompetenssia paljon abstraktisempänä käsitteenä kuin kvalifikaatio -käsitettä. Kvalifikaatio viittaa konkreettisten toimintojen suorituskykyyn ja kompetenssi viittaa näiden toimintojen säätelyyn (kuvio 1). Kompetenssissa ollaan tekemisissä siis enemmän ajattelun rakenteen, skeemojen tulkinnan ja toimintamallien kanssa kuin erityisesti taitojen tai yksittäisten tiedon elementtien kanssa. Parry (1998, 16 – 17) antaa ymmärtää, että niin sanottuja ydinkompetensseja tai peruskompetensseja kannattaa opettaa koulutuksessa ensin. Siten luodaan vankka perusta, jonka avulla opiskelijan on mahdollista saada opetuksesta enemmän syvällisempää tietoa ja ymmärrystä.

Ongelmaksi on kuitenkin osoittautunut, että kompetenssit ja kvalifikaatio – käsitteiden monista määrittely-yrityksistä huolimatta selkeää eroa käsitteiden merkityssisältöihin ei ole saatu. Esimerkiksi sana kompetenssi voidaan ymmärtää joko yksilön ominaisuutena tai työtehtävien

asettamina vaatimuksina. (Ruohotie 2002a, 109.) Streumer (1993) myös kritisoi sekavaa käyttöä erityisesti kvalifikaatiokäsitteen kanssa. Pelttarin (1998, 89) mukaan kompetenssi - käsite voidaan määritellä tietyin tarkoituksin ja kuitenkin käyttää sitä eri tarkoituksissa. (Pelttari 1998, 89.) Ruohotien (2002d, 16) mielestä englantilaisen näkemyksen mukaan kompetenssi tulisi ymmärtää kykinä suoritua tiettyjen kriteerien mukaisesti organisaation taholla määrätystä tehtävistä. Saksalaiset puolestaan ymmärtävät, että kompetenssi on yksilöllistä tietoihin ja taitoihin liittyvää ominaisuutta, johon sisältyy myös ammatillinen identiteetti.

Ellströmin määritelmää kompetenssista on myös kritisoitu. Mm. Atwell (1997) toteaa, että Ellströmin määritelmä johtaa sekaannukseen, mikä johtuu niistä erilaisista käsitteellisistä merkityksistä, joita ”kompetenssin luonteeseen” liitetään (Ruohotie 2002d, 16).

Kritiikistä huolimatta Ruohotie (2002b, 234 – 236) esittelee Ellströmin (2001, 42) mallia ammatillisesta kompetenssista (kuvio 3.).

Kuvio 3. Ammatillisen kompetenssin erilaisia merkityksiä Ellströmin diagrammin pohjalta. (Ruohotie 2002 b, 236; 2002c, 5.)

Ellström määrittelee kvalifikaatiokäsitteen kompetenssiksi, jota työtehtävä todella vaatii tai/ja joka implisiittisesti tai eksplisiittisesti määräytyy kyseisen yksilön ominaisuuksista. Ammatillista kompetenssia hän tarkastelee kolmesta eri näkökulmasta ja antaa viisi esimerkkiä näistä kolmesta näkökulmasta. Ensimmäisenä hän nimeää **kompetenssin ymmärtämisen työn vaatimuksina**, joka johtaa kahteen toisistaan poikkeavaan määrittelyyn riippuen siitä, painotetaanko työssä virallisia pätevyysvaatimuksia (A) vai työn edellyttämää pätevyyttä (B). Edellistä kompetenssia käytetään usein palkanmaksun perustana sekä rekrytoinnissa. Kompetenssiin liitetyt viralliset vaatimukset poikkeavat usein työn asettamista todellisista vaatimuksista. Tämän katsotaan johtuvan siitä, että ammattitaitoa on vaikea analysoida ylhäältä käsin, ammattijärjestöjen ja työmarkkinoiden toimesta. Toisaalta ammattitaidon statuksen ylläpitämiseen liittyvät sosiaaliset paineet joiden seurauksena kompetenssiin lisätään usein statuksen nostamiseksi erilaisia laatuvaatimuksia. (Ruohotie 2002 b, 234 – 235.)

Työn edellyttämällä kompetensseilla tarkoitetaan niitä vaatimuksia, joita työn toteuttamisessa todellisuudessa tarvitaan. Todelliset vaatimukset poikkeavat toisistaan työtehtävistä riippuen, samankin ammattialan sisällä, eri työpaikoilla työn kehitysvaiheet ja kompetenssivaatimukset etenevät eri tahtiin. (Ruohotie 2002 b, 235.)

Toisena mallissa esitellään **yksilön ominaisuuksina määritelty kompetenssi**, joka voidaan nähdä yksilöllisenä attribuuttina, inhimillisenä resurssina tai pääomana, jonka yksilö tuo työpaikalle. Tämä voi korostaa formaalista pätevyyttä, kuten tutkintovaatimukset ja todistusten osoittamaa pätevyyttä tai potentiaalista pätevyyttä, joka huomioi yksilön ja hänen kapasiteettinsa suoriutua tehtävistä ja haasteista. Muodollinen kompetenssi määritellään koulujen opetussuunnitelmien tavoitteiden ja tutkintojen kompetenssivaatimusten perusteella (C). Tämä takaa opiskelijalle mm. mahdollisuuden pyrkiä seuraavan koulutusasteen opintoihin. Formaalin kompetenssi voi poiketa todellisesta pätevydestä (D). Koulun ulkopuolella työelämässä ja harrastuksissa opitaan jotain, mitä koulussa ei. Yksilön todellisen pätevyden oletetaan olevan usein korkeampi kuin muodollinen pätevyys. (Ruohotie 2002 b, 235.)

Päinvastainenkin trendi on mahdollista; todellinen pätevyys voi olla alempi, kuin muodollinen pätevyys. Tämä on mahdollista mm. silloin, kun työssäoppimisessa ei päästä ylläpitämään ja kehittämään kompetensseja. (Ruohotie 2002 b, 235.) Esimerkiksi parturi-kampaajien koulutuksessa on suoranaista pulaa työssäoppimisen aikana kampaamoista, joissa opiskelija voi tehdä töitä muiden

työntekijöiden tapaan. Yleensä asiakkaita ei riitä opiskelijalle tai hänelle ei anneta töitä, jotka hän kokisi haastavaksi, vaan opiskelija tekee perustöitä tai aputöitä.

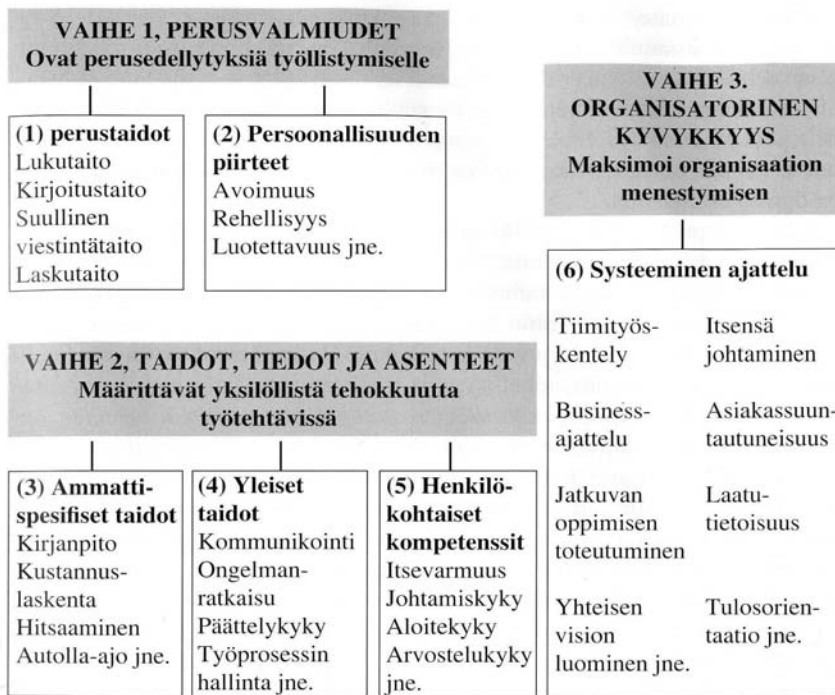
Kolmas näkökulma kompetenssin määrittämiseen korostaa yksilön ja työn välistä vuorovaikutusta ja **pätevyyttä, jota yksilöllä on mahdollisuus tosiasiallisesti hyödyntää ja kehittää työssään (E)**. Käytössä oleva kompetenssi voi periaatteessa olla yhtenevä potentiaalisen kompetenssin kanssa. Näin ei yleensä ole, sillä potentiaalisen kompetenssin hyödyntäminen on riippuvainen työympäristöstä ja sen asettamista rajoituksista ja mahdollisuuksista, samoin kuin yksilöstä itsestään. (Ruohotie 2002 b, 235 - 236.)

2.2 Ammattitaidon teoreettisia jäsentelyjä

Ammattitaidon teoreettista jäsentelyä on tehty paljon. Tässä luvussa esittelen joitain malleja, jotka kohdistuvat kvalifikaatioiden ja kompetenssien luokitukseen, jotka olen havainnollistanut taulukossa 1. Esittelen kappaleessa myös Ruohotien (2002b, 245) asiantuntijan taitoprofiilin, jota käytän tutkimukseni jäsentämisen runkona.

Kvalifikaatioiden perusjäsentelynä voidaan pitää Nijhofin ja Remmersin (1989) esittämää kolmijakoa; perustaidot, ydin- tai yleiset taidot ja siirrettävissä olevat taidot. Perustaidot ovat nuorille tärkeitä taitoja, jotka antavat valmiuden selviytyä yhteiskunnassa (älylliset, kulttuuriset ja sosiaaliset perusvalmiudet) ja luovat perustan työelämässä selviytymiselle ja jatkokoulutukselle. Perustaitoja voidaan oppia koulujärjestelmän eri tasoilla. Toisena olevat ydin- ja yleiset taidot ovat taitoja, jotka voivat olla yhteisiä kaikille ammattilaisille tai rajatulle osalle niitä. Mitä yleisemmistä taidoista on kysymys, sitä todennäköisemmin niitä opitaan koulussa ja sen ulkopuolella reflektiivisen toiminnan tuloksena. Kolmantena mainitut siirrettävissä olevat taidot auttavat ihmisiä tekemään uraan liittyviä valintoja ja päätöksiä (oman toiminnan johtamisen taidot ja metakognitiot tai itsesäätelytaidot), kyseisiä taitoja opitaan koko elämän aikana työssä ja sen ulkopuolella. (Ruohotie 2002b, 239 – 240.)

Työelämässä tarvitaan monenlaisia taitoja, Anderson ja Marshall (1994) erottavat työelämässä tarvittavien taitojen oppimisessa kolme eri vaihetta; perusvalmiudet, taidot, tiedot ja asenteet sekä organisatorinen kyvykkyys (kuvio 4) (Ruohotie 2002b, 240; 2002c, 7).

Kuvio 4. Työelämässä tarvittavan ammattitaidon jäsentyminen Anderssonin ja Marshallin tutkimuksessa (Ruohotie 2005, 38).

Ensimmäisessä vaiheessa kehittyvät työllistymisen kannalta välttämättömät perusvalmiudet. Niihin kuuluvat koulussa opitut perustaidot, kuten lukeminen sekä persoonallisuuden piirteet; kuten avoimuus, rehellisyys ja luotettavuus. Toinen vaihe painottaa yksilöllistä työtehokkuutta määrittävien taitojen, tietojen ja asenteiden oppimista. Anderson ja Marshall jäsentävät nämä taidot vielä kolmeen osaan; ammattispesifisiin taitoihin (esim. kirjanpidon ja kustannuslaskennan taitoihin), generaalisiin eli yleisiin taitoihin (esim. kommunikointi- ja ongelmanratkaisutaitoihin) sekä henkilökohtaisiin kompetensseihin (esim. johtamistaito ja itsevarmuus). (Ruohotie 2002b, 240; 2002c, 7.)

Kolmannen vaiheen muodostavat organisaation maksimaalisen suoritukseen johtavien kyvykkyyksien kehittyminen. Näiden kyvykkyyksien käyttö edellyttää systeemistä ajattelua. Organisatorinen kyvykkyys on välttämätön oppivalle organisaatiolle, kyseistä kyvykkyyttä voi hyödyntää mm. business-ajattelussa, asiakassuuntautuneisuudessa ja jatkuvan oppimisen toteutumisessa. Tätä mallia voihaan hyödyntää, kun pohditaan missä, milloin ja millä tavalla eri

taitoja opitaan ja kun pyritään erottamaan toisistaan sisäiset kyvykkyydet, opitut taidot ja tärkeimmät ydin- ja generaaliset taidot. (Ruohotie 2002b, 240; 2002c, 7.)

Evers, Rush ja Berdrow (1998) jakavat elinikäistä oppimista ja työllistymistä edistävät taidot ja kyvyt neljäksi kompetenssialueeksi; oman elämän hallintaan, kommunikointitaitoon, ihmisten ja tehtävien johtamiseen sekä innovatiivisuuteen ja muutosten hallintaan. Omassa elämänhallinnassa kehitetään käytänteitä ja omaksutaan rutiineja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa työelämässä. Toiminnan ja elämänhallinnan edistäviä taitoja ovat; oppimaan oppiminen, kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä, henkilökohtaiset ulottuvuudet sekä ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys. Kommunikointitaito on taito toimia tehokkaasti eri henkilöiden ja ryhmien kanssa niin, että pystyy keräämään, integroimaan ja jakamaan tietoa sen eri muodoissa. Kommunikointitaitoa edistäviä taitoja ovat; vuorovaikutustaidot, kuuntelutaito, suullinen ja kirjallinen viestintätaito. (Ruohotie 2002b, 241; 2002d, 22 – 23.)

Kolmantena taitona Evers, Rush ja Berdrow mainitsevat ihmisten ja tehtävien johtamisen taidon; tehtävät saadaan suoritetuksi suunnittelemalla, organisoimalla, koordinoimalla ja kontrolloimalla resursseja ja ihmisiä. Ihmisten johtaminen edellyttää; koordinoitukykyä, päätöksentekotaitoa, johtamistaitoa, taitoa hallita konflikteja sekä suunnittelu ja organisointitaitoja. Neljäntenä taitona mainitaan innovatiivisuuden ja muutosten hallinta, joka on kykyä hahmottaa asioita ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa jähmettyneiden käytäntöjen muuttamista. Tämä taidon osa komponentteja ovat; hahmottamiskyky, luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys, riskinotto- ja visiointikyky. Eversin, Rushin ja Berdrowin mukaan kommunikointitaitoa ja elämänhallintataitoa edellytetään ihmisten ja tehtävien johtamisessa sekä käynnistettäessä innovaatiotoimintaa ja muutosta. (Ruohotie 2002b, 241; 2002d, 22 – 23.)

Tuoreimpiin kvalifikaatiotutkimuksiin lukeutuu Nijhofin (2001) tutkimus, jossa avainkvalifikaatiot ja kompetenssit jaetaan neljään eri taitoluokkaan; laaja-alaiset taidot (powerful skills), hybriset (sekamuotoiset) taidot (hybrid skills), ydintaidot (core skills) ja siirrettävissä olevat taidot (transferable skills). Laaja-alaisia taitoja voidaan soveltaa laajasti erilaisissa konteksteissa ja tarkoituksenmukaisissa tilanteissa. Tällaisia taitoja ovat mm. matemaattiset taidot, ihmissuhdetaidot, kommunikaatiotaidot, stressinhallintataidot ja päätöksentekotaidot. Hybristen taitojen on katsottu olevan sidoksissa informaatioteknologian tunkeutumiseen kaikkialle työelämään. Tavallisesti ajatellaan, että taidot ja kognitiot ovat toisiinsa integroituneita, eikä niitä voida ajatella kehitettävän toisistaan erillään. Nykyisin korostetaan sitä, että oppimisympäristöjen

tulee tukea monipuolisesti eri taitoja, joita tarvitaan työtä tehtäessä. (Ruohotie 2002b, 242; 2005, 39 - 40.)

Ydintaitoja kohtaan on tunnettu mielenkiintoa, Ruohotie (2002b, 242 - 243; 2005, 40 – 41) jakaa ne neljään eri näkökohtaan. 2000-luvulla tarvitaan entistä laaja-alaisempia taitoja. Lisäksi siirtovaikutuksia koskeva peruskysymys on; miten saadaan tiedot ja taidot saadaan tarkoituksenmukaisella tavalla siirtymään jokapäiväiseen elämään ja työtilanteisiin. Kolmanneksi siirrettävyyteen liittyvä keskeinen huoli on, miten ”akateemisen” ja ”ammattillisen” vastakkainasettelua voidaan hälventää ja rakentaa niiden välisiä siltoja, ja millaisia pääsyvaatimuksia tulisi järjestäjää korkeakoulutukseen pyrkiville. Neljäntenä näkökulmana Ruohotie mainitsee ammatillisten ja akateemisten opetussuunnitelmien laaja-alastaminen ja kontekstualisointi. (Ruohotie 2002b, 242 - 243; 2005, 40 - 41.)

Siirrettävät taidot koostuvat tiedoista sekä asenteellisista ja manuaalisista taidoista, jotka yksilö tuo mukanaan työhön ja jotka rakentavat hänen ammatillista kompetenssiaan ja mahdollistavat ammatillisen liikkuvuuden. Ruohotie jakaa siirrettävät taidon kahteen osaan; laaja-alaiset taidot (elämisen taito) kuten kirjalliset ja numeeriset taidot ja ammattispesifistiset taidot, jotka ovat relevantteja samanlaisissa työtehtävissä. Siirrettävät taidot lisäävät yksilön työllistymiskykyä; ne auttavat yksilöllistä liikkuvuutta eri ammateissa ja niiden välillä. (Ruohotie 2002b, 242 - 243; 2005, 40 - 41.)

Seuraavaksi esittelen Ruohotien (2002b, 244 – 245) asiantuntijan taitoprofiilimallin, jota käytän tutkimuksen kehyksenä (taulukko 1). Kyrönlahden (2005, 124) mukaan asiantuntijuutta voidaan pitää kompetenssina, jonka kehittäminen käynnistyy koulutuksen aikana. Ruohotien asiantuntijan taitoprofiilimalli jakautuu kolmeen osaan; ammattispesifisiin taitoihin ja tietoihin, yleisiin työelämävalmiuksiin sekä ammatillista kehittymistä edistäviin itsesäätelyvalmiuksiin. Asiantuntijan taitoprofiili eroaa muista malleista siinä, että siinä itsesäätelyvalmiudet on nostettu keskeiseksi avainkompetenssiksi (Ruohotie 2005, 44). Seuraavassa kappaleessa esitellään asiantuntijan taitoprofiilia syvällisemmin.

Taulukko 1. Työelämässä tarvittavien kompetenssien/kvalifikaatioiden erilaisia luokituksia. (Ruohotie 2002b, 245; 2002c, 10 - 11.)

	Nijhof & Remmers (1989)	Anderson & Marshall (1994)	Evers, Rush & Berdrow (1998)	Nijhof (2001)	Ruohotie (2001)
Luokitusten tarkoitus	Työllistymiskykyä määrittävät kvalifikaatiot	Työelämässä tarvittavat kvalifikaatiot	Elinikäisen oppimisen ja työllistymisen edellyttämät kompetenssit	Kompetenssien jäsentely	Asiantuntijan taitoprofiili
Luokitus	<p>1. Perustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • luovat edellytyksiä yhteiskunnassa selviytymiselle (älyllinen, kulttuurinen ja sosiaalinen kyvykkyys) <p>2. Ydin- tai yleisaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • perusvaatimuksia missä tahansa ammatissa menestymiselle tai vain rajatuissa ammateissa menestymiselle <p>3. Siirrettävissä olevat taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • auttavat ammattiuraan liittyvissä valinnoissa ja päätöksissä 	<p>1. Työllistymisen kannalta välttämättömät perustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • koulutuksen tuottamat perustaidot • persoonallisuuden piirteet <p>2. Yksilöllistä työtehokkuutta määrittävät taidot, tiedot ja asenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ammatillisesti taidot • generaaliset taidot • henkilökohtaiset kompetenssit <p>3. Organisaation maksimaaliseen suoritukseen johtavat kyvykkyudet (ydintaidot ja -strategiat)</p> <ul style="list-style-type: none"> • systemaattiseen ajatteluun perustuva kyvykkyys 	<p>1. Elämänhallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppimisen taito • kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä • henkilökohtaiset vahvuudet • ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys <p>2. Kommunikointitaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutustaito • kuuntelutaito • suullinen viestintätaito • kirjallinen viestintätaito <p>3. Ihmisten ja tehtävien johtaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • koordinoitukyky • päätöksentekotaito • johtamistaito • taito hallita konflikteja • suunnittelu- ja organisointitaito <p>4. Innovaatioiden ja muutosten käynnistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • hahmottamiskyky • luovuus, innovatiivisuus • muutosherkkyys • riskinotto • visiointikyky 	<p>1. Laaja-alaiset taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • taidot, joiden soveltuvuusalue on laaja: niitä voidaan soveltaa erilaisissa konteksteissa ja tilanteissa <p>2. Hybridiset taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • toisiinsa eri tavoin sidoksissa olevat taidot, joita erityisesti informaatioteknologian hyödyntäminen edellyttää <p>3. Ydintaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • taidot, jotka ovat tiettyjen tavoitteiden (esim. ammatissa menestymisen tai työllistymisen) kannalta välttämättömiä <p>4. Siirrettävät taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • taidot, jotka auttavat selviytymään myös uusista työtehtävistä ja mahdollistavat ammatillisen liikkuvuuden; ne voivat olla laaja-alaisia taitoja tai ammatillisesti taitoja 	<p>1. Ammatillisesti spesifiset taidot ja tiedot</p> <p>2. Yleiset työelämävalmiudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • kognitiiviset taidot • sosiaaliset taidot • sähköisen viestinnän taidot • luovuus ja innovatiivisuus • ihmisten ja tehtävien johtamistaidot <p>3. Ammatillista kehittymistä edistävät itse-säätelyvalmiudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • saavutusorientaatiot • orientaatiot itseän • orientaatiot muihin • toiminnan kontrolli-strategiat • mielenkiinnon kohteet ja tyylirakenteet

2.3 Parturi-kampaajan ammattitaito asiantuntijan taitoprofiilin näkökulmasta

Tämän luvun tarkoituksena on syventää asiantuntijan taitoprofiiliin ja parturi-kampaajan ammatin välistä suhdetta. Asiantuntijan taitoprofiili jaetaan kolmeen eri osaan; ammattispesifistisiin taitoihin, yleisiin työelämävalmiuksiin sekä ammatillista kehittymistä edistäviin itsesäätelyvalmiuksiin. Yleisiin työelämävalmiuksiin kuuluvat; elämänhallintataidot, kommunikointitaidot, ihmisten ja tehtävien johtaminen sekä innovaatioiden ja muutosten hallinta. Ammatillista kehittymistä edistäviä itsesäätelyvalmiuksia ovat; saavutusorientaatiot, orientaatiot itseen ja muihin, toiminnan kontrollistrategiat sekä mielenkiinnon kohteet ja tyyllirakenteet. (Ruohotie 2002b, 245).

2.3.1 Ammattispesifistiset taidot ja tiedot parturi-kampaajan ammatissa

Parturi-kampaajan ammattitaito ja ammatinharjoittamisessa tarvittavat tiedot ja taidot tulevat muuttumaan lähitulevaisuuden aikana. Vuosina 2003 – 2004 Salon alueella toteutettiin kyselytutkimus 15 parturi-kampaamoon. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, millaisia tietoja ja taitoja parturi-kampaajan ammatissa tarvitaan; tällä hetkellä, viiden- ja kymmenen vuoden kuluttua. Tärkeimpinä osaamisalueina pidettiin; hiustenleikkausta, sekä permanentti- ja värikäsittelyitä. Näihin alueisiin opetuksessa olisi erityisesti panostettava. Tulevaisuudessa yritystoiminnan taidot ja tiedot tulevat korostumaan parturi-kampaajan työssä. Asiakaspalvelullisuuden merkitys korostuu. Asiakkaiden uskotaan hakevan tulevaisuudessa parturi-kampaamosta ensisijaisesti palvelua. Parturi-kampaajan pitää osata myös markkinoida tuotteita ja palveluja. Lisäksi hänen pitää ymmärtää liiketoimintaa, sillä tutkimuksen mukaan sopimusyrittäjäyysmalli tulee lisääntymään tulevaisuudessa. (Vihiniemi 2005, 65.)

Parturi-kampaamojen palvelujen sisältö tulee uudistumaan. Syntyy isompia liikkeitä, ns. ”täyden palvelun taloja”. Niissä tarvitaan parturi-kampaajan ammatin lisäksi tietoa ja taitoa; kosmetologin palveluista, hiusten pidennyksistä, rakennekynsistä ja ehostustaidoista. Työnantajat uskoivat, että tulevaisuudessa ammattitaitoa pitää laajentaa. (Vihiniemi 2005, 65.) Nämä seikat asettavat parturi-kampaajakoulutukselle uusia haasteita, mitkä ovat ne todelliset kvalifikaatiot ja kompetenssit, mitä tarvitaan parturi-kampaajan muuttuvassa ammatissa.

Parturi-kampaajan työ muuttuu tulevaisuudessa. Ruohotie muistuttaa asiantuntijataitoprofiilia tarkastellessaan, että työprosessin tehokkuutta säätelevien taitojen korostaminen ei saa johtaa ensimmäisenä olevien ammattispesifistisen tiedon aliarvostukseen. Prosessitaitojen kehittäminen tulee olla sidoksissa ammatillisen tietoperustan rakentamiseen. Syvällisen ymmärryksen rakentamisessa ja asiantuntijuuden kehittyessä on tiedollinen osaaminen välttämätöntä. Ne muodostavat perustan jatkuvalle oppimiselle. (Ruohotie 2002c, 9.) Täytyy muistaa, että ammatillisen koulutuksen tarkoitus on tuottaa parturi-kampaajan perustaidot opiskelijalle. Kun ne on saavutettu, voidaan osaamista laajentaa.

Parturi-kampaajan opinnot koostuvat valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa neljästä yhteisten ammatillisten opintojen kokonaisuudesta; kosmeettinen hoitaminen 10ov, hiusten leikkaaminen ja kampaaminen 30ov, hiusten permanentti- ja värikäsittely 10ov ja hiusalan yritystoiminta 10ov. Lisäksi opintoihin kuuluvat; valinnaiset ammatilliset opinnot 20ov, vapaasti valittavat opinnot 10ov ja yhteiset opinnot 20ov. Yhteensä parturi-kampaajan perustutkinto on 120ov pituinen. (Hiusalan perustutkinto 2000, 14).

Seuraaviin lukuihin olen parturi-kampaajan ammatillisten opintojen kompetenssit, jotka mainitaan valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa. Olen kerännyt kuviossa 5 parturi-kampaajan kompetenssit yhteen helpottaakseni asioiden hahmottamista. Kuviossa 5 on mainittuna kaikille aloille yhteiset ydinosaamisalueet; oppimistaidot (esim. kyky arvioida ja suunnitella omaa oppimistaan, sekä asettaa itselleen oppimisen tavoitteita ja motivoida kehittymään ammatissaan), ongelmanratkaisutaidot (esim. uusien tilanteiden kohtaaminen), vuorovaikutus- ja viestintätaidot (esim. empaattisuus, kuuntelu- ja keskustelutaidot sekä kielitaito), yhteistyötaidot (esim. suvaitsevaisuus, tasa-arvo sekä kulttuurin tuntemus), sekä eettiset ja esteettiset taidot (esim. ammattietiikan noudattaminen, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, vaitiolovelvollisuus sekä tieto- ja kuluttajasuojasäädökset). (Hiusalan perustutkinto 2000, 11).

Kosmeettiseen hoitamiseen sisältyy seitsemän pienempää osa-aluetta; ihon- ja hiuksen anatomia ja fysiologia, elintavat ja ravitsemus hiustenhoidossa, hiusten ja hiuspohjan tilan määrittely, hiuspohjan ja hiusten sairauksien tunnistaminen, hiuspohjan ja hiusten hoitotuotteiden käyttö, kotihoidon ohjaus ja tuotemyynti, sekä hiusalan hygienia ja kosmeettisen hoidon asiakaspalvelu. (Hiusalan perustutkinto 2000, 46 – 48.)

Kemian tieto korostuu hoitokäsittelyissä. Opiskelijan on osattava käyttää pesu- ja hoitotuotteita ja sovellettava niiden käyttöohjeita asiakkaalle kotihoitotuotteita valitessaan. Hänen on perusteltava asiakkaalle tuotevalintansa kemiallisten tehtävien, toimintaperiaatteen ja hoitomahdollisuuksien avulla. Asiakkaalle on osattava tehdä hoitosuunnitelma ja ohjattava allergisten oireiden ehkäisyssä. Anatomian ja fysiologian tietouden perusteella on; selvitettävä hiusten ja hiuspohjan laatu ja kunto, tunnistettava terve ja sairas hiuspohja sekä tunnistettava hiuksissa ja hiuspohjassa elävät loiset. Lisäksi opiskelijan on selvitettävä asiakkaalle hiusten vaurioitumiseen johtavat tekijät ja niiden syntymekanismi. Hänen on lisäksi osattava hieroa hiuspohjaa rentouttavasti. (Hiusalan perustutkinto 2000, 46 – 48.)

Terveys ja hyvinvointi ovat yksi parturi-kampaajan keskeisistä osa-alueista. Opiskelija ohjaa asiakasta ihon ja hiusten hyvinvoinnin kannalta terveellisissä elintavoissa ja ruokailutottumuksissa. Hänen on osattava ottaa huomioon asiakkaan hoitotottumukset hiusten ja hiuspohjan hoitoa suunnitellessa. Opiskelijan on huolehdittava myös omasta terveydestään. Puhdistus ja desinfiointitietous ovat tarpeen, kun huolletaan, puhdistetaan ja desinfioidaan asiakaskohtaiset työvälineet, laitteet ja työympäristö. Opiskelijan on huolehdittava omasta hygieniastaan niin, ettei aiheuta tartuntoja. Myös hiusalan puhtaanapitoa koskevia määräyksiä ja lainsäädäntöä on noudatettava. Hoitokäsittelyissä käytetään erilaisia lämpökoneita ja muita hiustenhoitoon tarkoitettuja laitteita. Tuote- ja laitetuntemus tarkoittaa koneiden ja laitteiden turvallista käyttöä. (Hiusalan perustutkinto 2000, 46 – 48.)

Hiusten leikkaaminen ja kampaaminen on suurin opintokokonaisuus. Se sisältää viisi pienempää kokonaisuutta; tyylin yksilöllinen suunnittelu, tyylioppi ja muoti, hiusten ja parran leikkaaminen sekä parranajo, hiusten kampaaminen ja leikkaamisen sekä kampaamisen asiakaspalvelu. Hiusten leikkaamisessa ja kampaamisessa tarvitaan myös kemiantietoutta. Opiskelijan on osattava perustella asiakkaalle muotoilutuotteiden vaikuttavat aineosat ja niiden kemialliset tehtävät, toimintaperiaatteet ja vaikutusmahdollisuudet hiuksissa. Hiusten ja parran leikkaaminen sisältää paljon ammattillista tietoa. On muotoiltava hiuksia ja partaa leikkaamalla sekä ajamalla. Hiusten ja parran ominaisuudet ja niiden vaikutus leikkauskäsittelyyn on huomioitava. Opiskelijan on osattava monipuolisesti käyttää erilaisia leikkaus- ja ohennustekniikoita sekä työvälineitä. (Hiusalan perustutkinto 2000, 49 – 51.)

Hiusten kampaamisessa on osattava tehdä pohjatyöt, aukikammata ja viimeistellä kampauksia erilaisiin käyttötarkoituksiin miehille ja naisille. Samalla on osattava käyttää monipuolisia

kampaustekniikoita ja pintarakenteita (esim. sileää ja laineikasta pintaa). Vaikka hiuksia on erilaisia, on sovellettava tietoutta hiusten kampaamisessa ja leikkaamisessa. Lisäksi opiskelijan on käytettävä monipuolisesti hiusten kampaamisen työvälineitä ja laitteita. (Hiusalan perustutkinto 2000, 49 – 51.)

Tyylin ja muodin tulkinnalla tarkoitetaan, että opiskelijan on suunniteltava asiakkaalle persoonallisuutta korostavia muotoilukokonaisuuksia. Hänen on osattava hyödyntää eri tyyliuuntia oman ideointinsa lähtökohtana. Lisäksi hänen on osattava soveltaa muoti-ilmiöitä eri aikakausina sekä seurata, havainnoida ja soveltaa ajankohtaista muotia yksilöllisesti asiakkaalleen. (Hiusalan perustutkinto 2000, 49 – 51.)

Muoto-oppi on tarpeen sekä hiusten leikkaamisessa että kampaamisessa. Opiskelijan on osattava suunnitteluvaiheessa tulkita asiakkaan tarpeita ja toiveita ottaen huomioon hänen; persoonallisuutensa ja yksilölliset ominaisuutensa sekä muoto-opilliset ja väriopilliset tekijät. Opiskelija on huomioitava parran ja hiusten yhteisvaikutusta asiakkaan kokonaisuuteen nähden. Hahmottamiskyky on leikkauksissa ja kampauksissa tärkeää. Opiskelijan on leikkauksissa hahmotettava kolmiulotteisesti hiusosion nostokulman, vetosuunnan ja sormien asennon vaikutukset leikkaustulokseen. Myös kampauksia on osattava suunnitella ja luonnostella sekä hahmotella kampausten lopputulosta. Lisäksi opiskelijalla on oltava tuote- ja laitetuntemus. Hänen on osattava suositella asiakkaalle kotikäyttöön soveltuvat muotoilutuotteet ja perusteltava niiden tarpeellisuus. (Hiusalan perustutkinto 2000, 49 – 51.)

Hiusten permanentti- ja värikäsittelyt sisältävät viisi osakokonaisuutta; permanenttikäsittelyt, väriopin, hiusten värjäämisen, hiusten vaalentamisen ja värinpoiston, sekä permanentti- ja värjäyskäsittelyjen asiakaspalvelun. Aineiden kemiallisten koostumusten tunteminen on tärkeää. Opiskelijan on osattava käyttää yleisempiä permanenttauksen ja värjäyksen kosmeettisia valmisteita. Hänen on valittava sopivat; kosmeettiset valmisteet, värjäys-, vaalennus ja värinpoistotuotteet. Ja osattavat perustella valintansa tuotteiden kemiallisten tehtävien, vaikuttavien aineiden ja niiden toimintaperiaatteiden avulla. Hänen on huomioitava jo suunnitteluvaiheessa hiusten ja parran erilaisten ominaisuuksien sekä aikaisempien käsittelyjen vaikutukset tuloksiin. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 55.)

Värjäyskäsittelyissä opiskelijan on osattava tehdä hiukseen tarvittavat esikäsittelyt tai erikoistoimenpiteet ja valittava käytettävät aineet halutun lopputuloksen aikaansaamiseksi. Hänen

on käytettävä perustellusti hoitavia tuotteita eri työvaiheiden välillä ja osattava määrittää kosmeettisten tuotteiden vaikutusajat. Lisäksi hänen on perusteltava asiakkaalle suosittelemansa kotihoitotuotteet. Opiskelijan on osattava myös valita sopivat menetelmät ja välineet sekä tilapäiseen että kestävään värjäykseen. Hänen on osattava raidoittaa hiuksia monipuolisilla tekniikoilla. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 55.)

Permanenttitekniikoita on runsaasti. Opiskelijan on osattava permanentata hiusta kihartamalla ja suoristamalla sekä käytettävä monipuolisesti tekniikoita ja työvälineitä. Saavuttaakseen halutun lopputuloksen hänen on osattava valita oikea rullakoko tai muu kihartamisväline hiusten ominaisuuden ja aikaisempien käsittelyjen mukaan. Menetelmien valinta ja niiden vaikutus lopputulokseen on perusteltava. Opiskelijan on sovellettava väriopin yleisiä periaatteita hiusten, parran vaalentamisen ja värjäämisen yhteydessä tapahtuvassa värin sekoittamisessa. Lisäksi hänen on tulkittava värjäyksen suunnittelussa asiakkaan ihon, silmien ja hiusten oman värin vaikutukset. Värivalinnoilla tuetaan asiakkaan persoonallisuutta ja opiskelijan on ilmaistava suunnitelmiaan värejä käyttäen. Hänen on tulkittava asiakkaan tyyliin liittyviä tekijöitä ja sen perusteella suunnitella asiakkaalle kihartamis- ja värikäsittely tavoitteena olevaan tyylin kampaus- ja leikkausmallin mukaisesti. Kemiallisia tuotteita käytettäessä opiskelijan on osattava noudattaa työsuojeluohjeita ja käyttää suojavälineitä. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 55.)

Hiusalan yritystoiminta koostuu valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa viidestä osa-alueesta; sisäinen yrittäjyys, työntekijänä toimiminen, palvelujen ja tuotteiden myynti, markkinointi, yrityksen perustaminen, laskentatoimi sekä itsensä työllistäminen vastuullisena yrittäjänä. Opiskelijan on toimittava motivoituneesti parturi-kampaajana yrityksen palveluksessa. Hänen on toimittava oma-aloitteellisesti, vastuuntuntoisesti ja luovasti yrityksen työntekijänä. Opiskelijan on käytäydyttävä puhelimesta ystävällisesti ja myyvästi sekä osattava viestiä asiallisesti ja tukea asiakasta ostopäätöksen teossa. Hänen on palveltava asiakaslähtöisesti pysyviin asiakassuhteisiin tähdäten. Opiskelijan on osattava selvittää ihmistuntemuksen avulla erilaisten asiakkaiden tarpeita ja odotuksia myytävien palvelujen ja myyntiartikkeleiden suhteen. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 58.)

Matemaattiset taidot auttavat opiskelijaa selvittämään tuotteiden ja palveluiden hinnoitteluun vaikuttavat taloudelliset tekijät sekä määrittelemään alennusten vaikutukset kannattavuuteen. Hänen on laadittava yrityksen perustamiseen liittyvät laskelmat ja palkkauksesta yritykselle aiheutuvat kustannukset. Opiskelijan on osattava rahastaa myymänsä palvelut ja tuotteet. Hänen on osattava

käyttää kassakonetta ja pitää kassakirjaa. Hänen on hallittava kaksinkertaisen kirjanpidon perusteet ja yhdessä tilitoimiston kanssa suunnitella toiminnasta kannattavaa. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 58.)

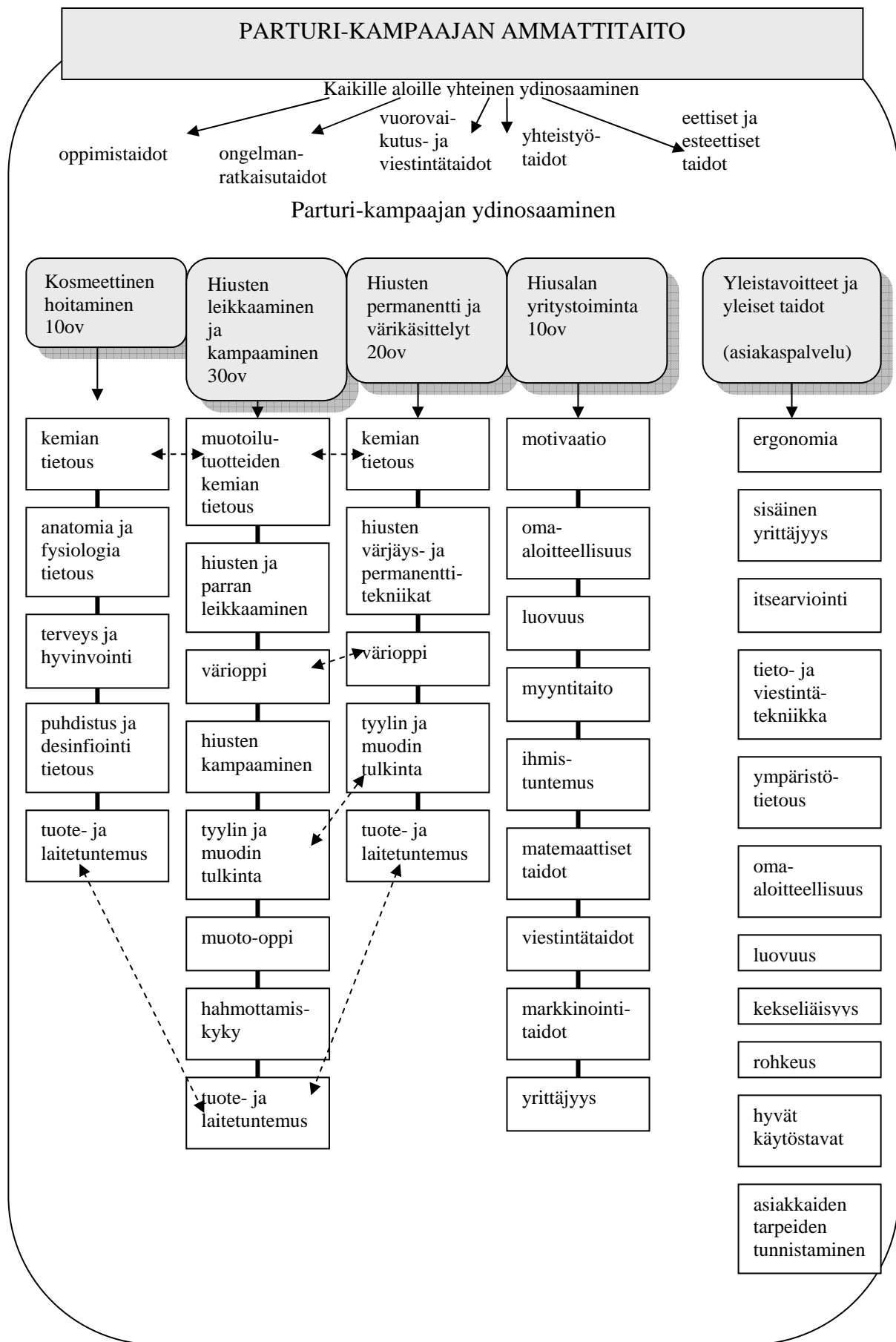
Markkinointitaito on parturi-kampaajan ammatissa tärkeää. Opiskelijan on osattava selvittää myymiään palveluita ja tuotteita. Hänen on selvitettävä laatua koskevia ominaisuuksia ja johdettava niistä myyntiargumentit. Hänen on markkinoitava omaa työtään, yrityksen palveluita sekä yrityksen myymiä tuotteita ja laitteita. Opiskelijan on osallistuttava omalla panoksellaan sekä yrityksen ulkoiseen että sisäiseen markkinointiin. Hänen on osattava hakea tietoa eri lähteistä ja oltava myös kriittinen markkinointimateriaalin suhteen. Hänen on somistettava yrityksen näyteikkuna ja sisätilat eettiset näkökulmat huomioiden. Hänen on toteutettava suoramainontaa ja toimittava yhteistyössä mainostoimistojen sekä muiden medioiden kanssa. Opiskelijan on suunniteltava markkinointia hiusalalan kausivaihtelut huomioon ottaen. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 58.)

Opiskelijan on oltava yrittäjyyshenkinen ja hänen on osattava osoittaa asiakaspalvelutaidoillaan halunsa; laadukkaaseen, tulokselliseen ja kannattavaan toimintaan. Hänen on perusteltava oman yrityksen perustamisen vaihtoehtoja sekä yrittäjäksi ryhtymisen vaikutuksia työuraansa ja yksityiselämäänsä. Hänen on osattava muotoilla liikeidea ja ilmaista sen toimivuus. Hänen on vertailtava eri rahoitusmahdollisuuksia, vastuita ja verotusta eri yritysmuotojen välillä. Ja osattava laatia yrityksen perustamisessa tarvittavat asiakirjat sekä osattava ottaa yhteyttä yrittäjän sidosryhmiin. (Hiusalan perustutkinto 2000, 53 - 58.)

Kuviossa 5 **yleistavoitteet ja yleiset taidot** muodostuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman yleistavoitteista sekä niistä yleisistä taidoista, joita esiintyi kaikissa neljässä edellä mainitussa opintokokonaisuudessa. Parturi-kampaajan on työskenneltävä ergonomisin asennoin kunkin työtavan vaatimalla tavalla. Sisäisessä yrittäjyydessä opiskelijalta edellytetään toimintaa; motivoituneesti, laadullisesti, oma-aloitteellisesti, vastuuntuntoisesti, sekä luovasti yrityksen toiminnan hyväksi. (Hiusalan perustutkinto 2000, 12 - 13, 55 - 56.)

Opiskelija tarvitsee itsearviointitaitoa muun muassa saamansa palautteen hyödyntämisessä ja näin oman ammattitaitonsa parantamisessa. Hänen on oltava ympäristötietoinen ja osattava työssään noudattaa ympäristöä säästäviä menetelmiä kestävästä kehitystä edistäen. Hänen on käytettävä tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankkimisessa ja vuorovaikutteisissa viestimissä. Opiskelijalla on oltava; oma-aloitteellisuutta, luovuutta, kekseliäisyyttä, ja rohkeutta toteuttaa sekä tehdä omia

ratkaisuja yrittäjänä tai/ja yrityksen työntekijänä. Hänen on hallittava hyvät käytöstavat palvellessaan asiakkaita. Lisäksi on tunnistettava asiakkaiden tarpeet ja palveltava asiakasta kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet huomioiden. Opiskelijoiden on osattava huolehtia asiakkaiden turvallisuudesta. (Hiusalan perustutkinto 2000, 12 - 13, 55 - 56.)

Kuvio 5. Parturikampaajan ammattitaito valtakunnallista opetussuunnitelmaa mukaille.

Parturi-kampaaja-tutkinnon osa-alueet voidaan karkeasti jakaa tieto- ja taitoaineisiin. Tietoa vaativia aineita ovat; kosmeettinen hoitaminen, hiusten permanentti- ja värikäsittelyt sekä hiusalan yritystoiminta. Taitolajeina voidaan pitää hiusten leikkaamista ja kampaamista.

Hiusala ei muodosta omaa tieteellistä kokonaisuutta, vaan ala hyödyntää useita tieteenaloja. Kosmeettisessa hoitamisessa sekä permanentti- ja värikäsittelyissä on hallittava hiuksen ja ihon rakenne. Niissä tarvitaan vahvaa kemian osaamista. Kemian tietous liittyy kaikkiin parturi-kampaajan tehtäviin, joissa työskennellään ammattiaineiden kanssa. Väriaine on helppo levittää hiukseen, mutta oikean väriseoksen sekoittaminen vaatii kemianalan tietoutta. Värikäsittelyissä tarvitaan myös väriopin tietoja. Lisäksi parturi-kampaajan opintoihin sisältyy hiusalan yritystoimintaa, jossa tarvitaan markkinointi- ja yrittäjyystaitoja sekä matemaattisia taitoja.

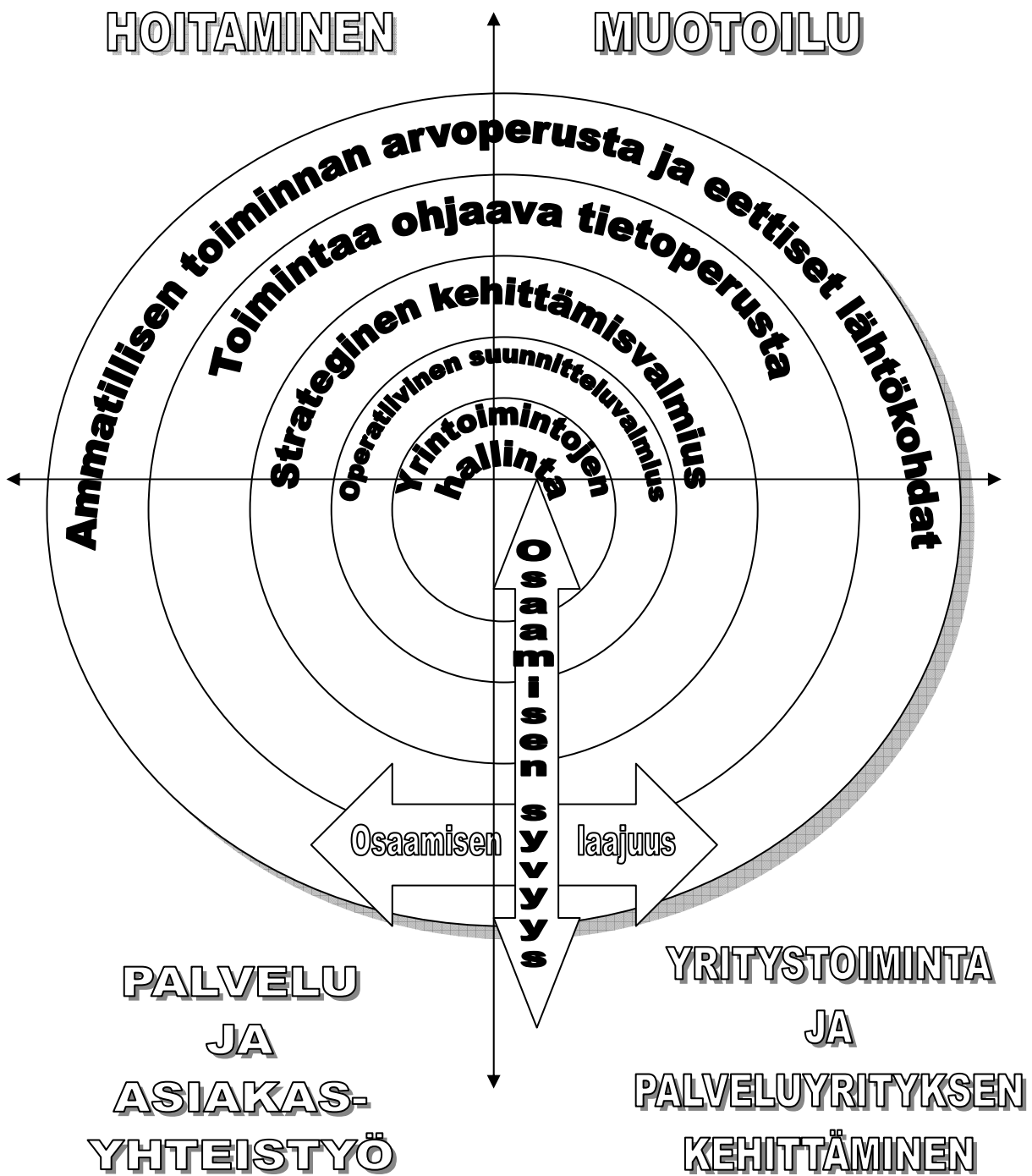
Hiusten leikkaukset ja kampaukset ovat enemmänkin taitolajeja. Tietoa näissä osa-alueissa tarvitaan muoto- ja väriopissa. Kolmiulotteisuuden hahmottamiskyky sekä käsillä tekeminen korostuvat. Hiuksia ei voi oppia kampaamaan ja leikkaamaan kirjasta lukemalla, vaan opiskellessa tarvitaan paljon harjoittelua.

Edellinen parturi-kampaajan ammattitaitojen jako perustui valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Esittelen seuraavaksi Nurmisen (1994) määrittelemän parturi-kampaajan ammatilliset osaamisen alueet hieman eri näkökulmasta. Nurminen määrittelee parturi-kampaajan ammattitaidon koostuvan neljästä osaamisalueesta; hoitamisesta, muotoilusta, palvelu- ja asiakasyhteistyöstä, sekä yritystoiminnasta ja palveluyrityksen kehittämisestä (kuvio 6).

Nurminen jakaa parturi-kampaajan ammatillisen osaamisen neljään osaan. **Muotoilussa** korostuu Nurmisen mielestä ammattitaidon esteettis-kulttuurinen funktio. Esteettinen ja kulttuurinen tulkinta muodostaa perustan kyvyille; ideoida, kehittää ja suunnitella sekä toteuttaa erilaisten asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita vastaavia muotoilukokonaisuuksia osana asiakkaan ulkoista hyvinvointia ja olemusta. **Hoitamisen** alueella on Nurmisen mielestä terveyteen ja fyysiseen hyvinvointiin liittyvä funktio. Siinä parturi-kampaaja pystyy arvioimaan ihon, hiusten ja parran terveydellistä tilaa rajaamalla ongelmat sekä suunnittelemalla hoidollisen kokonaisuuden. (Kiikeri 1996, 21; Nurminen 1993, 58; Nurminen 1994.)

Nurmisen (1994) mielestä **palvelu- ja asiakasyhteistyöllä** on vuorovaikutuksellisuuteen liittyvä funktio. Siinä parturi-kampaajalta edellytetään kykyä tulkita asiakkaan tarpeita sekä kykyä toimia joustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Asiakaspalvelutyön perustana Nurminen pitää kykyä tulla tietoisiksi omasta toiminnasta ja sen vaikutuksista asiakaspalvelutilanteissa. **Yritystoiminnan ja palveluyrityksen kehittämiseen** liittyy Nurmisen mielestä muiden osaamisalueiden yhdistäminen. Siinä parturi-kampaaja pystyy koordinoimaan yrityksen tai yksittäisen ammatinharjoittajan toiminnan eri alueet niiden toiminta-ajatusta vastaavalla tavalla. (Kiikeri 1996, 21; Nurminen 1993, 58; Nurminen 1994.)

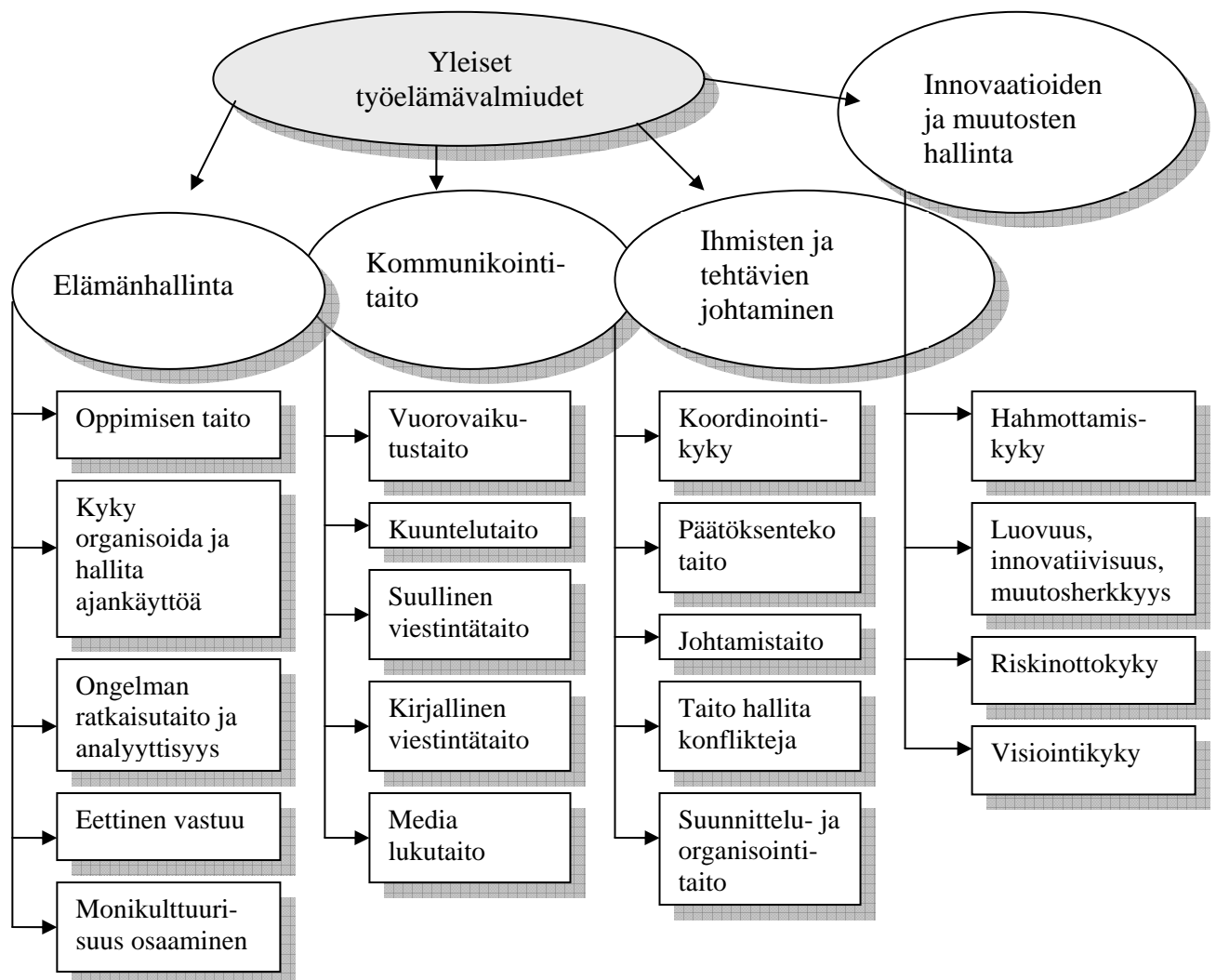
Nurmisen mielestä parturi-kampaajan osaamisen perustana on esteettinen näkemys tulkintakyvystä. Se ilmenee valmiutena tuottaa asiakkaan tarpeita ja tyyliä vastaavia ideoita sekä työnäkymiä erilaisista muotoilukokonaisuuksista. Nurmisen mielestä oman käsialan ja työtyylin löytäminen on keskeinen oppimisen tulos. (Kiikeri 1996, 21; Nurminen 1993, 58; Nurminen 1994.)

Kuvio 6. Ammatillisen osaamisen alueet parturi-kampaajan näkökulmasta. (Nurminen 1994).

2.3.2 Yleiset työelämävalmiudet parturi-kampaajan ammatissa

Toisena asiantuntijan taitoprofiilimallissa esiintyy yleiset työelämävalmiudet. Ne sisältävät; kognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot, mediakompetenssin, luovuuden ja innovatiivisuuden, sekä ihmisten ja tehtävien johtamisen. Jäsentely perustuu edellä mainitun Eversin, Rushin ja Bredrowin (1998) jäsentelyyn. Joitain muutoksia on tehty kuten; tietotekniikan, eettisen vastuun, monikulttuurisuusosaamisen, medialukutaidon ja sähköisten viestinnän osalta. Ruohotien malli poikkeaa hieman edeltäjästään, mutta sisältää kuitenkin Eversin, Rushin ja Bredrowin luettelemat kompetenssit (kuvio 7.). (Ruohotie 2002c, 9.) Tätä mallia käytän tutkimukseni runkona.

Kuvio 7. Yleiset työelämävalmiudet Eversin, Rushin ja Berdrowin jäsentelyyn perustuen (Ruohotie 2002d, 23; 2006a).

Yleiset työelämävalmiudet jaetaan neljään eri taitoalueeseen. Ensimmäisenä Ruohotie mainitsee **elämönhallintataidot**, jotka hän määrittelee kyvyksi kantaa vastuuta omasta toiminnastaan. Elämönhallinta on kykyä kontrolloida omaa käyttäytymistä ja parantaa suoritusta, mikä edellyttää tiellä olevien esteiden tunnistamista ja voittamista. Elämönhallintaan liittyy itsetuntemus ja ympäristötietoisuus, kyky hallita itseään ja tehdä uraa koskevia ratkaisuja, kyky hallita muutosta, epävarmuutta ja konflikteja sekä sopeutua uusiin tilanteisiin. Yksilön tulee sitoutua soveltamaan noita taitoja systemaattisesti ja kurinalaisesti. Hänen tulee reflektoida edistymistään ja suhtautua avoimen kriittisesti virheisiinsä. Ruohotien mukaan avainasemassa ovat yksilön omat asenteet. Asenteista riippuu se, miten paljon kyseenalaistamme omia uskomuksiamme ja opimme kokemuksistamme. (Ruohotie 2002g, 43.)

Elämönhallintataitoihin kuuluu oppimisen taito, jossa parturi-kampaajalla tulee olla tietoa arkipäivän kokemuksista ja näin pitää osaaminen ajan tasalla omalla ammattialallaan (Ruohotie 2002d, 42). Parturi-kampaajan ammatissa on osattava poimia lehdistä, katumuodista ja televisiosta hiusmuodin elementtejä. Niistä on pystyttävä hahmottamaan uusia linjauksia, joita voidaan toteuttaa asiakkaille.

Elämönhallintataitoihin kuuluu myös kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä. Se on taito hallita useita tehtäviä samanaikaisesti; kyky asettaa asiat tärkeysjärjestykseen ja käyttää aikaa niin, että sovitut aikarajat pitävät. Tämä korostuu esimerkiksi siinä, että osaa yhdistää perheen ja työn sopusointuisesti keskenään. Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys ovat kykyjä identifioida, priorisoida ja ratkaista ongelmia yksin ja ryhmissä. Tulisi osata tehdä oikeita kysymyksiä, eritellä ja jäsenellä ongelmia sekä kehitellä ideoita ja vastata ongelmiin. (Ruohotie 2002d, 42.) Parturi-kampaajan ammatissa asiakkaiden palveleminen on yksi keskeisimmistä työtehtävistä. Ongelmanratkaisutaitoa käytetään hyväksi esimerkiksi vaikeissa värjäyksissä. Yhdessä muiden työntekijöiden kanssa voidaan myös ratkaista ongelmia. Eettisellä vastuulla tarkoitetaan kykyä ottaa vastuu oman toiminnan aiheuttamista seurauksista muihin ihmisiin. Monikulttuurisuusosaamisella tarkoitetaan kykyä ymmärtää eri kulttuureja ja niiden toimintatapoja, sekä kykyä palvella eri kulttuureista lähtöisin olevia ihmisiä.

Toinen taitoalue on **kommunikointitaito**. Se on taito toimia tehokkaasti eri henkilöiden ja ryhmien kanssa niin, että pystyy keräämään, integroimaan ja jakamaan tietoa sen eri muodoissa. (Ruohotie 2002d, 42.) Ruohotien mukaan kommunikaatio on kaksisuuntainen prosessi, joka auttaa meitä ymmärtämään, keitä me olemme, mitä me teemme ja millaisia uskomuksia tai käsityksiä meillä on

suhteessa toisiin omassa elämänpiirissämme. Ihmiset kuuntelevat ja tulkitsevat viestejämme, muodostavat mielipiteensä meistä, tekevät tulkintoja siitä mitä me olemme ja suhteuttavat tulkintansa omaan minäkuvaansa. (Ruohotie 2002g, 44.). Ensimmäisenä kommunikointitaitona Ruohotie mainitsee vuorovaikutustaidot; kyvyn työskennellä toisten ihmisten (esimiesten, alaisten, työtoverien ja miksei asiakkaidenkin) kanssa ymmärtää heidän tarpeensa ja on avoin toisten näkemyksille. (Ruohotie 2002d, 42.)

Kuuntelutaito on tärkeä taito varsinkin parturi-kampaajan ammatissa. Se on taito kuunnella keskittyneesti toisten puheita, sekä tehokkaasti reagoida heidän ajatuksiinsa keskustelun aikana. Suullinen viestintätaito on kykyä välittää verbaalisesti tietoa sekä yhdelle henkilölle että ryhmälle. Kirjallinen viestintätaito on kyky välittää kirjallista informaatiota sekä virallisesti (esim. liikekirjeenvaihdon ja raporttien muodossa) että epävirallisesti (kuten muistiinpanojen ja muistion muodossa). (Ruohotie 2002d, 42.) Medialukutaidolla tarkoitetaan kykyä hallita ja soveltaa teknologisia viestimiä, kuten lähiverkkoja, sähköpostia, internetiä, keskusteluryhmiä ja uutisryhmiä tiedon hankintaan (Ruohotie 2006a). Lisäksi sillä tarkoitetaan kykyä laajentaa omaa tietouttaan, kykyä hyödyntää usean median antamaa tietoa ja luovasti soveltaa mahdollisuutta käyttää mediaa. Saatua tietoa osataan käyttää kriittisesti omaan persoonalliseen ja professionaaliseen kasvuun. (Ruohotie 2006b, 166.) Kaikki kommunikointitaidot ovat tärkeitä parturi-kampaajan ammatissa. Kommunikointitaitoja ei tarvita vain asiakkaiden palvelemisessa, vaan myös työntekijöiden välisessä kommunikaatiossa.

Kolmantena taitoalueena on **ihmisten ja tehtävien johtaminen**. Siinä pyritään varmistamaan, että työt saadaan tehdyksi osaavan henkilöstön avulla. Lisäksi johtamiseen kuuluu se, että saavutettuja tuloksia mitataan ja arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Ruohotien mukaan ihmisten johtamiseen kuuluu muutakin kuin valvoa työyhteisön jäsenten; työssäkäyntiä, täsmällisyyttä, tehtävien hoitoa ja tehokkuutta. Esimiehen tehtävä on ohjata, tukea ja kannustaa ihmisiä korkeatasoisiin suorituksiin niin että organisaatiolla on mahdollisuus menestyä. (Ruohotie 2002g, 45.) Koordinointikyvyllä tarkoitetaan kykyä saada ihmiset työskentelemään yhteistyössä ja luomaan hyvä yhteishenki. (Ruohotie 2002d, 42). Tämä on myös tärkeä ominaisuus parturi-kampaajan ammatissa. Työ on tiimityötä ja yhdessä toimimista, vaikka usein toisin luullaan.

Päätöksentekotaito on kyky tehdä päätöksiä perusteellisen arvioinnin pohjalta tiedostaen sekä poliittiset että eettiset kytkennät. Se on kyky osata tunnistaa henkilöt, jotka voivat vaikuttaa tehtyihin päätöksiin. Johtamistaidolla Ruohotie tarkoittaa kykyä ohjata toisia ja delegoida

työtehtäviä niin, että työntekijät motivoituvat tekemään parhaansa. Taidolla hallita konflikteja hän tarkoittaa kykyä tunnistaa konfliktin lähteet sekä itsen ja muiden välillä että työtoverien keskinäisissä vuorovaikutuksissa. Se on taito löytää keinoja harmonian palauttamiseksi. Suunnittelu- ja organisointitaito on kyky määrittellä tehtäviä, joita tavoitteisiin pääseminen edellyttää, esimerkiksi jakamalla osa tehtävistä toisille, tarkkailemalla suunnitelman etenemistä ja korjaamalla suunnitelmaa. (Ruohotie 2002d, 42.) Ihmisten ja tehtävien johtaminen korostuu isommissa parturi-kampaamoissa.

Innovaatioiden ja muutosten hallinta on neljäs taitoalue. Sillä tarkoitetaan kykyä hahmottaa asioita ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vakiintuneiden käytäntöjen muuttamista. Hahmottamiskyky on kyky yhdistää relevanttia informaatiota eri tietolähteistä, integroida informaatiota yleistettävään muotoon ja soveltaa informaatiota uusiin ja laajempiin konteksteihin. Luovuus, innovatiivisuus ja muutosherkkyys on kyky sopeutua uusiin tilanteisiin. Siihen liittyy tarvittaessa kyky määrittellä roolit uudestaan ja kyky tuottaa uusia ratkaisuja ongelmiin. Lisäksi siihen liittyy kyky määrittellä roolit uudelleen ja taito reagoida organisaation menestymisen kannalta välttämättömiin muutosvaatimuksiin. (Ruohotie 2002d, 42.)

Riskinottokyvyllä Ruohotie tarkoittaa kykyä/halua ottaa työtä koskevia harkittuja riskejä etsimällä ja punnitsemalla erilaisia vaihtoehtoja ja/tai toimintamalleja ja samalla tiedostaa mahdolliset negatiiviset seuraamukset sekä tarkkailla etenemistä asetettuihin tavoitteisiin. Visiointikyky on kykyä hahmottaa organisaation tulevaisuutta ja erilaisia innovatiivisia suuntaviivoja organisaation tulevaisuudelle. (Ruohotie 2002d, 42.) Parturi-kampaajan työ on hyvinkin innovaatioiden ja muutosten luomista. Muoti vaihtuu neljä kertaa vuodessa. Jokaiselta tukkufirmalta tulee joka vuosi uusi tuote markkinoille. Parturi-kampaajalla tulee olla uskallusta ottaa riskejä kokeillessaan uusia malleja ja tuotteita. Lisäksi hänen on nähtävä tulevaisuuteen. Kuten edellä Vihiniemen (2005) toimittamassa tutkimuksessa todettiin; hiusala on muuttumassa. On aloitettava innovaatioiden ja muutosten käynnistäminen.

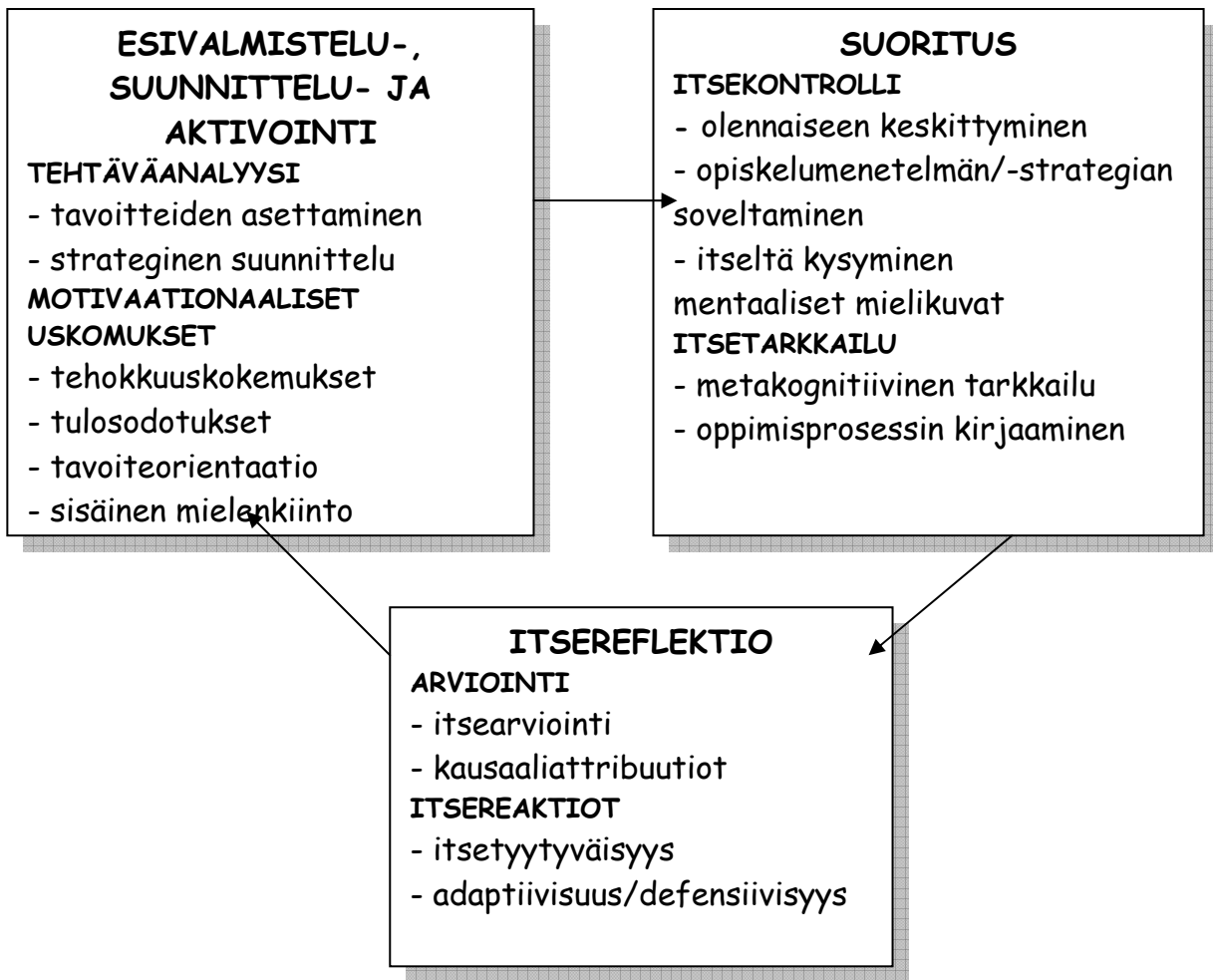
2.3.3. Ammatillista kehittymistä edistävät itsesäätelyvalmiudet parturi-kampaajan ammatissa

Kolmantena asiantuntijan taitoprofiilissa on ammatillista kehittymistä säätelevät itsesäätelyvalmiudet, joita ovat **saavutusorientaatiot, orientaatiot itseen, orientaatiot muihin, toiminnan kontrollistrategiat ja mielenkiinnon kohteet ja tyyllirakenteet**. Ruohotien mukaan oppimisprosessia ohjaava itsesäätely tarkoittaa kykyä organisoida ja säädellä omaa oppimistaan, sekä kykyä selviytyä opiskeluun liittyvistä vaikeuksista. (Ruohotie 2002c, 9.) Se on oppijan aktiivista osallistumista omaan oppimisprosessiinsa (Ruohotie 2002e, 8; Ruohotie 2005b, 9). Itsesäätely on oppijan kyky organisoida, tarkkailla, kontrolloida ja arvioida omaa oppimistaan. Itsesäätely on sidoksissa oppijan tahdonalaiseen kontrolliin ja myös motivaatiota määrittäviin tekijöihin. (Ruohotie 2005, 44.)

Keskeisellä sijalla itsesäätelyssä ovat motivaatio ja tahto. Tahdonalaiset prosessit liittyvät lähinnä minän ja oppimistehtävän hallintaan; kykyyn reflektoida, ymmärtää ja kontrolloida omaa oppimistaan. Kognitioiden ja ponnistelujen lisäksi oppilaat säätelevät myös emootiota ja käyttävät motivationaalisia strategioita. Ne edistävät toimintaan sitoutumista. Motivaatio on sidoksissa oppijan tavoiteorientaatioon, arvoihin, uskomuksiin ja odotuksiin (Ruohotie 2002c, 9.)

Motivaatioon liittyviä rakenteita ovat saavutusorientaatiot (ego- ja tehtäväorientaatio, sekä suoriutumisen tarve) ja orientaatiot itseen (tehokkuus ja kontrolliuskomukset, sekä minä arvostus). Tahdonalaisia rakenteita ovat toiminnan kontrollistrategiat, sekä orientaatiot muihin. Yksilön mielenkiinnon kohteet ja tyyllirakenteet ohjaavat kehitystä. Ruohotien mukaan on vaikeampi painottaa vain jommallekummalle -alueelle. (Ruohotie 2002c, 9.)

Ruohotien (2005b, 11) mukaan itsesäätelyyn perustuva oppiminen nähdään syklisenä prosessina, jossa erottuu kolme eri vaihetta. Ensimmäisenä; esivalmistelu-, suunnittelu- ja aktivointi, toisena; tarkkailu ja kontrolli ja kolmantena; reaktiot ja reflektio (kuviot 8)

Kuvio 8. Itsesäätelyprosessin vaiheet Zimmermanin ja Campillon (2003, 239) mukaan (Ruohotie 2005b, 13).

Esivalmistelu-, suunnittelu- ja aktivointivaihe sisältää oppimistehtävän analyysin ja itsemotivointiin liittyvät uskomukset. Hyvä itsesäätelijä tutustuu opiskeltavaan asiaan, asettaa itselleen tavoitteita ja suunnittelee, millaista strategiaa hänen on mielekästä käyttää opiskelussaan. (Ruohotie 2005b, 12.) Strateginen suunnittelu viittaa sellaisen oppimisstrategioiden tai metodologioiden valintaan, joilla pyritään toivottuihin tavoitteisiin. Tavoitteiden asettelua ja strategioiden suunnittelua ohjaavat erilaiset henkilökohtaiset uskomukset, kuten oppijan omat tehokkuususkomukset, tulosodotukset ja tavoiteorientaatiot sekä sisäinen mielenkiinto/arvostus opittavaa asiaa tai taitoa kohtaan. (Ruohotie 2002e, 9 - 10; 2002f, 40.)

Tehokkuususkomukset edistävät oppijan motivaatiota sitoutua itsesääteelyyn ja suorittaa itsetarkkailua, itsearviointia ja tavoitteiden määrittelyä. Tulosodotukset taas motivoivat itsesääteelyyn, jos ne ovat positiivisia; negatiiviset tai epävarmat tulosodotukset taas ehkäisevät itsesääteelyä. Ne oppijat joiden tavoiteorientaatio kohdistuu oppimisen etenemiseen (oppimistavoitteisiin) menestyvät paremmin kuin ne, jotka tavoittelevat oppimisessa saavutuksia (suoritustavoitteita). Sisäinen mielenkiinto auttaa ylläpitämään oppimisponnisteluja silloinkin, kun saavutettavissa ei ole ulkoista palkkiota. (Ruohotie 2002e, 9 - 10; 2002f, 40; 2005b, 13.)

Jokaisella alalla on varmasti edellä mainittuun motivaatioon ja toiminnan sitoutumiseen liittyviä tekijöitä. Ammatillisessa koulutuksessa näen tärkeäksi sisäisen mielenkiinnon säilyttämisen opiskeltavaa alaa kohtaan. Nuorilla opiskelijoilla on odotuksia omia opintoja kohtaan. Joidenkin mielestä hiusalan pääasiallisena tehtävänä voidaan pitää omien hiusten hoitamista. Kuvitelman osoittauduttua harhaksi, vähentää se joidenkin opiskelijoiden motivaatiota. Parturi-kampaajan ammatti on perinteisesti käsityöammatti. Alaa ei opi kirjoista lukemalla, vaan opiskelijalta vaaditaan harjoittelua ja toistoja haluttuun tulokseen pääsemiseksi. Opettajan tehtävä on ohjata opiskelijaa ja auttaa häntä säilyttämään mielenkiinto ja motivaatio opiskeltavaa alaa kohtaan.

Suoritusvaihe voidaan jäsentää itsekontrolliin ja itsetarkkailuun. Toiminnan kontrollistrategiat auttavat oppijaa keskittymään tehtävään ja samalla optimoimaan suorituksen. Tarkkaavaisuutta suuntaamalla ja keskittämällä oppija suojaa oppimisintentiotaan erilaisilta häiriöiltä ja kilpailevilta intentioilta. Oppija itse päättää opiskelumenetelmästä ja strategian soveltamisesta. Hän voi testata omaa osaamista tekemällä itselleen kysymyksiä tai hän voi hyödyntää mentaalisia mielikuvia. Jos oppija on taitava, hän osaa hyödyntää opiskelussaan; itseohjausta, mentaalisia mielikuvia, ajankäyttöä, ympäristön järjestelyjä ja toisen apuun turvautumista. Strategisten prosessien tehokkuus riippuu itsetarkkailusta; opiskelijoiden on tarkkailtava paitsi omaa toimintaansa myös ympäröiviä olosuhteita ja niiden vaikutuksia. (Ruohotie 2005b, 13.)

Itsetarkkailun kautta oppija saa tietoa etenemisestään. Oman toiminnan tarkkailu voi haitata keskittymistä ja oppimisprosessi voi kärsiä. Toisaalta vakiintunut taito vaatii yhä vähemmän intentionaalista tarkkailua, jolloin taitoa alkaa leimata rutiinimaisuus tai autonomisuus. Seurauksena on itsetarkkailun suuntautuminen yleisemmälle tasolle oppimisympäristöön ja toiminnan tuotoksiin. Ruohotien mukaan opiskelutaidoiltaan heikot opiskelijat eivät kykene mukauttamaan

tavoitetasoan, minkä vuoksi informaation ylikuormitus rajoittaa heidän metakognitiivista säätelyään. (Ruohotie 2005b, 13 - 14.)

Edellä mainitussa suoritusvaiheessa olisi hyvä muistaa, että oppijalla olisi oltava mahdollisuudet itse päättää opiskelutavastaan. Toiset oppivat tekemällä ja toiset lukemalla. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuu usein enemmistönä opiskelijoita, joiden oppimistyyli on tekemällä oppiminen. Ruohotie (2002e, 14 – 15) muistuttaakin, että oppijoilla tulee olla opiskelussaan myös mahdollisuus henkilökohtaisten suunnitelmien tekemiseen ja itselleen sopivien strategioiden valintaan. Heidän tulee kokea oppimistavoitteet mielekkäiksi ja relevanteiksi. Opiskelun aikana olisi suunnattava ja ylläpitävä tarkkaavaisuutta sekä arvioitava etenemistään suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. (Ruohotie 2002e, 14 - 15.)

Itsereflektiovaiheessa on kaksi vaihetta; itsearviointi ja itsereaktio. Itsearvioinnissa oppija vertaa itsetarkkailun kautta saamiaan informaatiota ulkoisiin standardeihin tai tavoitteisiin. Oppija haluaa saada nopeaa ja tarkkaakin palautetta siitä, miten hän on suoriutunut tehtävistä suhteessa muihin henkilöihin ja asetettuihin tavoitteisiin. Itsearviointiin liittyy attribuutiotulkinnat; oppija tekee tulkintoja epäonnistumisestaan tai onnistumisestaan sekä niihin johtaneista syistä. Attribuutiotulkinnat voivat johtaa positiivisiin itsereaktioihin. Oppija voi tulkita epäonnistumisensa johtuvan vähäisestä ponnistelusta, jolloin hän lisää esimerkiksi kokeeseen lukemisen määrää. Mutta jos hän kokee epäonnistumisen johtuvan kyvyttömyydestään tehtävää kohtaan, reaktiot ovatkin negatiivisia. (Ruohotie 2002e, 9, 11; 2002f, 40; 2005b, 14.)

Ruohotien mukaan attribuutiotulkinnat paljastavat myös sen, mistä oppimisvirheet mahdollisesti johtuvat; lisäksi ne auttavat löytämään tilanteisiin sopivat oppimisstrategiat ja edistävät sopeutumisprosessia. Myönteiset reaktiot vahvistavat positiivista tulkintaa itsestään oppijana, kuten uskoa omaan kykyihin ja mahdollisuuksiin, oppimisorientaatiota ja sisäistä mielenkiintoa tehtävää kohtaan. Tämä näkyy toimintaan sitoutumisen vahvistumisena. Itsereflektiossa tyytyväisyyden kokeminen on tärkeää, sillä ihminen sitoutuu mielellään sellaiseen opiskeluun, joka johtaa myönteisiin tunnekokemuksiin. He pyrkivät välttämään negatiivisia tunnekokemuksia kuten epäonnistumisen pelkoa. (Ruohotie 2002e, 9, 11; 2002f, 40; 2005b, 14.)

Toinen itsereaktion muoto on adaptiivinen tai defensiivinen toimintamalli. Ruohotien mukaan itsereflektion vaihe voi johtaa oppijan toimintatapojen uudistamiseen, jolloin entiset toimintatavat

kyseenalaistetaan ja korvataan uudella, paremmin tilanteeseen soveltuvalla toimintatavalla (Ruohotie 2005b, 14 – 15.)

Itsereflektiota pidän parturi-kampaajan opinnoissa hyvin tärkeänä osa-alueena. Opiskelijan on koulutuksen aikana kehityttävä itsearviointissa. Työelämässä hänen on vaikea saada työnsä palautetta ammattilaiselta. Opiskelijan on itse nähtävä oman työnsä virheet ja osattava korjata ne. Opettajalla on itsereflektiassa keskeinen rooli motivaation ylläpitäjänä. Palautetta on annettava niin, että opiskelijalla säilyy positiivinen kuva itsestä oppijana. Opiskelijoiden tulisi myös nähdä monipuoliset mahdollisuudet kasvaa ihmisenä, jolla on älyllinen, fyysinen, sosiaalinen ja henkinen ulottuvuus (Ruohotie 2002e, 14 - 15).

Ruohotien (2002e, 14) mukaan oppiminen etenee luontevammin, kun itse opiskelu koetaan mielekkääksi ja relevantiksi ja kun oppimisympäristö tukee opiskelua ja rohkaisee itsesääteilyyn ja -kontrolliin. Zimmermanin (1994) mukaan ne oppilaat, joille ei anneta vapautuksia strategioiden valinnan ja kontrollin suhteen, eivät opi säätelemään toimintaansa eikä heissä synny intoa oma-aloitteiseen toimintaan. Oppimisympäristöjen tulisi tarjota valinnanmahdollisuuksia, haasteita, oma-aloitteellisuutta toiminnan ja kontrollin suhteen, yhteistoimintaa, mahdollisuuksia merkityksiä sekä positiivista palautetta ja palkkioita. Oppijoiden on kyettävä määrittelemään oppimistavoitteet ja määrittelemään, mikä merkitys niillä on hänelle itselleen. Näin heidän tulee ymmärtää vastuunsa itsensä kehittämisessä ja ottaa siinä aktiivinen rooli. (Ruohotie 2002e, 14.)

Tutkijoiden mukaan itsesääteilyn merkitys oppimiseen on suuri. On tärkeää kehittää oppijoiden käsityksiä itsesääteilystä, sen mahdollisuuksista ja edellytyksistä. Koulutusohjelmissa, joissa tavoitteisiin on sisällytetty itsesääteilyoppimisen tekijöitä, ovat saavuttaneet hyviä tuloksia. Itsesääteilyn tuleminen kouluihin on voimistanut sisäistä motivaatiota, parantanut oppimistuloksia ja lisännyt oppijoiden vastuuntuntoa ja tehokkuususkoa. (Ruohotie & Nieminen 2000, 143.)

3. TUTKIMUKSEN MENETELMÄT

3.1 Lomaketutkimus parturi-kampaajaopiskelijoille

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää parturi-kampaajan yleisiä työelämävalmiuksia. Tutkimuksen toteutin parturi-kampaajaopiskelijoille kyselylomakkeella ja hiusalan ammattilaisille teemahaastatteluna. Ensin toteutin parturi-kampaaja opiskelijoille kyselylomaketutkimuksen, jonka tarkoituksena oli kartoittaa opiskelijoiden käsitystä omista yleisistä työelämävalmiuksistaan. Lisäksi kyselylomakkeella kartoitettiin yleisiä työelämävalmiuksia, joita opiskelijat pitävät tärkeinä parturi-kampaajan ammatissa (liite 1.). Yleiset työelämävalmiudet liittyvät Ruohotien (2002d, 23; 2006a) yleiset työelämävalmiudet malliin.

Kyselylomakkeen täyttäminen tapahtui tammikuun alussa 2007. Tutkimukseen osallistui kaksi vuosikurssia, sekä ensimmäisen että kolmannen vuosikurssin opiskelijat. Yhteensä heitä oli 38 opiskelijaa. Halusin tällä jaolla tarkkailla, onko eri vuosiluokilla olennaista eroa toisiinsa verrattuna. Tutkimuksen toteuttaminen tapahtui luokkahuoneessa, jolloin opiskelijat pystyivät tarvittaessa kysymään opastusta.

Kyselylomake on laadittu professori Pekka Ruohotien tutkimuslomakkeen pohjalta. Kirjoitin kyselylomakkeen kysymykset uudelleen, muuttaen apumäärittelyitä parturi-kampaaja opiskelijalle sopivammaksi. Annoin lomakkeen testattavaksi alan opettajalle, joka teki lopulliset ehdotukset oikeiden sanojen löytämiseksi. Lomakkeessa kysymykset pohjautuvat yhteisiin työelämävalmiuksiin. Kysymykset 1–3 ovat taustamuuttujia, jossa kartoitetaan vastaajan ikä, luokka ja aikaisemmat opiskelut. Kysymysten 4 – 22 tarkoituksena on kartoittaa millainen kuva opiskelijoilla on omista henkilökohtaisista yleisistä työelämävalmiuksistaan. Kysymyksessä 23 opiskelija nimeää ne viisi yleistä työelämävalmiutta, joita hän pitää tärkeimpinä parturi-kampaajan ammatissa.

Syötin lomakkeen tiedot spss-ohjelmaan. Sain tarvittavat tutkimustulokset ja analyysit. Erilaisia taulukkosivuja ohjelmasta kertyi kuutisen kymmentä. Lomakkeen tietoja olen analysoinut kvantitatiivisesti, eli määrällisesti taulukoiden avulla.

3.1.1 Lomaketutkimuksen problematiikkaa

Tutkimuksen kyselylomake on tavallisin tutkimusmenetelmä kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keräämisessä (Vilka 2005, 73). Kyselystä käytetään myös nimitystä survey-tutkimus. Nimi viittaa siihen, että kysely on standardoitu eli valikoitu. Tämä tarkoittaa, että kaikilta kyselyyn osallistuvilta kysytään samat asiat samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2005, 182).

Kyselylomakkeessa vastaaja itse lukee kysymykset ja vastaa niihin. Hyvänä puolena lomaketutkimukselle on pidetty sitä, että vastaaja jää tuntemattomaksi. Haittana on taas pidetty, että vastausprosentti saattaa jäädä alhaiseksi ja vastauksen saaminen saattaa viivästyä. Nykyaikainen koodausmenetelmä auttaa uusien kulujen syntymisessä, koska uusintakysely voidaan kohdistaa vain vastaamattomille. (Vilka 2005, 74.) Omassa tutkimuksessani jaoin itse kysymyskaavakkeet vastaajille. Näin saatoin varmistua kaavakkeen perille menosta, sekä sain korkean vastausprosentin.

Kyselytutkimuksen etuna on myös pidetty sitä, että sillä voidaan testata laajaakin joukkoa. Kyselytutkimus ei varmista sitä, että kaikki vastaajat suhtautuisivat kyselyyn vakavasti tai ymmärtäisivät selkeästi kaikki annetut kysymykset. Ei tiedetä, miten vastaajat ovat selvillä siitä alueesta tai ovat perehtyneet siihen asiaan, josta esitettiin kysymyksiä. Vastaamattomuus saattaa nousta joskus suureksi. Lisäksi hyvän lomakkeen laatiminen vie tutkijalta aikaa, tietoa ja taitoa. Vastauksiin vaikuttavat myös se, miten onnistuneita vastausvaihtoehtoja kysymysten laatija on osannut tehdä. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2001, 182.)

Kysymyslomakkeen ongelmana saattaa esiintyä, että yhdessä kysymyksessä kysytään kahta asiaa, näin ollen vastaaja ei tiedä kumpaan kysymykseen vastaa. Ongelmia esiintyy myös siinä, että kysymykset eivät paljasta, missä roolissa tai tilanteessa vastaajan odotetaan vastaavan kysymykseen. Tutkija kysyy asioita yleisellä tasolla, vaikka hän haluaisi vastauksen nimetystä näkökulmasta. (Vilka 2005, 88.)

Kysely voidaan toteuttaa monella tavalla, esimerkiksi postikyselynä, sähköpostitse ja/tai internetissä. Kysely voidaan toteuttaa myös ennalta sovitussa paikassa, jossa se Vilkan (2005, 75) mielestä sopii parhaiten silloin, kun tutkimusongelma ei ole laaja ja tutkimuskysymykset ovat tarkkaan rajattuja. Työpaikat, messut, organisaatiot ovat hänen mielestään parhaimpia paikkoja kyselyn toteuttamiselle. Omalle lomaketutkimukseni toteuttamispaikaksi valitsin luokkahuoneen.

Näin saavutin mahdollisimman monta vastaajaa yhtä aikaa. Otantamenetelmänä käytin ryväsotantaa, siinä tutkimuskohteena ovat luonnolliset ryhmät, kuten koululuokat. Ryppäät voidaan valita satunnaisesti tai systemaattisesti, kuten omassa tutkimuksessani tein. (Vilka 2005, 77 – 80.)

Kysymysten, eli muuttujien tekemisessä käytin apuna viitekehystä, kuten Vilka (2005, 81) ohjeistaa. Kysymyksiä ei laadittu mielivaltaisesti, vaan kysymykseni pohjautuvat käsiteanalyttisen osuuden yleisiin työelämävalmiuksiin. Kysymykset olen muotoillut monivalintakysymyksiksi. Vilkan (2005, 86) mukaan monivalintakysymyksissä kysymysmuoto on vakioitu, tällä tavoitellaan vertailukelpoisuutta. Valikoidut vastaukset ovat aina kompromissi mittauksen tarkkuudelle, systemaattisuusvaatimusten ja arkikielen monimerkityksellisyyden välillä. (Vilka 2005, 86.)

Vilkan (2005, 87) mielestä itse kysymykset muotoillaan aina tavalla, joka on vastaajalle tuttu. Sanoja tulee käyttää yksiselitteisesti ja vastaajalle tutulla tavalla. Valitsin tutkimukseeni valmiin tutkimusaineistot, muuttaen kysymyksiä helpommin ymmärrettäviksi. Vilkan mukaan kysymyksissä tulee olla myös jonkinlainen juoni, sillä johdonmukaisuus helpottaa vastaamista. Kysymyksissä kannattaa edetä, joko yksittäisistä asioista yleisiin tai päinvastoin. (Vilka 2005, 87.) Keskeisintä kysymysten laadinnassa kuitenkin on, että muodostetut muuttujat mittaavat sitä ulottuvuutta, jota teoreettinen käsite kuvaa. Tutkija itse osaa parhaiten katsoa tutkimuksen virhemahdollisuudet, tästä syystä hänen tulisi pohtia niitä tutkimusta arvioidessaan. (Kaartinen 2005, 96.)

3.2 Teemahaastattelu parturi-kampaajille

Valmistuneille ja jo pitkäänkin parturi-kampaajan ammatissa toimineille parturi-kampaajille toteutin teemahaastattelun. Kohderyhmään kuului viimeisen kahden vuoden aikana valmistuneita sekä pitkään alalla toimineita parturi-kampaajia. Yhteensä heitä oli kahdeksan. Teemahaastattelut toteutin joulukuussa 2006 ja tammikuussa 2007. Yhteen haastatteluun varasin aikaa noin 45 min.

Teemahaastattelussa käytin apunani nauhuria. Nauhurilta kirjoitin puheen tekstiksi, jota kertyi 33 sivua. Tutkimuksessa analysoin vastauksia kvalitatiivisesti eli käsittelen vastauksia nauhalta puretun tekstin avulla.

Teemahaastattelu toteutui ennalta määrättyjen teemojen avulla (liite2.). Jokaisesta teemasta laadin kysymyksen. Tarvittaessa tarkensin vastauksia lisäkysymysten avulla haastattelun kuluessa. Haastattelut toteutettiin osaksi parturi-kampaamoissa, yhden haastattelun tein puhelimella pitkien kulkuyhteyksien vuoksi. Jokainen haastateltava sai etukäteen kysymykset pohdittavakseen (liite 3.). Näin heidän oli helpompi vastata kysymyksiin haastattelutilanteessa. Ensimmäisen teemakysymyksen tarkoitus on kartoittaa parturi-kampaajan elämähallintataitoja, toisen kysymyksen niitä kommunikointitaitoja, joita parturi-kampaaja työssään tarvitsee. Kolmannella ja neljännellä kysymyksellä kartoitettiin niitä taitoja, joita tarvitaan ihmisten ja tehtävien johtamisessa. Viidennellä kysymyksellä kartoitettiin innovaatioiden ja muutosten hallintataitoja. Kysymysten tarkoituksena on saada kuva niistä yleisistä työelämävalmiuksista, joita tarvitaan parturi-kampaajan ammatissa.

Teema 1. Elämähallinta

Teeman kysymyksellä pyrin kartoittamaan niitä taitoja, joita vaaditaan hiusalan opiskelijalta. Tämän kysymyksen perusteella pyrin muodostamaan kuvan niistä elämähallintaidoista, joita parturi-kampaaja tarvitsee ammatissaan.

Teema 2. Kommunikointitaidot

Teeman kysymyksellä pyrin kartoittamaan mitä kommunikointitaitoja parturi-kampaaja tarvitsee sekä asiakaspalvelijana että työntekijänä. Tämän kysymyksen perusteella muodostan käsityksen kommunikointitaidoista, parturi-kampaajan ammatissa.

Teema 3. Ihmisten ja tehtävien johtaminen

Kysymyksillä pyrin kartoittamaan, mitä taitoja parturi-kampaaja tarvitsee asiakaspalvelussa sekä liikkeen johtamisessa. Vastausten perusteella pyrin muodostamaan kuvan taidoista, joita parturi-kampaaja tarvitsee ihmisten ja tehtävien johtamisessa.

Teema 4. Innovaatioiden ja muutosten hallinta

Teeman kysymyksellä pyrin kartoittamaan taitoja, joita parturi-kampaaja tarvitsee luodessaan jotain uutta. Tämän kysymyksen vastausten perusteella pyrin luomaan kuvan niistä taidoista, joita parturi-kampaaja tarvitsee muutosten ja innovaatioiden hallinnassa.

3.2.1 Teemahaastattelun problematiikkaa

Haastattelut ja teemahaastattelu lasketaan kuuluvan laadulliseen, kvalitatiiviseen tutkimukseen. Laadullisen tutkimusmenetelmän tarkoitus ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta. Tutkimuksen tavoitteena on tutkimisen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla näyttää jotain, joka on välittömän havainnoinnin tavoittamattomissa. (Vilka 2005, 98.) Alasuutarin (1994, 219) mukaan laadullinen tutkimus etenee koko ajan silmällä pitäen jonkinlaista ”yleistettävyyttä”. Tutkijan on osattava tarkastella tutkittavaa asiaa yksittäistapausta yleisemmällä tasolla jo tutkimuksen aikana. Tämä ilmenee muun muassa tutkijan taitona yhdistää eri havaintoja toisiinsa. (Alasuutari 1994, 209.)

Vilkan (2005, 159) mukaan tutkija itse ja hänen luotettavuutensa nousee luotettavuuden kriteeriksi, koska arvioinnin kohteena on tutkijan tutkimuksessaan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut. Tutkijan on pystyttävä kuvaamaan ja perustelemaan tutkimustekstissään; mistä valintojen joukosta valinta tehdään, mitä nämä ratkaisut ovat ja miten hän on lopullisiin ratkaisuihinsa päätenyt. Tutkijan tulee myös arvioida ratkaisujensa tarkoituksenmukaisuutta tai toimivuutta tavoitteiden kannalta. (Vilka 2005, 159.)

Vilkan (2005, 101) mukaan teemahaastattelu on yleisimmin käytetty haastattelumuoto. Ja siitä käytetään nimitystä puolistrukturoitu haastattelu. Tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teema-alueet, joita tutkimushaastattelussa olisi välttämätöntä tutkimusongelmaan vastaamiseksi käsitellä. Jokainen teema olisi huomioitava haastattelussa ja haastattelijan tehtävä on huolehtia, että pysytään annetuissa teemoissa. (Vilka 2005, 101 - 102.)

Vilkan (2005, 109) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen sisällöllinen laatu ja laajuus korvaavat tutkimuksen määrän kappaleina. Tutkimushaastatteluiden lukumäärä ei useinkaan pysty korvaamaan sisällöllistä laatua, mikäli haastattelukysymysten muotoa ei huomata korjata. Vilkan (2005, 113) mukaan haastattelijan olisi pyrittävä kehittämään haastattelutaitojaan haastattelujen edetessä. Tutkimuksessa olisi oltava myös hyvä juoni. Haastattelurungon juonellisuus vähentää haastateltavan epävarmuuden tunnetta haastattelijaa kohtaan. Juonellisuus antaa haastateltavalle kuvan, että tutkimus etenee hänen odotustensa mukaan ja samalla se saattaa virittää hänessä intoa puhua kokemuksistaan ja käsityksistään laveammin. (Vilka 2005, 113.) Itse sain haastattelujen aikana postitiivistä palautetta kysymysten loogisuudesta ja selkeydestä.

Haastattelun etuna on suora kielellinen vuorovaikutus tutkittavan kanssa. Tästä on sekä etua mutta myös haittaa. Etuina pidetään joustavuutta aineistoa kerätessä, haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä tutkimuksen aikana. Näin voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Haastattelussa on mahdollista saada esiin vastausten taustalla olevia motiiveja ja ei-kielelliset vihjeet auttavat ymmärtämään vastauksia. Vastauksia voidaan myös myöhemmin tarkistaa ja täydentää, koska haastateltava on tuttu. Suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tulkitaan olevan myös haittoja, sillä tutkimuksen teko vie enemmän aikaa kuin esimerkiksi lomaketutkimuksen tekeminen. Haastattelussa virheitä saattaa aiheutua niin haastateltavasta kuin haastattelijastakin käsin. Toiset haastateltavat saattavat antaa sosiaalisesti suotavampia vastauksia haastattelutilanteessa, näiden seikkojen katsotaan taas heikentävän tutkimuksen luotettavuutta. Vapaamuotoisen haastatteluaineiston analysointi, tulkinta ja raportointi ovat usein ongelmallista, koska valmiita malleja ei ole saatavilla. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35; Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2001, 192 – 193.) Haastattelussani koin eduksi, että osaa haastateltavista olin jo haastatellut aikaisemmin oman työni edellyttämää tutkimusta varten. Haastateltavat olivat tottuneet tapaani haastatella ja eivät arkailleet esimerkiksi nauhurin käyttöä haastattelutilanteessa.

Ongelmana koetaan myös se, että tutkimuksen kysymykset peilaavat tutkijan käsityksiä tutkittavasta asiasta. Vastaja saattaa tunnistaa tämän ja vastata tutkijan toivomalla tavalla eikä omien kokemusten ja käsitysten mukaan. Näin ollen on vaarana, että lopullinen tutkimusaineisto ei välttämättä vastaakaan kattavasti tutkimusongelmaan, tutkimuskysymyksiin eikä näin ollen vastaa tutkimuksen tavoitetta. Tutkimuskysymyksissä tulee myös välttää kysymyksiä, joihin voi vastata vain kyllä tai ei. Parempia kysymyksiä ovat; kuvaile, mitä, miten, millainen tai miksi. (Vilka 2005, 105.) Tutkijan on hyvä kuitenkin tuntea kohderyhmänsä ja heidän kulttuurinsa. Ihmisten käsitykset ja kokemukset ovat kulttuurisidonnaisia ja tilannekohtaisia. Siksi käsitysten ja kokemusten ymmärtäminen ja tulkinta edellyttää kohteen tuntemista. Näin tutkija osaa tulkita, millaisten kulttuuristen merkitysrakenteiden ja aineellisten olosuhteiden mukaan tutkittava toimii. (Vilka 2005, 109.) Ilman hiusalan koulutusta on vaikeaa toteuttaa haastattelu parturi-kampaajalle. Jos alaa tuntematon henkilö toteuttaisi haastatteluja, aikaa saattaisi kulua perusasioiden ymmärtämiseen ja tutkimuksen tulokset jäisivät pinnallisiksi.

3.3 Menetelmälliset valinnat

Tutkimukseeni valitsin teemahaastattelun sekä lomaketutkimuksen. Lomaketutkimuksella tavoittelen ison oppilasjoukon mielipidettä. Teemahaastattelulla pyrin saamaan pienemmän joukon, ammattitaitoisten parturi-kampaajien syvällisempää mielipidettä. Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhteiskäyttöä on kuitenkin kritisoitu. On mainittu, että kvalitatiivisen tutkimuksen eteneminen yksityisestä yleiseen on väärä, sillä kvantitatiivisessakin tutkimuksessa tehdään yksittäisistä tuloksista yleisiä päätelmiä. Kvalitatiivisen tutkimuksen on sanottu sen sijaan lähtevän hyvin yleisestä käsitteestä, jotka muuttuvat tutkimuksen kuluessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 25.) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2001, 124) muistuttavatkin kirjassaan, että suurin osa tutkijoiden välillä vallitsevista sekaannuksista johtuu juuri kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen määrittelyn epäselvyydestä.

Soininen (1995, 34) kuvaa kirjassaan, että kvantitatiivinen tutkimusote nojautuu positivismiin ja pyrkii kvantifioimaan eli määrällistämään tutkittavaa ilmiötä. Näin muuttujia voidaan käsitellä erilaisin tilastomatematisin menetelmin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa jakaannutaan selvemmin erottuviin vaiheisiin ja näin tutkimusongelmat myös asettuvat selkeämmin näkyviin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 114). Kvantitatiiviseen tutkimusotteeseen liitetään Soinisen mielestä voimakas luotettavuuden korostaminen, sillä tutkimusote pyrkii objektisuuteen. Kritiikkinä on esitetty liiallista pinnallisuutta ja epäolennaisten piirteiden kuvaamista, eikä ilmiöiden tulkinta ja ymmärtäminen ole tutkimustulosten avulla helppoa. (Soininen 1995, 34.)

Soinisen (1995, 34) mukaan kvalitatiivisella tutkimusotteella on puolestaan hermeneuttinen taustafilosofia. Kysymyksessä on lähestymistapa, jossa ymmärtämisellä, ilmiöiden merkityksen oivaltamisella ja tulkinnalla on keskeinen sija. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on hyvä varautua siihen, että tutkimusongelma saattaa muuttua tutkimuksen edetessä. Siksi sanaa ”ongelma” ei haluta tässä kvalitatiivisessa mielellään käyttää (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 114). Soinisen (1995, 34) mielestä kvalitatiivista tutkimusotetta on kritisoitu liiallisella kohdistumisella subjektiivisuuteen ja luotettavuuskysymyksiin.

Paljon on myös pohdittu, voidaanko eri menetelmiä käyttää samassa tutkimuksessa? Hirsjärvi ja Hurme (2000, 27) mielestä pääosin kvantitatiiviseen tai kvalitatiiviseen tutkimukseen suuntautuneet tutkijat suhtautuvat eri lailla teorian asemaan. On parempi sanoa, että tutkimusongelma määrää sen mitä menetelmää käytetään tutkimuksessa. Samassa tutkimuksessa voi olla useampia ongelmia,

jolloin heidän mielestään ei ole estettä, miksi tutkimuksessa ei voisi käyttää monenlaisia menetelmiä.

Bullock, Little ja Millham (1992) erottavat neljä eri tapaa käyttää kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusotetta yhdessä. Kvalitatiivisia tuloksia voidaan käyttää kvantitatiivisten tutkimusten lomassa esimerkkeinä. Toisaalta kvalitatiivisia tuloksia voidaan käyttää taas kvantitatiivisten tulosten selittämiseen. Kvalitatiivista vaihetta voidaan käyttää myös hypoteesien luomiseen kvantitatiivista vaihetta varten. Lisäksi on tutkimuksia, joissa käytetään kvantitatiivista otetta, jonka pohjalta kvalitatiivisissa tutkimuksissa on muodostettu typologioita. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28.)

Kvantitatiivisella ja kvalitatiivisella tutkimuksella voidaan siis täydentää toisia. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2001, 125 – 126) mukaan ne ovat lähestymistapoja, joita on vaikea tarkkarajaisesti erottaa toisistaan. Ne nähdään tutkimuksessa toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi, ei toisiaan vastaan kilpaileviksi tavoiksi. Kuten edellä todettiin, kvalitatiivista tutkimusta voidaan käyttää kvantitatiivisen tutkimuksen esikokeena. Tällöin mitattavat seikat ovat tarkoituksenmukaisia tutkimuksen ongelmien kannalta ja lisäksi mielekkäitä tutkimushenkilölle. Toiseksi näitä menetelmiä voidaan käyttää rinnakkain. Esimerkiksi yksinkertaisten tekniikoiden avulla voidaan intensiivisen kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saatuja tuloksia laajentaa koskemaan koko aineistojoukkoa, johon on muutoin kenties vaikea saada otetta. Lisäksi kvantitatiivinen tutkimusvaihe voi edeltää kvalitatiivista vaihetta. Esimerkiksi kvantitatiivisella lomaketutkimuksella voidaan saada perusteet sille, miten muodostetaan mielekkäitä vertailevia ryhmiä kvalitatiivisia haastatteluja varten.

Hirsjärvi ja Hurme (2000, 30 - 31) lisäävät vielä kaksi mielenkiintoista tapaa käyttää näitä tutkimuksia yhdessä. Ensimmäisenä rinnakkain käyttö, esimerkiksi tutkittavalle tehdään teemahaastattelu, jonka jälkeen tutkittava täyttää kyselylomakkeen. Toiseksi kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusta voidaan käyttää ”sisäkkäin”, jolloin samalla menetelmällä saatua tietoa voidaan käsitellä sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Itse toteutan sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen tutkimuksen toisistaan erillään olevina tutkimuksia. Pohdintakappaleessa yhdistelen ja vertailen saatuja tuloksia.

Tarkoitus ei siis ole, että kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä ovat toistensa vastakohtia numeroin ja merkityksin. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2001, 126) mukaan numerot ja merkitykset ovat vastavuoroisesti toisistaan riippuvaisia. Numerot perustuvat

merkityksiä sisältävään käsitteellistämiseen ja merkitystä sisältäviä käsitteellisiä ilmiöitä voidaan taas ilmaista numeroin. Täten mittaaminen sisältää kaikilla tasoilla sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen puolen.

3.4 Tutkimuksen luotettavuudesta

3.4.1 Tutkimuksen reliabiliteetti

On hyvä tarkastella tutkimuksen luotettavuutta. Tämä tapahtuu kahdella eri tasolla; reliabiliteettina ja validiutena. Mittausmenetelmien tarkastelussa keskitytään mittarin ominaisuuksien tarkasteluun. Mittavälineiden luotettavuudella tarkoitetaankin reliabeliutta eli mittavirheettömyyttä. Esimerkkinä voidaan mainita, että samaa henkilöä tutkittaessa kahdella eri tutkimuskerralla saadaan sama tulos. Tulos on myös reliabeli, jos kaksi arvioitsijaa päätyy samaan tulokseen tai kahdella eri tutkimusmenetelmällä saadaan sama tulos. Tutkimuksen tarkastelussa puolestaan kiinnitetään huomiota siihen, kuinka pätevää, yleissivistävää ja käyttökelpoista tietoa saamme, eli kuinka pätevää tieto on, silloin tarkastelemme tutkimuksen validiutta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186; Soininen 1995, 119 – 120.)

Lähemmäksi reliabiliteetin käsitettä päästään niillä osa-alueilla, jotka koskevat aineiston laatua. Reliabelius koskee enemmänkin tutkijan toimintaa kuin haastateltavien vastauksia; kuinka hyvin tutkija on saanut analysoitua materiaalin ja onko kaikki otettu aineistossa huomioon. Tätä ongelmaa on yritetty poistaa sillä, että tutkija avoimesti kertoo kantansa tutkittavalle tai toisille tutkijoille, joilla on mahdollisuus nähdä haastattelujen muistiinpanot. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189). Haastattelussa tutkijan on vaikea olla lojaali tutkimusta kohtaan, eli pyrkiä olemaan neutraali. Hän ei saa johdatella haastateltavia vastaamaan kysymyksiin haluamallaan tavalla. Voidaan myös pohtia, kuinka paljon tutkijan ilmeet ja eleet vaikuttavat haastateltavan vastauksiin.

Satunnaisvirheitä saattaa tapahtua lomaketutkimukseen vastaamisessa. Vastaja saattaa ymmärtää jonkin asian toisella tavalla kuin tutkimuksen tekijä. Haastattelija voi merkitä haastateltavan puheet väärin tai tutkija voi tehdä virheen tuloksia tallentaessaan. (Vilka 2005, 162.) Lomaketutkimukseni toteutin luokahuoneessa. Olin itse paikalla, jolloin vastaajalla oli mahdollisuus kysyä tarvittaessa apua lomaketta täyttäessään. Näin välttyttiin vastaamisen virheilä. Tutkimukseeni vastasi henkilöitä,

joilla ei ennestään ole kokemusta lomaketutkimukseen vastaamisesta. Tämä saattaa lisätä virhevastausten määrää. Lomaketta saatetaan myös lukea väärin.

3.4.2 Tutkimuksen validiteetti

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa sisäisellä validiudella tarkoitetaan, että tutkimustulokset ovat testattavien ohjelmien tai menettelytapojen seurausta. Ulkoinen validiteetti merkitsee taas; missä määrin tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä tai missä määrin tutkimuksen muodostamat oletukset ja käsitteet ovat siirrettävissä toiseen tilanteeseen tai toisia ryhmiä koskeviksi. (Soininen 1995, 120 – 121.) Esimerkkinä voidaan ottaa pääkaupunkiseudun kouluissa tehty lomaketutkimus ja siinä syntyvät tulokset. Voidaan pohtia; onko niistä saatava tieto pätevää esimerkiksi Pohjois-Suomen kouluissa? Validiteettia on pohdittava kussakin tutkimuksessa erikseen. Omassa tutkimuksessani haastattelen vain yhden koulun oppilaita. Oppilaat saattavat olla erilaisia eri puolilla Suomea, siksi tutkimusta vois tulevaisuudessa laajentaa koko Suomen alueelle.

Kvalitatiivisen tutkimuksen on pyrittävä siihen, että se paljastaa tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa niin hyvin kun mahdollista. Tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon jo tiedon keruuvaiheessa. Lisäksi kyse on myös tutkijan tulkinnoista. Tämän vuoksi käsiteanalyysi nousee keskeiseksi ja validiuden muodoista nimenomaan rakennevalidius, eli käytetäänkö tutkimuksessa käsitteitä, jotka heijastavat tutkimuksi aiottua ilmiötä. Tutkijan on siis pystyttävä dokumentoimaan ja perustelevaan, miten hän on päätenyt luokittelemaan tutkimuksen aineistoa niin kuin hän on sen tehnyt. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189). Omassa tutkimuksessani käytin valmista aineistoa, jota on jo testattu aikaisemmin. Näin pyrin varmistamaan sen, että tutkimukseni vastaa tutkittavaa ilmiötä.

Käsitevaliditeettia pidetään heikkona, jos tutkija ei kykene tavoittamaan tutkittavan ilmiön olennaisia piirteitä tai ellei hän pysty johtamaan teoriasta keskeisiä käsitteitä. Käsitevaliditeettia voidaan parantaa perehtymällä huolellisesti aiempiin tutkimuksiin ja niiden käsitteistöön. (Kaartinen 2005, 97). Tutkimuksessani valmis aineisto helpotti kysymysten laadintaa. Valmiin aineiston perusteella tein myös haastattelun teemat. Kaartisen (2005, 97) mukaan tutkimuksen luotettavuus riippuu siitä, miten hyvin tutkija pystyy muodostamaan teoreettisesta viitekehystä vastaavat muuttujat. Muuttujien ja niiden luokkien tulisi vastata todellisuutta.

Tutkijan on myös mietittävä, millä tavalla tutkittavat ovat ymmärtäneet mittarin. Tulokset vääristyvät, jos vastaaja ei ajattelekaan samalla lailla, kuten tutkija oletti. Vastaaja voi myös vastata sen mukaan, miten hän kokee asian itselleen tai ryhmälleen hyödyllisenä tai muuten hyväksyttävänä. Kysymys on siitä; millä tavalla tutkija on kyennyt siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet ja ajatuskokonaisuuden tutkimuslomakkeeseen. Validiutta on hyvä tarkastella jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Virhemahdollisuus piilee myös siinä, että tutkittava ei usko tutkijan vilpittömyyteen lomakkeiden anonyyminä käsittelijänä. (Kaartinen 2005, 97; Vilka 2005, 161.) Omassa lomaketutkimuksessani muutin alkuperäisiä kysymyksiä vastaamaan enemmän opiskelijoiden kielimaailmaan. Tutkimuskaavakkeita jakaessa muistutin vastaajia siitä, että en ole kiinnostunut yksittäisestä opiskelijasta ja hänen taidoistaan, vaan koko opiskelijajoukosta. Lisäksi opiskelijat saivat vastata nimettömästi ja vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen. Oletan heidän vastanneen rehellisesti, vaikka opettaja oli kyselyn tekijänä.

Tutkimuksessani ongelmana voidaan nähdä se, kuinka tutkittavat ajattelevat itsestään. Luettelevatko he ne kompetenssit, joita kokevat itsellään minä käsityksen mukaan olevan. Vai luettelevatko he ne kompetenssit, joita luulevat muiden oletettavan heillä olevan, vai ne, joita heillä omasta mielestään pitäisi olla. Analysoidessani tutkimustani saatan törmätä näihin ongelmiin, vaikka haen opiskelijoiden henkilökohtaisia kompetensseja. Lisäksi on mahdollista, että opiskelija ei ole ymmärtänyt kysymystä oikein tai on vastannut niihin hätäisesti sen enempää miettimättä. Lomaketta jakaessani kävin lomakkeen pääpiirteet läpi ja kerroin opiskelijoille, mitä tutkimuksen kysymyksillä haetaan. Lisäksi olin mukana tutkimustilanteessa, jolloin heillä oli mahdollisuus kysyä, jos eivät ymmärtäneet jotain asiaa. Haastattelututkimuksessa jaoin ennakkoon kysymykset, jolloin vastaajat saivat rauhassa pohtia vastauksiaan. Näin he pystyivät välttämään nopeita vastauksia, jossa jotain oleellista saattaa jäädä sanomatta. Joitain kysymyksiä täydensin haastattelun aikana ja haastateltavalla oli mahdollisuus tehdä lisäkysymyksiä.

Puolimatka (2002, 57) on kirjassaan sitä mieltä, että kaikki tiedolliset käsitykset pitäisi pystyä todistamaan. Tämä johtaa Kaartisen (2005, 96) mielestä loputtomaan todistelujen sarjaan. Puolimatkan (2002, 57) mielestä on taas olemassa uskomuksia, joita voidaan pitää totena. Nämä uskomukset ovat esimerkiksi suoriin havaintoihin perustuvat uskomukset. Kaartinen (2005, 96) käsittelee väitöskirjassaan opiskelijoiden itsensä tekemää omaan oppimiseensa liittyvää arviointia. Hänen mukaansa opiskelijoiden omat havainnot ovat tosia ja siten luotettavia. Tämän mukaan tutkimuksessani opiskelijoiden käsitykset omista ominaisuuksistaan ovat tosia ja siten luotettavia.

Tutkimuksissa eettisellä vastuulla on myös suuri merkitys. Tutkittavalla on oikeus pysyä tuntemattomana. Missään tutkimuksen vaiheessa ei saa tutkittavan identiteettiä paljastaa tai ei pidä paljastaa luottamuksellista tietoa tutkimuksen kohteesta. Tällaisia seikkoja voivat olla esimerkiksi uskonnolliset ja poliittiset vakaumukset. Tutkimuksesta syntyvä aineisto on myös luottamuksellista, kaikilla ei ole oikeutta vapaasti lainata aineistoa. Tutkijan on ymmärrettävä jokaisen tutkittavan ihmisarvo ja loukkaamattomuus. Mitä arkaluonteisemmasta asiasta on kysymys, sitä hienotunteisempi tutkijan on oltava. (Soininen 1995, 129 - 131.)

4. TUTKIMUKSEN TULOKSET

4.1 Parturi-kampaajan yleiset työelämävalmiudet parturi-kampaajaopiskelijan näkökulmasta

4.1.1 Kyselyyn vastanneiden luokkajako, ikä ja aikaisemmat opinnot.

Tutkimukseen valitsin ensimmäisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoita. 63,2 % vastanneista oli ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita (taulukko 2.).

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden henkilöiden jakaantuminen eri luokkaryhmiin.

Vastaajan luokkatunnus	Vastaajien lukumäärä	%
PK 1	24	63,2
PK 3	14	36,8
Yhteensä	38	100

Tutkimukseen vastaajat olivat iältään 16 – 30-vuotiaita. Vastanneista 16-vuotiaita oli 34,2%, 17 – 19-vuotiaita 44,7% ja 20- 30 -vuotiaita 21,1% (taulukko 3.).

Taulukko 3. *Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma.*

Vastaajan ikä	Vastaajien lukumäärä	%
16v.	13	34,2
17 – 19v.	17	44,7
20v tai yli.	8	21,1
Yhteensä	38	100

68,4% opiskelijoista hakeutuivat koulutukseen peruskoulusta, 13,2% lukiosta ja 7,9% vastaajista oli suorittanut jonkin muun toisen asteen opinnot tai valmistavan koulutuksen. Nämä koostuivat; matkailualan, hotelli- ja ravintola-alan, sekä sosiaali- ja terveysalan opinnoista, talouskoulusta ja meikkaaja-maskeeraajan ammattiin valmistavasta koulutuksesta. 10,5% opiskelijoista oli keskeyttänyt opintonsa edellisessä oppilaitoksessa. Keskeyttäneet opinnot muodostuivat; lukio-, hevosalan, sosiaali- ja terveysalan sekä vaatetusalan opinnoista (taulukko 4.).

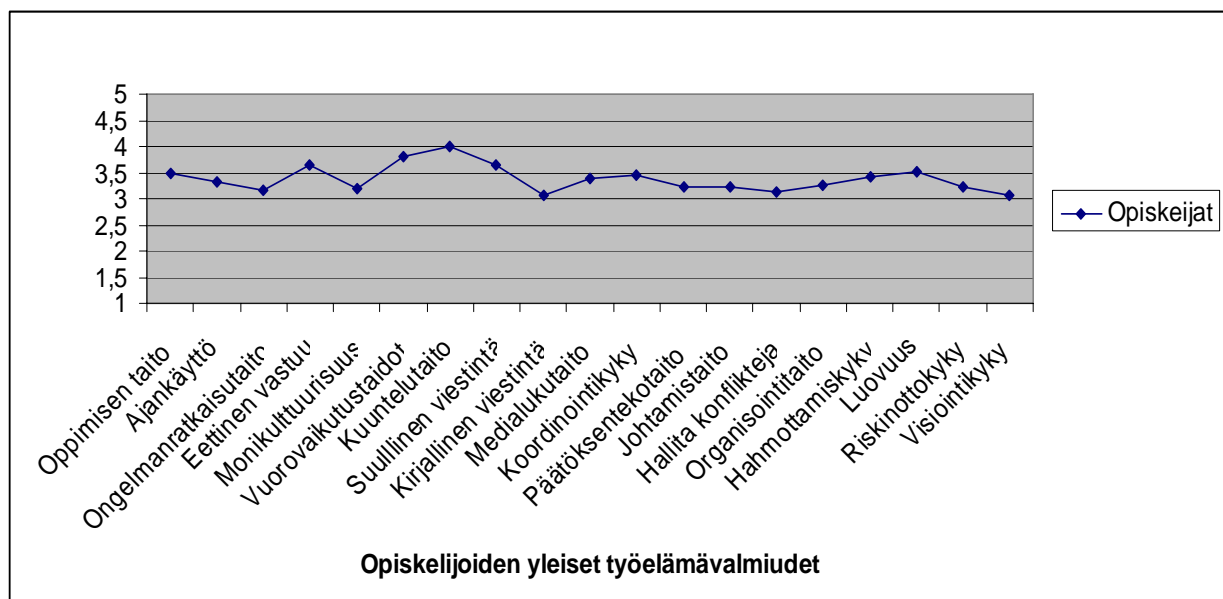
Taulukko 4. *Kyselyyn vastanneiden aikaisemmat opinnot.*

Vastaaja aikaisemmat opinnot	Vastaajien lukumäärä	%
Peruskoulu	26	68,4
Lukio	5	13,2
Toisen asteen opinnot	3	7,9
Keskeytyneet opinnot	4	10,5
Yhteensä	38	100

4.1.2 Kyselyyn vastanneiden näkemys omista henkilökohtaisista yleisistä työelämävalmiuksistaan parturi-kampaaja-alan opiskelijana.

Kyselykaavakkeen kysymyksissä 4 – 22 oli väittämiä erilaisista yleisistä Ruohotien (2002d, 23; 2006a) mallin mukaisista työelämävalmiuksista (kuvio 7.). Opiskelijan tehtävänä oli arvioida kysymykseen liittyviä omia valmiuksiaan. Vastausvaihtoehtoa oli viisi; erittäin heikko, keskitasoa heikompi, keskitasoa, keskitasoa parempi ja erittäin hyvä (liite 1). Opiskelijoiden vastauksista taulukossa 5 (asteikolla 1 erittäin heikko ja 5 erittäin hyvä) **kuuntelutaito** 4,00 sai korkeimman keskiarvon. Seuraavaksi yli 3,50 ylsivät **vuorovaikutustaito** 3,81, **eettinen vastuu** 3,65, **suullinen viestintätaito** 3,63, **luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys** 3,52 ja **oppimisen taito** 3,50. Koordinointikyky sai 3,44, hahmottamiskyky 3,42, medialukutaito 3,39, kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä 3,32, suunnittelu- ja organisointitaito 3,26, riskinottokyky 3,23, päätöksentekotaito 3,21 ja johtamistaito 3,21. Heikoimmaksi opiskelijoiden ominaisuudeksi nousivat monikulttuurisuusosaaminen 3,18, ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys 3,16, taito hallita konflikteja 3,13, kirjallinen viestintätaito 3,07 ja visiointikyky 3,07. Opiskelijat itsearvioinnissa kokevat omat taitonsa hyviksi. Johtuuko tämä siitä, että opiskelijan on helpompaa arvioida omat taitonsa paremmiksi, kuin mitä muut niiden arvioivat olevan.

Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden näkemys omista yleisistä työelämävalmiuksistaan.

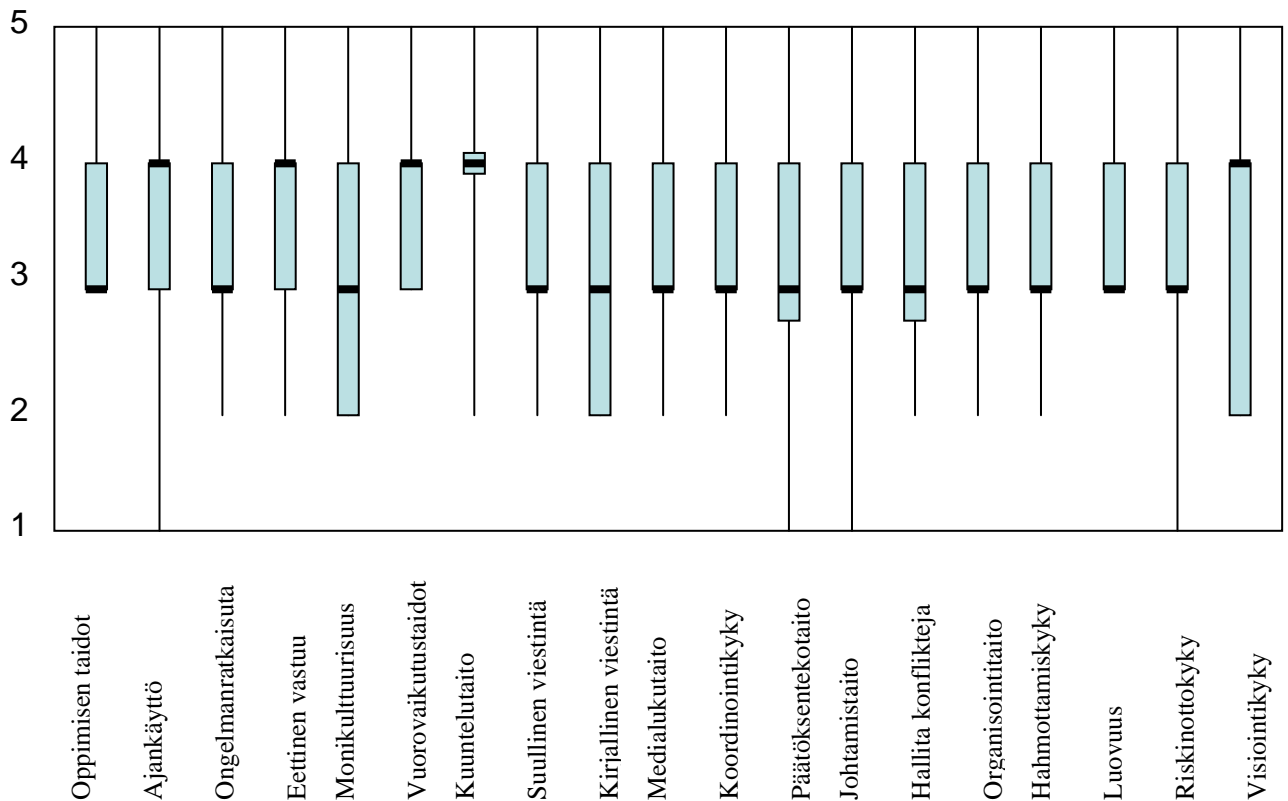
Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa määritellään kaikille aloille yhteiset ydinosaamisalueet, joihin kuuluvat; oppimistaidot (esim. kyky arvioida ja suunnitella omaa oppimistaan, sekä asettaa itselleen oppimisen tavoitteita ja motivoida kehittymään ammatissaan), ongelmanratkaisutaidot (esim. uusien tilanteiden kohtaaminen), vuorovaikutus- ja viestintätaidot (esim. empaattisuus, kuuntelu- ja keskustelutaidot sekä kielitaito), yhteistyötaidot (esim. suvaitsevaisuus, tasa-arvo sekä kulttuurin tuntemus), sekä eettiset - ja esteettiset taidot (esim. noudatettava ammattietiikkaa, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, vaitiolovelvollisuus sekä tieto- ja kuluttajasuojasäädökset). (Hiusalan perustutkinto 2000, 11).

Kyselyn tuloksena parturi-kampaajaopiskelijat mieltävät, että heillä on hyvät oppimis-, vuorovaikutus-, viestintä- ja eettisen vastuun taidot. Näiden kohdalla voidaan katsoa toteutuneeksi opetussuunnitelman tavoitteet. Yhteistyötaitoja ei selkeästi kyselyssä selvitetty, mutta yhteistyötaitoihin kuuluvien monikulttuurisuustaitojen ei koettu olevan sillä tasolla, jossa valtakunnallinen opetussuunnitelman edellyttäisi niiden olevan. Vastaajat kokivat ongelmanratkaisutaitojen olevan viiden heikoimman ominaisuuden joukossa. Opiskelijat ratkaisevat ongelmia joka päivä, mutta eivät koe tai osaa mieltää sitä osana opiskeluun kuuluvaa ongelmanratkaisua.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 6) on merkittynä kysymysten vastausten hajautuminen. Musta ohut pystysuora viiva ilmaisee vastauksen numeerisen hajonnan. Esimerkkinä; oppimisen taidot, jossa vastauksia annettiin vaihtoehdoille 3 – 5. Musta paksu vaakasuora viiva kertoo moodin (mode), eli mitä vastauksia oli eniten, esim. oppimisen taidossa vaihtoehtoa 3 on eniten. Paksumpi värillinen palkki kertoo minne 50% vastauksista painottuu. Esimerkiksi oppimisen taidossa vaihtoehdon 4 ja 3 väliin painottuu 50% vastauksista. Suurin hajonta vastauksissa on ajankäytössä, päätöksentekotaidossa, johtamistaidossa ja riskinottokyvyssä.

Vastaajat ovat taas olleet erittäin yksimielisiä kuuntelutaidossa, sillä suurin osa vastaajista on valinnut vastauksen neljä (keskitasoa parempi). Lisäksi taulukosta näkyy, kuinka yleisemmin on vastattu kohtaa kolme ja neljä. Opiskelijat kokevat taitonsa olevan tasolla – hyvä.

Taulukko 6. Kyselyyn vastanneiden käsitys omasta yleisistä työelämävalmiuksista ja vastausten hajonta.

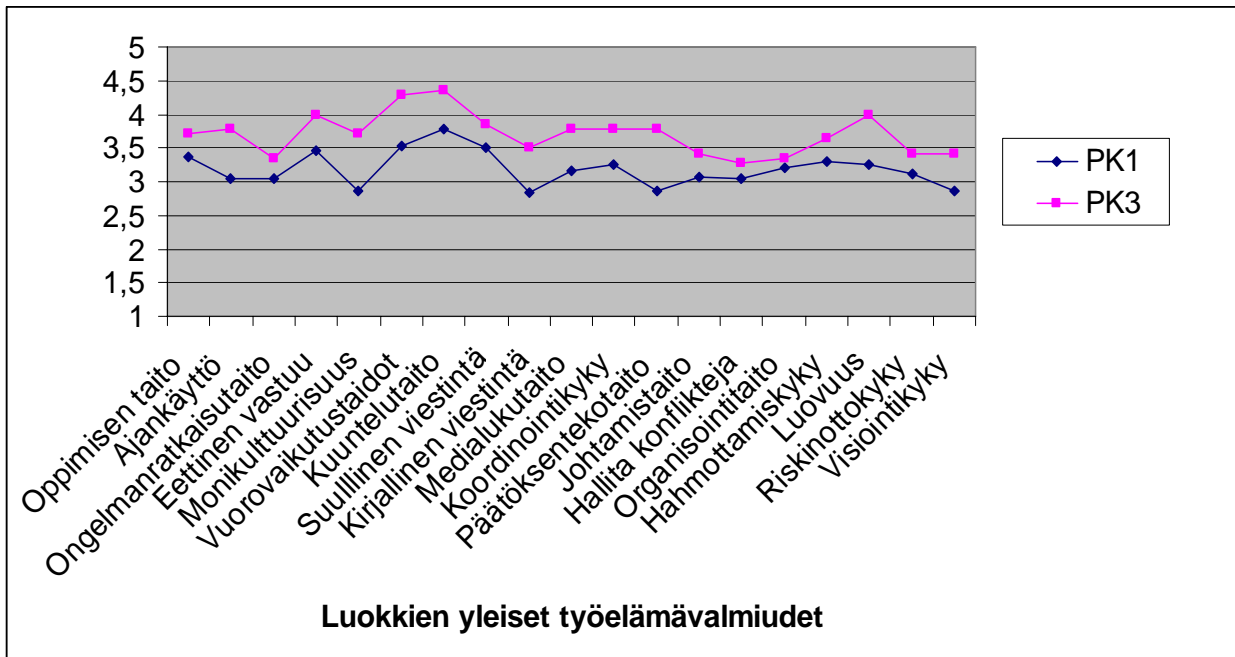

Seuraavassa taulukossa (taulukko 7) voidaan nähdä eri luokkaryhmien mielipide omista ominaisuuksistaan. Kaikkien valmiuksien osalta kolmannen vuosiluokan opiskelijoiden arviot yleisistä työelämävalmiuksista ovat paremmat kuin ensimmäisen vuosiluokan opiskelijoiden. Liitteessä 4 on kuvattuna tarkemmin jakautumat eri kysymysten välillä. Liitteessä 4 on kaavio, jossa on osoitettu vastausten prosenttiosuudet verrattuna ensimmäisen ja kolmannen vuosiluokan vastauksiin. Taulukossa S merkitsee keskihajontaa, esimerkiksi ensimmäisen ominaisuuden oppimisen taito - pk1 kohdalla on S-arvoksi merkitty .58. Tämä voidaan tulkita siten, että keskiarvon ollessa 3,37, 68% vastauksista sijoittuu lukujen 3,95 – 2,79 välille ($3,37-0,58 - 3,37+0,58$). (Yli-Luoma 1998, 42.) Voidaan siis nähdä, että S-arvon kasvaessa, kasvaa myös vastausten keskihajonta.

F-arvo taas kertoo sen, kuinka moninkertainen vaihtelevuus on ryhmien välillä verrattuna ryhmien sisäiseen vaihteluun. Esimerkiksi oppimisen taidon kohdalla F-arvo 2,53 kertoo, että ryhmien välinen vaihtelu ei ole kovin suuri, kun taas vuorovaikutustaidon kohdalla F-arvo on 16,29,

ollen jo varsin merkittävä. F-arvo antaa tutkijalle merkitsevyydystason, joka on P-arvo eli kyseisessä kohdassa $p < .000$. (Yli-Luoma 1998, 67.) Tämä täytyy tulkita siten, että vuorovaikutustaidoissa eri luokkien välillä on varsin suuri, tilastollisesti merkitsevä ero. Kolmannen vuosiluokan opiskelijat arvioivat omat vuorovaikutustaitonsa korkeammaksi kuin ensimmäisen vuosiluokan opiskelijat.

Taulukko 7. Vastanneiden käsitys omista yleisistä työelämävalmiuksistaan eri luokkajaon mukaan.

Vuorovaikutuksen erittäin merkityksellinen ($p < .000$) tulos voidaan osaksi selittää sillä, että kolmannella vuosiluokalla olevat opiskelijat ovat päässeet kokeilemaan omia taitojaan ja kehittämään niitä. Lisäksi parturi-kampaajaopintojen alussa opiskelijat usein keskittyvät työsuoritukseen, kuten hiustenleikkaamiseen, jolloin vuorovaikutus ja kontakti asiakkaan kanssa saattaa jäädä vähäisemmäksi. Kun opiskelija saa varmuutta kädentaitoihinsa opintojen edetessä, alkaa myös vuorovaikutus asiakkaan kanssa sujua.

Kuuntelutaito, joka sai keskiarvoksi korkeamman 4.00, on hyvin lähellä vuorovaikutustaidon keskiarvoa 3,81. Kuuntelutaito ikään kun sisältyy vuorovaikutustaitoihin ja kummatkin taidot ovat tarpeellisia parturi-kampaajan ammatissa. Kuuntelutaito koettiin tutkimuksessa kuitenkin vähemmän merkitykselliseksi ($p < .020$). Tämä tarkoittaa sitä, että sekä ensimmäisen että kolmannen vuosiluokan oppilaat olivat yksimielisiä omista kuuntelutaidoistaan.

Toinen tutkimustulosten kannalta merkitsevä tulos on luovuuden, innovatiivisuuden ja muutosherkkyyden kokeminen ($p < .001$). Ensimmäisen vuosiluokan opiskelijat kokevat omat taitonsa vähemmän luoviksi kuin kolmannen vuosiluokan oppilaat. Parturi-kampaajaopintojen alussa opiskellaan perusasioita ja opiskelija saattaa kokea, että ei omaa riittäviä valmiuksia omien ideoiden toteuttamiselle, opetus on myös ohjatumpaa ensimmäisen vuosikurssin aikana. Kolmannella vuodella opiskelijalla alkaa olla tietoa ja taitoa, jolloin hänellä on mahdollisuus toteuttaa enemmän omia ideoitaan. Opettajan rooli varsinaisen opetuksen sijaan on olla enemmän tukijana ja ohjaajana auttamassa opiskelijaa hänen omissa valinnoissaan. Opetuksessa pyritään jokaiselle opiskelijalle löytämään oma työelämään siirtymistä helpottava tapa tehdä töitä. Ehkä tämän vuoksi kolmannen vuosiluokan opiskelijat kokevat omat taitonsa luovemmiksi, innovatiivisemmiksi ja muutosherkemmiksi kuin ensimmäisen vuosiluokan opiskelijat.

Päätöksentekotaidossa ero on tutkimustuloksissa merkityksellinen ($p < .005$). Kolmannen vuosikurssin opiskelijat arvioivat omat päätöksentekotaitonsa paremmiksi, kuin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Kuitenkin vastausten keskihajonta on molemmilla luokilla suuri, mistä välittyy opiskelijoiden erilaisuus esimerkiksi oppimisessa, toiset oppivat nopeammin ja pystyvät enemmän itsenäisiin päätöksiin kuin toiset. Mielestäni tässä näkyy myös opettajan ohjaavampi ote ensimmäisen lukuvuoden aikana. Mitä enemmän opintoja käydään, sen enemmän opiskelijalle tulee päätösvastuuta omista valinnoistaan. Työn tekemisen ja harjaantumisen kautta opiskelija osaa tehdä työn suorittamista helpottavia päätöksiä. Ensimmäisen luokan opiskelijoille ei tätä taitoa ole vielä päässyt kehittymään, vaan he toimivat usein kuten tunneilla on ohjeistettu.

Koordinointikyky on tutkimustuloksissa vähemmän merkityksellinen ($p < .011$). Kolmannen vuosikurssin opiskelijat arvioivat omat koordinointikykytaitonsa korkeammaksi, kuin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Opintojen edetessä myös koordinointikyky kasvaa. Kun opiskelija on työssäoppimassa ja työskentelee enemmän, kehittyy hänelle silmää tarkastella parturi-kampaamon tapahtumia kokonaisvaltaisemmin. Hän huomaa asiakkaiden myöhästymisen ja osaa reagoida, sekä organisoida parturi-kampaamon työtehtäviä paremmin, kuin vielä harjaantumaton ensimmäisen vuosikurssin opiskelija.

Lisäksi kolmannen vuosikurssin opiskelijat arvioivat omat esteettiset taitonsa korkeammalle ($p < .037$) kuin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Mielestäni tässäkin heijastuu se, että kolmannen vuosikurssin opiskelijat ovat harjoitelleet asiakkaan kohtaamista enemmän.

Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä näkyy vähemmän merkityksellisenä tuloksissa ($p < .018$). Kolmannen vuosikurssin opiskelijat arvioivat omat organisointi- ja ajanhallintataitonsa korkeammiksi kuin ensimmäisen vuosiluokan opiskelijat. Parturi-kampaajan työssä on pysyttävä aikataulussa ja osattava organisoida päivä niin, että siihen mahtuu mahdollisimman paljon asiakkaita. Kolmannen vuosikurssin oppilailla tämä taito on jo harjaantunut, sillä he ovat olleet enemmän työssäoppimassa ja asiakaspalvelussa koulun työsalissa, kuin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat.

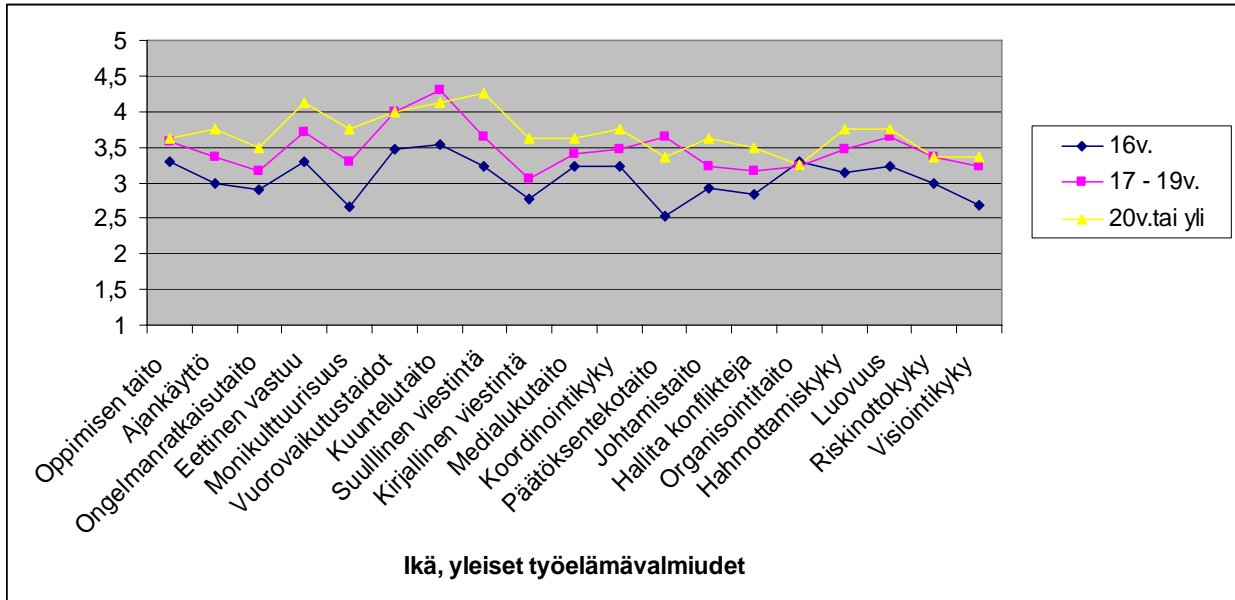
Medialukutaito on myös vähemmän merkityksellinen ($p < .013$), kolmannen vuosikurssin oppilaat kokevat omat taitonsa korkeammaksi kuin ensimmäisen vuosikurssin oppilaat. Opintojen edetessä on helpompi ottaa mediasta vaikutteita, esimerkiksi idolit ja julkisuuden henkilöt ohjaavat paljon muodin suuntaa. Kolmannen vuosikurssin opiskelija pystyy paremmin tulkitsemaan mediasta hiusmalleja ja hahmottamaan niiden tekemistä. Lisäksi, jos kokee osaavansa toteuttaa näkemänsä, motivoi se opiskelijaa seuraamaan mediaa.

Ensimmäisen vuosikurssin opiskelija saattaa kokea itsensä vielä epävarmaksi ja tämä näkyy myös monikulttuurisuus osaamisen vähemmän merkityksellisenä ($p < .013$) tuloksena. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat ovat arvioineet omat taitonsa alemmiksi, kuin kolmannen vuosikurssin opiskelijat. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat saattavat kokea vielä epävarmuutta käsitellä erilaista hiuslaatuja ja palvelutilanteessa keskustella asiakkaan kanssa vieraalla kielellä. Lisäksi opinnoissa ei ole välttämättä keritty käydä ruotsin ja englannin kielen kursseja loppuun asti.

Kirjallinen viestintätaito koettiin merkitykselliseksi ($p < .033$). Kolmannen vuosikurssin opiskelijat arvioivat omat kirjalliset viestintätaitonsa korkeammiksi kuin ensimmäisellä vuosikurssilla olevat opiskelijat. Ensimmäisellä vuosikurssilla on enemmän teoria-aineita kuin kolmannella vuosiluokalla. Keskihajonta ($,86, ,94$) oli molemmilla luokilla kuitenkin suuri. Samalla luokalla toiset opiskelijoista kokevat olevansa hyviä kirjallisissa taidoissa ja toiset heikompiä. Tämä asettaa opetukseen haasteita, jossa tuleekin ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset oppimistavat.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 8) on kaaviona esitetty kuinka eri ikäluokat ovat arvioineet omat yleiset työelämävalmiudet. Liitteessä 5 on merkattuna lukuina eri ikäluokkien tulokset tarkemmin. Taulukossa 8 on selkeästi näkyvissä, kuinka 20-vuotiaat ja sitä vanhemmat opiskelijat arvioivat itsellään olevan paremmat yleiset työelämävalmiudet/ominaisuudet, kuin nuoremmilla 16-vuotiailla opiskelijoilla.

Taulukko 8. Kyselyyn vastanneiden käsitys omista yleisistä työelämävalmiuksista eri ikäryhmien mukaan.

Merkittävänä ($p < .006$) tuloksena on päätöksentekotaito, jossa 17 – 19-vuotiaat arvioivat omaavansa paremmat päätöksentekotaidot, kuin 16-vuotiaat tai 20-vuotiaat tai yli. Tulos tuntuu kummalliselta, sillä yleensä yli 20-vuotiailla on takanaan jo muitakin opiskeluja, kuin parturi-kampaaja opinnot ja he ovat joutuneet tekemään elämässään isoja päätöksiä. Voidaanko tämän perusteella tulkita, että 17 – 19-vuotiailla on parempi itsetunto tehdä päätöksiä? Kysymyksessä kaikilla ikäluokilla on kuitenkin suuri keskihajontaluku, mikä korostaa yksilöllisiä eroja.

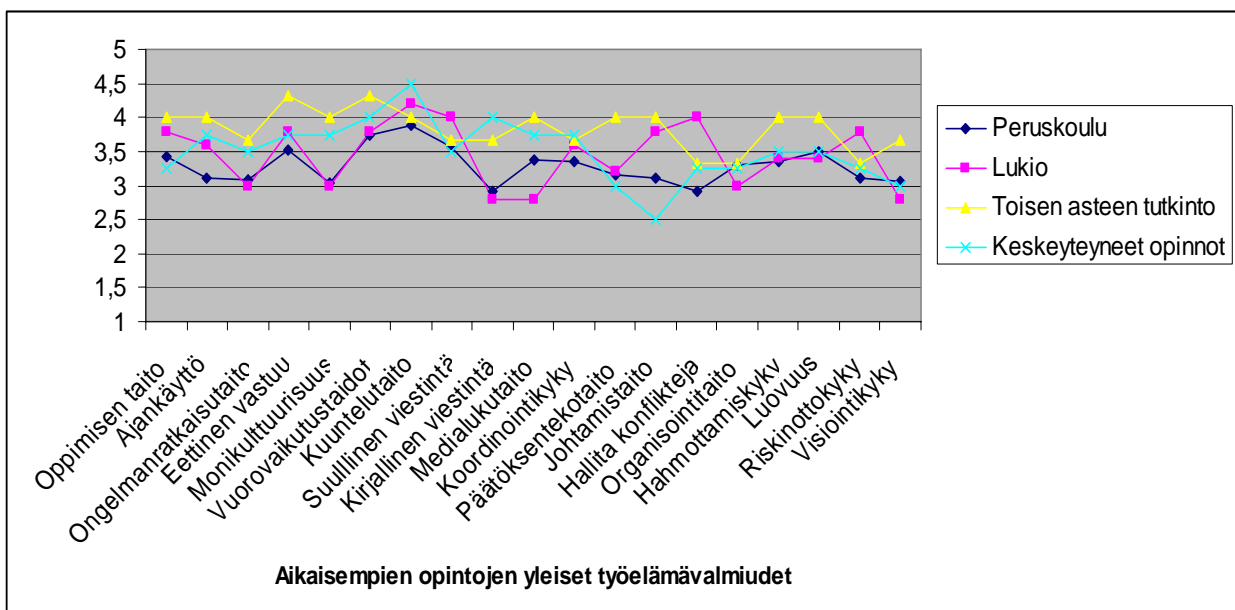
Myös kuuntelutaidossa ($p < .013$) 17 – 19-vuotiaat arvioivat omat taitonsa korkeammiksi, kuin muut. Kuuntelutaito on tärkeä parturi-kampaajan ammatissa. Epäilen, että yli 20-vuotiaat haluaisivat olla vielä parempia kuuntelutaidossa ja kehittää kuuntelutaitoaan, siksi he ovat arvioineet itsensä heikommiksi kuin 17 – 19-vuotiaat. 16-vuotiaat eivät koe saavuttaneensa vielä hyviä kuuntelutaitoja. Kuuntelutaitojen hallitseminen on vaikeaa, mutta onneksi niitä voidaan harjoitella.

Vuorovaikutustaidossa ($p < .049$) 16-vuotiaat arvioivat omat taitonsa heikommiksi kuin muut vastanneista. Tämä heijastuu koulussa arkuutena kohdata asiakas. Opettajan olisi rohkaistava opiskelijaa vuorovaikutustaitojen käyttämiseen. Suullisessa viestintätaidossa taas 20-vuotiaat ja yli

20-vuotiaat arvioivat omat taitonsa selvästi ($p < .024$) muita ylemmäksi. 20-vuotiailla on enemmän elämäkokemusta, joten he pystyvät kohtaamaan asiakkaan paremmin. Osa vanhemmista opiskelijoista on kolmannella vuosikurssilla, joten he ovat myös harjaantuneet nuorempia enemmän asiakkaiden palvelemisessa.

Taulukossa 9 verrataan vastaustuloksia opiskelijan aikaisempiin opintoihin, jossa ei enää saada niin selkeää jakautumista. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että ne opiskelijat, joilla oli jo jokin muu toisen asteen ammatillinen tutkinto takanaan, arvioivat yleiset työelämävalmiutensa korkeammaksi kuin muut vastaajat. Heillä voi olla enemmän itsevarmuutta, jota on tullut lisää työelämän ja/tai edellisen tutkinnon kautta.

Taulukko 9. Kyselyyn vastanneiden käsitys omista yleisistä työelämävalmiuksista aikaisempien opintojen mukaan.

Taulukosta 9 voidaan havaita muutamia muitakin mielenkiintoisia seikkoja. Etenkin ne opiskelijat, jotka ovat aiemmin keskeyttäneet opintonsa, olivat arvioineet omat oppimisentaitonsa kaikkein heikoimmiksi. Samoin aikaisemmin opintonsa keskeyttäneet olivat arvioineet myös taitonsa huonoiksi johtamistaidossa ($p < .046$) (liite 6.). Johtuvatko kyseiset tulokset mahdollisesti jo yksien opintojen tai valintojen epäonnistumisesta. Jos näin on, olisi kouluissa kiinnitettävä enemmän

huomiota näiden opiskelijoiden tukemiseen oppimisessa ja pyrittävä ehkäisemään mahdollinen keskeytysten kierre.

Mielenkiintoista on myös se, että lukion suorittaneet opiskelijat arvioivat itsellään olevan heikot kirjallisen viestinnän taidot. Tulos on mielenkiintoinen siinä, että lukio-opinnot ovat usein teoriapainotteisia ja opiskelijat tekevät paljon teoreettisia töitä (esim. essee-kirjoitelmia) verrattuna ammatilliseen koulutukseen. Kokevatko lukion käyneet opiskelijat omat taitonsa heikoiksi? Oleellista on, mihin he vertaavat omia taitojaan. Vertaavatko he kykyjään hyvin lukiossa menestyneeseen ystäväänsä? Johtuuko tulos siitä, että he ovat suorittaneet omat opintonsa lukiossa heikoin arvosanoin ja ajattelevat tämän vuoksi itsellään olevan heikot kirjallisen viestinnän taidot?

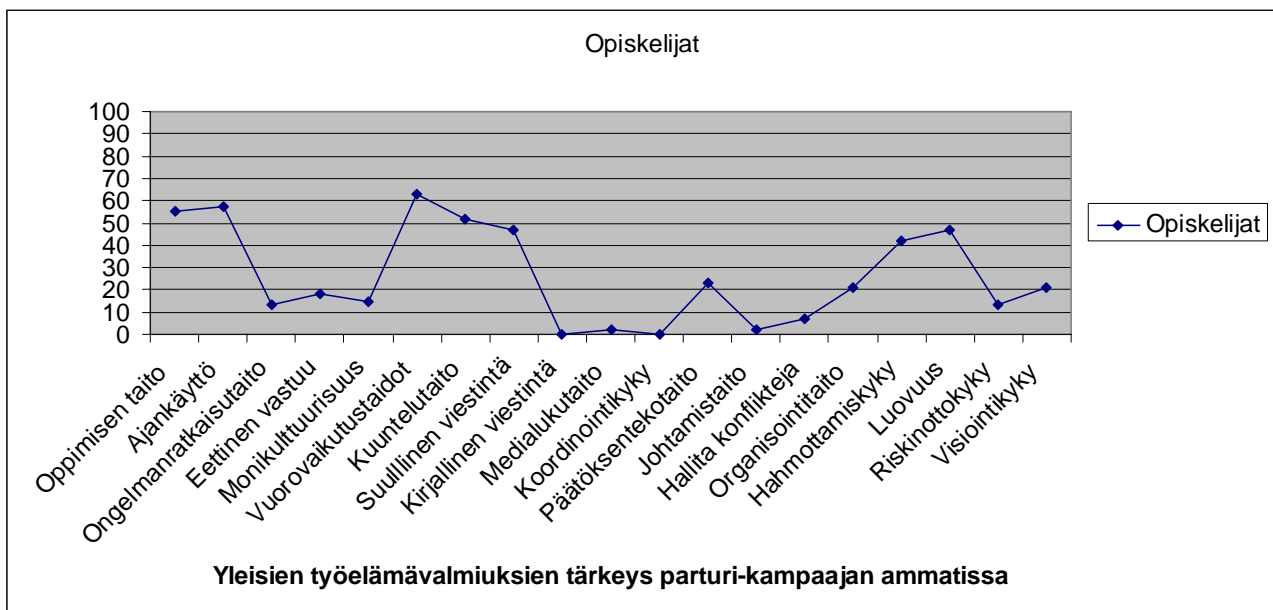
Visiointikyvyssä ja organisointitaidossa lukion suorittaneet opiskelijoiden arvioivat myös omat taitonsa huonoimmiksi kuin muut. Tulos on sinänsä mielenkiintoinen, koska lukiossa opiskelijat joutuvat organisoimaan omat opintonsa ja tekemään valintoja kurssitarjottimelta. Visiointikyvyssä ennakoitaan ja hahmotetaan organisaation tai yhtiön tulevaisuutta ja erilaisia innovatiivisia suuntaviivoja organisaation tulevaisuudelle. Lukio-opinnoissa joutuu mielestäni myös tekemään suunnitelmia omista opinnoistaan ja niistä kursseista, joita kannattaa lukiossa suorittaa päästäkseen suunnittelemiinsa jatko-opintopaikkoihin. Mielenkiintoista on, että lukio-opinnot suorittaneet opiskelijat arvioivat omat taitonsa alhaisemmiksi kuin jonkun muun toisen asteen tutkinnon suorittaneet.

4.1.3 Kyselyyn vastanneiden näkemys tärkeimmistä yleisistä työelämävalmiuksista, joita tarvitaan parturi-kampaajan työssä.

Kyselykaavakkeen kysymyksessä 23 pyydettiin nimeämään/rastittamaan kaikista yleisistä työelämävalmiuksista ne viisi, jotka opiskelijan mielestä ovat tärkeimmät parturi-kampaajan työssä tarvittavista taidoista/kyvyistä. Taulukossa 10 ilmenee, mitkä yleisistä työelämävalmiuksista nousivat tärkeimmiksi parturi-kampaajaopiskelijoiden mielestä. Selkeästi kuuden tärkeämmän taidon joukkoon nousivat; **vuorovaikutustaidot 63%, kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä 57%, oppimisen taito 55%, kuuntelutaito 52%, luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys 47% ja suullinen viestintätaito 47%** ja hahmottamiskyky 42%. Seuraaviksi tulivat; päätöksentekotaito 23%, visiointikyky 21%, suunnittelu- ja organisointitaito 21%, eettinen vastuu 18%, monikulttuurisuus ja osaaminen 15% ja ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys 13%, sekä

riskinottokyky 13%. Neljä vähiten ääniä saanutta taitoa olivat; taito hallita konflikteja 7%, medialukutaito 2% sekä johtamistaito 2%. Kirjallinen viestintätaito 0% ja koordinoitukyky 0% eivät saaneet yhtään pistettä, tämä johtuu ehkä siksi, että parturi-kampaamossa on suhteellisen vähän kirjallisia töitä.

Taulukko 10. Kyselyyn vastanneiden käsitys parturi-kampaajan ammatissa vaadittavista yleisistä työelämävalmiuksista.

Edellä mainituista taidoista; kuuntelutaito, vuorovaikutustaito, suullinen viestintätaito sekä luovuus, oppimisen taito, nousivat myös opiskelijoiden itsensä määrittelemänä heidän parhaimmiksi taidoikseen. Eettisen vastuun he kuitenkin nimesivät vasta 11 sijalle niissä valmiuksissa, mitä parturi-kampaajalta tarvitaan. Mielenkiintoinen havainto on, että edellä mainittu eettinen vastuu sai opiskelijoiden omissa taidoissa hyvinkin korkeat pisteet 3,65 (taulukko 5). Eettinen vastuu määriteltiin kyselyssä kyvyksi ottaa vastuu oman toiminnan aiheuttamista seurauksista muihin ihmisiin. Opiskelussa tämä oman toiminnan vastuu korostuu, koska työskennellään isoissa ryhmissä. On kuitenkin mielenkiintoista todeta, että opiskelijat eivät miellä, että eettistä vastuuta tarvitaan myös parturi-kampaajan työssä, sillä omalla toiminnalla vaikuttaa työntekijöihin ja asiakkaisiin.

Kommunikointitaidoissa, kuuntelutaito, vuorovaikutustaito ja suullinen viestintätaito nousivat korkealle sekä opiskelijoiden omissa ominaisuuksissa, että parturi-kampaajalta vaadittavissa ominaisuuksissa. Kirjallinen viestintätaito sai alhaiset pisteet molemmissa kysymyksissä. Tämä kuvastaa sitä, että kirjallista viestintätaitoa (taito välittää kirjallista informaatiota sekä virallisesti että epävirallisesti (Ruohotie 2002d, 42)) tarvitaan parturi-kampaamoissa vähän.

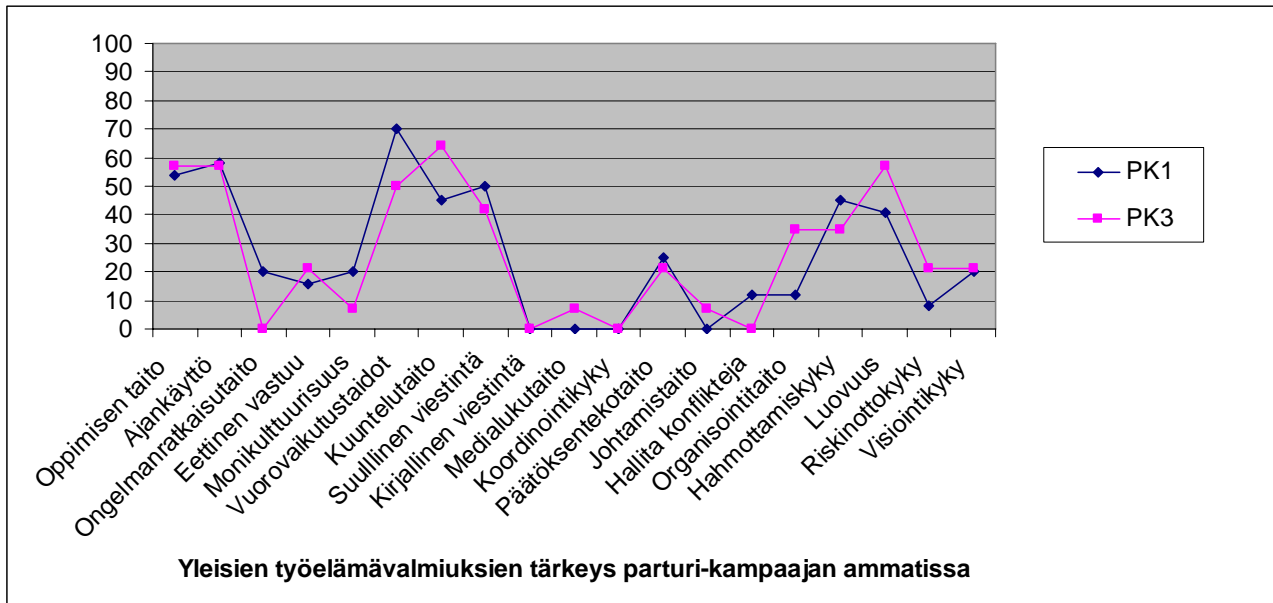
On yllättävää, että vain 2% opiskelijoista kokivat medialukutaidon tärkeäksi taidoksi. Media sanelee aika paljon parturi-kampaajan työtä. Vaikutteita muotiin ja työhön saadaan katumuodista, televisiosta, musiikkikanavilta sekä idolien pukeutumisista ja kampaustyyleistä.

Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä nousi 57% arvoisesti tärkeäksi taidoksi opiskelijoiden mielestä parturi-kampaajan ammatissa. Opiskelijat kamppailevat koko koulutuksen ajan aikaa vastaan. Ensimmäiseltä luokalta lähtien he yrittävät parantaa nopeutta suoriutua tehtävistä. He kokevat ajanhallinnan tärkeänä asiana.

Hahmottamiskyvyn 42% opiskelijoista koki tärkeäksi parturi-kampaajan ammatissa. Kuitenkaan he itse eivät arvioineet hahmottamiskykyä korkealle omissa taidoissaan (taulukko 5). Hahmottamiskyky on parturi-kampaajan valtakunnallisen opetussuunnitelman (Hiusalan perustutkinto 2000, 46 – 58) mukaan tärkeä taito, sillä sitä tarvitaan hiusten leikkaamisessa ja kampaamisessa (kuvio 5). Voi olla, että opiskelijat kokevat omat taitonsa vielä puutteelliseksi. Opinnoissa voisi lisäksi korostaa hahmottamiskykyä esimerkiksi mallikuvasta leikkaamisella.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 11) on kahden eri vuosikurssin mielipide niistä ominaisuuksista, joita parturi-kampaaja tarvitsee. On helppo huomata, että kaikki ovat olleet suunnilleen samaa mieltä ominaisuuksien tärkeydestä. Erittäin merkittäviä tuloksia ei ollut (liite 7.). Ongelmanratkaisutaidossa näkyy taulukossa suurin vaihtelevuus, vaikka sen p-arvo on ($p < .070$). Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista 20% on sitä mieltä, että ongelmanratkaisutaito on tärkeää. Kolmannen vuosikurssin opiskelijoista (0%) kukaan ei ollut valinnut ongelmanratkaisutaitoa niihin taitoihin, jotka ovat tärkeitä taitoja parturi-kampaamo alalla, vaikka ongelmanratkaisutaitoa tarvitaan mm. mallinmuutostyössä, permanenteissa ja värjäyksissä. Ehkä ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat kokevat olevansa heikkoja ratkaisemaan ongelmia.

Taulukko 11. Kyselyyn vastanneiden käsitys parturi-kampaajan ammatissa vaadittavista yleisistä työelämävalmiuksista eri luokkajakojen mukaan.

70% ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista arvioivat vuorovaikutustaidot tärkeiksi taidoiksi ($p < .209$). Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat arvioivat nämä taidot olevan itsellään heikkoja. Ehkä siksi he laittavat vuorovaikutustaidot korkeammalle parturi-kampaajan taidoissa kuin kolmannen vuosikurssin opiskelijat (50%).

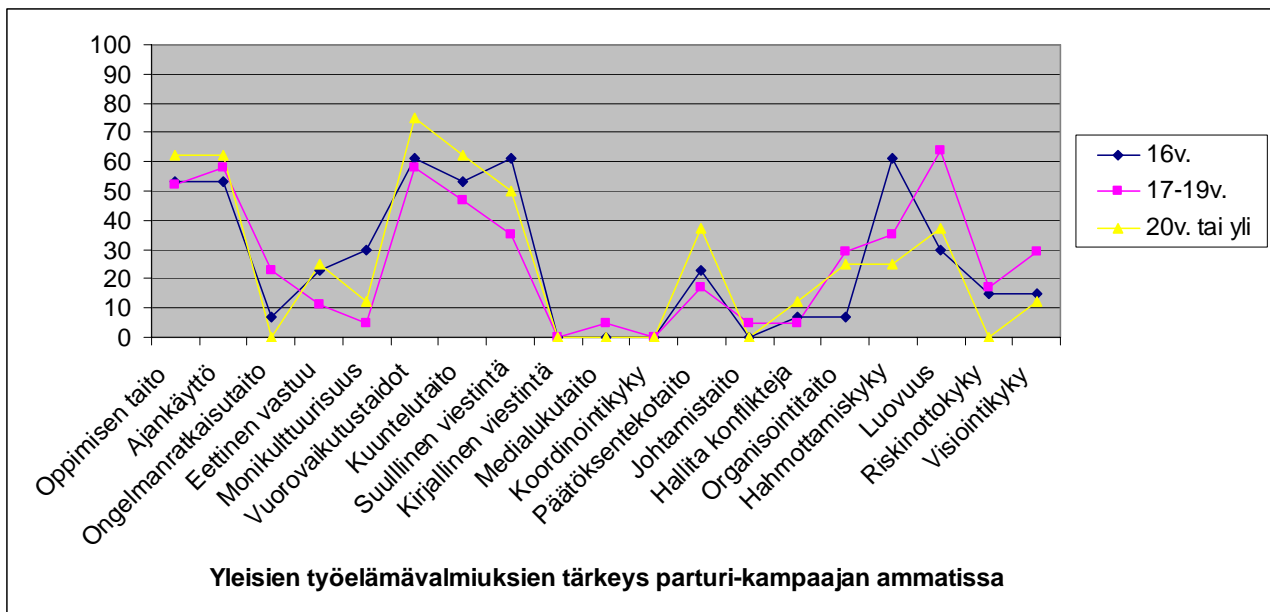
Suunnittelu- ja organisointitaidon kohdalla 35% kolmannen vuosikurssin oppilaista arvioi ne tärkeäksi taidoksi, ensimmäisen vuosikurssin oppilaat arvioivat saman taidon 12%:si. Mielestäni kolmannen vuosikurssin opiskelijat alkavat nähdä, kuinka tärkeää parturi-kampaamossa on, että kaikki auttavat toisiaan. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat keskittyvät vielä omaan työhönsä. Samoin taulukossa 11 luovuus, innovatiivisuus ja muutosherkkyys ovat taitoja, joita kolmannen vuosikurssin opiskelijat arvioivat tarvittavan enemmän ammatissaan.

64% kolmannen vuosiluokan opiskelijoiden mielestä kuuntelutaito on tärkeä. 45% ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista arvioivat kuuntelutaidon tärkeäksi. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat keskittyvät perustyötaitojen kehittämiseen ja kuuntelutaidot jäävät heillä usein huomioimatta, siksi he eivät ehkä miellä, sen olevan tärkeää, vaan nostavat suullisen viestintätaidon (50%) tärkeämmäksi.

On mielenkiintoista huomata, kuinka edellä (taulukko 5.) opiskelijat olivat omasta mielestään kaikissa taidoissa kohtalaisen hyviä, mitään todella selkeätä eroa ei ominaisuuksien välille syntynyt. Kun heidän piti poimia joukosta viisi tärkeintä ominaisuutta, alkoi eroja syntyä, mm kirjallinen viestintätaito ja koordinoitukyky eivät saaneet yhtään ”rastia”. Lisäksi medialukutaitoa ja johtamistaitoa eivät ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat valinneet ollenkaan, vaikka se oli heidän omilla taidoilla nostettu keskitasolle. Voi olla, että opiskelijan on vaikeaa mieltää olevansa keikko jossain asiassa. Jos omia ominaisuuksia kysytään, pyritään ehkä alitajunteisesti laittamaan hieman parempi tulos, kuin mitä todellisuudessa on.

Taulukossa 12 on kerrottuna eri ikäluokkien mukaan ne ominaisuudet, joita pidetään tärkeänä parturi-kampaajan ammatissa. Huomattavampia eroavuuksia (vähemmän merkityksellisiä) voidaan nähdä luovuuden ($p < .158$) ja hahmottamiskyvyn ($p < .204$) osalta (liite 8). 16-vuotiaista 61% arvioivat hahmottamiskyvyn tärkeäksi ominaisuudeksi, kuin muut arvioivat sen $< 35\%$. 16-vuotiaat ovat ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita ja heillä oli ollut juuri ennen kyselyn toteutusta leikkauskurssi, jossa oleellinen taito on hahmottamiskyky. Mietin, korostavatko opiskelijat tuota ominaisuutta juuri sen vuoksi, koska se on koettu tärkeäksi edellisellä kurssilla.

Taulukko 12. Kyselyyn vastanneiden käsitys parturi-kampaajan ammatissa vaadittavista yleisistä työelämävalmiuksista eri ikäryhmien mukaan.

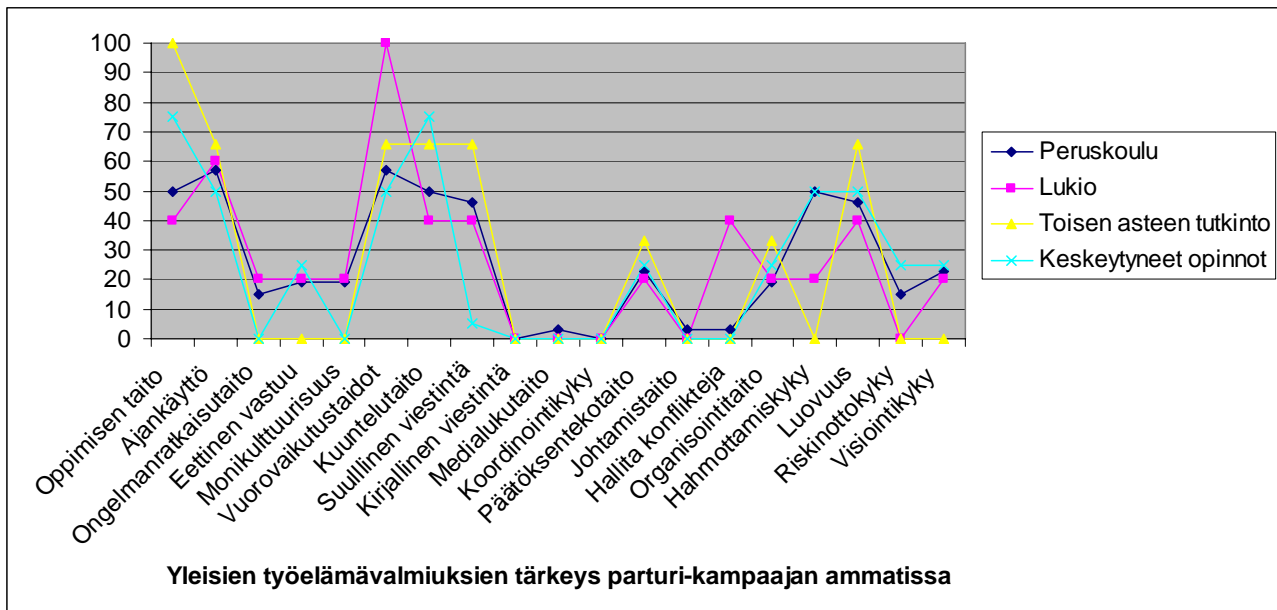

64% 17 – 19-vuotiaista pitävät luovuutta tärkeänä ominaisuutena, muista vastaajista vain 37%. Osa näistä 17 – 19-vuotiaista opiskelijoista on jo kolmannella luokalla ja omaten enemmän kokemusta, jonka pohjalta he kokevat luovuuden tärkeäksi ominaisuudeksi parturi-kampaajan ammatissa. Tätä voi edesauttaa se, että esimerkiksi kampaustunneilla on jo osattava suunnitella ja itse toteuttaa kampauksia. Opettaja avustaa vasta siinä vaiheessa, jos kampaasideaa ei synny.

61% 16-vuotiaista ovat merkinneet suullisen viestintätaidon tärkeäksi taidoksi parturi-kampaajalle, kun 50% 20-vuotiaista tai sitä vanhemmista pitivät sitä tärkeänä taitona. Mietin, johtuuko tämä siitä, että opettaja korostaa suullisen viestintätaidon merkitystä ensimmäisen vuosiluokan opiskelijoille pyytämällä heitä keskustelemaan asiakaspalvelussa enemmän. Merkittävää oli, että 16-vuotiaat olivat arvioineet suullisen viestintätaidon (61%) tärkeämmäksi kuin kuuntelutaidon (53%). Tämä korostuu siinä, että vanhimmat opiskelijoista 20-vuotiaat ja yli olivat yleisesti arvioineet oppimisentaidot (62%), vuorovaikutustaidot (75%) ja kuuntelutaidot (62%) tärkeämmäksi taidoksi parturi-kampaajalle, kuin suullisen viestintätaidon (50%). Vuorovaikutustaitoihin sisältyy osaksi kuuntelutaito ja suullinen viestintätaito, tämän vuoksi nämä kaikki taidot ovat arvioitu tärkeiksi taidoiksi.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 13) on merkittynä aikaisempien opintojen mukaan ne ominaisuudet, joita opiskelijoiden mielestä tarvitaan parturi-kampaajan ammatissa. Taulukosta käy ilmi, että vähemmän merkityksellinen tulos on taito hallita konflikteja ($p < 0,037$) (liite 9). Siinä 40% lukiosta valmistuneista opiskelijoista pitivät parturi-kampaajan ammatissa yhtenä tärkeänä taitona konfliktien hallitsemista, 3% peruskoulusta valmistuneista pitää tätä tärkeänä. Toisen asteen koulutuksen käyneistä 0%, sekä edelliset opintonsa keskeyttäneistä 0% eivät ole lainkaan maininneet konfliktien hallitsemista tärkeänä taitona. Lukiolaiset kokivat konfliktien hallitsemisen tärkeämpänä taitona kuin muut.

Taulukko 13. Kyselyyn vastanneiden käsitys parturi-kampaajan ammatissa vaadittavista yleisistä työelämävalmiuksista aikaisempien opintojen mukaan.

Kaikki lukiosta valmistuneet pitävät vuorovaikutustaitoja tärkeänä taitona (100%), toisen asteen tutkinnon suorittaneista 66%, peruskoulusta valmistuneista 57% ja opintonsa keskeyttäneistä 50% olivat sitä mieltä, että vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä ($p < ,334$). Eniten vuorovaikutustaitojen tärkeyttä arvostavat lukiosta valmistuneet ja toisen asteen tutkinnon suorittaneet. Olisiko tähän syynä se, että lukiolaisilla on jo selkeä visio, mitä he haluavat opiskella ja heillä on tieto, että parturi-kampaajan ammatissa tarvitaan vuorovaikutustaitoja.

40 % lukiosta valmistuneista pitivät parturi-kampaajan ammatissa tärkeinä taitoina myös taitoa hallita konflikteja. Peruskoulusta valmistuneista 3% ja toisen asteen tutkinnon suorittaneista ja opintonsa keskeyttäneistä opiskelijoista ei kukaan pitänyt tätä tärkeänä. Voidaan ajatella, että vuorovaikutustaitoja tarvitaan myös konfliktien hallitsemisessa, lukiosta valmistuneet pitivät näitä tärkeämpinä taitoina verrattaessa muihin vastaajiin.

Lisäksi oppimisentaidossa on selkeästi hajontaa. 50% peruskoulusta tulleista opiskelijoista pitää tärkeänä parturi-kampaajan ammatissa oppimisen taitoa, 40% lukiosta valmistuneista, opintonsa keskeyttäneistä 75% ja toisen asteen tutkinnon suorittaneista opiskelijoista kaikki 100% olivat sitä mieltä, että oppimisen taidot ovat tärkeitä taitoja. Peruskoulusta tulleet ovat vähemmän aikaa

opiskelleet kuin lukion käyneet, joten heillä ei ole välttämättä muodostunut selkeää käsitystä omasta oppimistaidosta tai heille ei ole muotoutunut omaa oppimisen tapa ja siksi laittavat oppimisen taidot korkeammalle. Lukiolaisilla voi olla paremmat oppimisen taidot ja siksi he eivät miellä tätä taitoa niin tärkeäksi. Jonkun muun toisen asteen tutkinnon suorittaneet opiskelijat osaavat jo hahmottaa, mitkä taidot ovat työelämässä tärkeitä ja ovat tämän vuoksi laittaneet oppimisen taidon tärkeäksi.

4.2 Parturi-kampaajan yleiset työelämävalmiudet parturi-kampaajan näkökulmasta

Teemahaastatteluna toteutettuun tutkimukseen valitsin kahdeksan haastateltavaa. Kolme haastateltavaa valitsin sillä perusteella, että he olivat valmistuneet viimeisen tai kahden viimeisen vuoden aikana. Yhdellä heistä oli takanaan parturi-kampaajan työn lisäksi alan täydentäviä opintoja, yhdellä alan kilpailukokemusta. Lisäksi heillä on hyvä näkemys alasta ja he osasivat sekä uskalsivat ottaa kantaa tutkimuskysymyksiin.

Haastateltavista kaksi oli ammattialan opettajia, toisella heistä on laaja kokemus myös kouluttamisesta, valmentamisesta ulkomailla ja opettamisesta, sekä toisella laaja yrittäjäkokemus ja alan täydennyskoulutuksia. Kolme haastateltavista oli yrittäjiä, joilla on parturi-kampaaja alan näkökulmasta iso- tai monta liikettä, osalla heistä on myös kokemusta kansainvälisestä toiminnasta tai kouluttajana toimimisesta, lisäksi kahdella heistä on tai on ollut oppisopimusoppilas liikkeessään. Yritin valita haastateltavat sen mukaan, että heillä olisi mahdollisimman laaja kuva parturi-kampaaja-alasta. Haastateltavat olivat pääosin Varsinais-Suomen alueelta, vain yksi oli muualta Suomesta.

4.2.1 Parturi-kampaajan elämänhallintataidot

Haastattelun tarkoituksena on kartoittaa Ruohotien (2002d, 23; 2006a) mallin mukaan niitä yleisiä työelämävalmiuksia, joita parturi-kampaaja tarvitsee työssään. Yleiset työelämävalmiudet Ruohotie (2002g, 43) jakaa neljään eri lohkoon. Ensimmäisenä hän mainitsee elämänhallintataidot, joihin kuuluu viisi eri taitoa, niistä ensimmäisenä *oppimisen taito*. Siinä henkilöllä tulee olla tietoa

arkipäivän kokemuksista ja näin pitää osaaminen ajan tasalla omalla ammattialallaan (Ruohotie 2002d, 42). Haastateltavista 50% mainitsi oppimisen taidon tärkeäksi taidoksi. Parturi-kampaajan työ on haastavaa, uusia tuotteita tulee markkinoille useasti ja muoti hiuksissa vaihtuu neljä kertaa vuodessa. Oppimisen taitoa haastateltavien mielestä siis tarvitaan, oppimisessa tarvitaan lisäksi myös nöyryyttä ja harjoittelua käytännössä, eli asioiden toistoa.

”Tääl keskenänsä kyky oppia, ottaa toiselta niitä asioita vastaan, mitä toiset tekee ja sit pystyy niis ottaan itselles ne vinkin ja sopeutumaan niihin muutoksiin, mitä on järjestetty...” (th 3)

”...ja sitten tota semmosta kykyä vaaditaan, niin kun kykyä oppia uusia asioita ja omaksua niitä ja muokata niitä, niin kun sitten sen asiakkaan tarpeisiin sopivaksi.” (th 4)

” ...ja sit nöyryys se on älyttömän hyvä taito, jos semmosta osaa niin, nöyrä ja notkea on aika kiva, koska se on niin ku aina kykenevä oppimaan uutta...” (th 5)

” Kaikki oppii käytännössä kaikist parhaiten.” (th 3)

Toisen asteen koulutuksessa mielestäni kiinnitetään liian vähän huomiota oppimisen taitoihin. Kaikille oikeiden oppimistaitojen löytyminen peruskoulussa ei ole ollut itsestään selvyys, siksi oikeiden oppimistaitojen löytämiseen on kiinnitettävä huomiota myös toisen asteen koulutuksessa. Koulutuksessa olisi myös huomioitava erilaisten opiskelijoiden oppimistapa, olisi tarjottava monipuolisia oppimismenetelmiä. Parturi-kampaajan ammatissa oppimisen taito vielä korostuu, sillä koskaan ei ole valmis parturi-kampaaja, vaan aina on jotain uutta opittavaa. Hiusalan koulutuksessa olisi annettava opiskelijalle eväät elinikäiseen oppimiseen.

Sen lisäksi, että huomioidaan erilaiset oppimistavat, olisi huomioitava myös erilaiset oppijat. Kaikki oppivat eri lailla ja eri aikaan. Opiskelijoille olisi jokaiselle löydettävä oma tapa oppia. Kouluilla olisi oltava mahdollisuus antaa opettajille resursseja, joilla he pystyvät tukemaan niiden opiskelijoiden oppimista, jotka sitä tarvitsevat. Erityisesti oppimisesta kiinnostuneille opiskelijoille niin sanotuille lahjakkaille opiskelijoille olisi hyvä myös saada lisää mahdollisuuksia ammattitaidon kasvattamiseen. Kilpailutoiminta on yksi ammatinoppimisen muoto, siinä opiskelija saa kokeilla omia rajojaan. Opettajalla on suuri merkitys myös niin kutsuttujen lahjakkaiden opiskelijoiden oppimisen ohjaamisessa. Opettajalla on oltava tieto esimerkiksi siitä, miten hän ohjaa opiskelijaa alan kilpailuihin ja näin antaa opiskelijalle mahdollisuuden lisätä omaa oppimistaan ja ammattitaitoaan.

Ruohotie (2005b, 8) muistuttaa, että kompetenssien kehittyminen on jatkuva prosessi; siinä yksilö omaksuu ja vahvistaa taitojaan yltääkseen yhä parempiin suorituksiin yhdellä tai useammalla elämän alueella. Affektiset ja konatiiviset valmiudet (**motivaatio**, persoonallisuuden piirteet ja minäkäsitys) ovat Ruohotien mukaan välttämättömät ammattitaidon hyödyntämisen, jatkuvan ylläpitämisen ja uusintamisen kannalta.

Tämän vuoksi liitin oppimisen taitoihin **motivaation/kiinnostuksen alalle**. Se nousi haastattelussa selkeästi esiin yhtenä parturi-kampaajan taidoista, jota hän työssään tarvitsee. Motivaatiota ei ole merkitty yleisiin työelämävalmiuksien kaavioon, mutta mielestäni se oleellisesti liittyy oppimisen taitoon. 62,5% haastateltavista nimesi, että parturi-kampaajan pitää olla alaan kiinnostunut ja motivoitunut jaksakseen opiskella sitä. Usein nuorilla opiskelijoilla on ”ruusuiset” kuvitelmat alasta, kuvitellaan kuinka on mukava laittaa hiuksia, mutta työn haasteellisuus yllättää monet ja näin kiinnostus alaa kohtaan lopahtaa, kun huomataan, että työ on fyysisesti ja henkisesti raskasta. Yksi haastateltavista suositteleekin alalle aikovaa opiskelijaa menemään tet-harjoittelussa parturi-kampaamoon katsomaan, onko työ hänelle sopiva ja sitä kautta hakemaan motivaatiota alalle opiskelua varten.

”...mutta kyl mä ensiksi tärkeimmäksi vetäsisin sen, että on niin kun aito innostus ja kiinnostus ihmisiin elikkä hyvinvointiin...” (th 4)

”...ja se et on oikeesti kiinnostunut täst alasta ja motivoitunut, se niin kun eniten ratkasee se kiinnostus ja halu tehdä ja oppia.” (th 1)

”...sit semmonen kiinnostuneisuus ja sitten päämäärien semmonen tavoittelu...” (th 5)

”...sil on halu kehittyä...” (th 8)

”...et se on motivoitunut ja innostunut alasta...” (th 4)

”...mun mielestä olisi kyl hyvä, et ennen kun edes hakee, niin et olis jossain yläasteen tetissä tai jossain kävis kattoon, jossain parturi-kampaamossa yhen päivän, et mitä, se se sit oikeest on...” (th 3)

”Ja sit pitää olla semmonen hyvä asenne, et, et tätä työtä tehdään halusta tehdä tätä työtä eikä sillai, ett tullaan vaan siksi, et pitää tehdä työtä, sit siin pitää olla semmonen oma halu ja sit pitää olla jatkuvasti halu oppii uutta, et tavallaan kun tää muutuu koko ajan tää ala ja tulee uusia asioita, sä tipahdat äkkii kun.... lintu laudalta...” (th 1)

”...et pystys kehittymään siinä, pitää olla perusasiat kyllä kunnossa.” (th 1)

Parturi-kamppaan koulutukseen hakeutuvalla on oltava motivaatiota, koska opiskelu koettelee fyysisestikin. Asiakaspalvelussa joudutaan seisomaan kahdeksankin tuntia päivässä ja käsillä samaan aikaan kannattelemaan fööniä. Työn fyysinen rasittavuus tulee usealle opiskelijalle yllätyksenä. Tämä koettelee motivaation säilymistä.

Opettajalla on myös suuri merkitys motivaation säilyttämisessä, opiskelusta olisi tehtävä kiintoisaa ja opiskelijaa olisi ohjattava niin, että motivaatio opiskelua kohtaan säilyy. Esimerkiksi erilaiset lainetekniikoiden harjoittelut voidaan vanhan hevosenlaineenkampauksen sijasta tehdä muodikkaisiin kampauksiin jolloin opiskelijan mielenkiinto kampauksia kohtaan säilyy, koska he kokevat tekniikasta olevan heille hyötyä.

Ryhmän sisällä suhteilla on suuri merkitys nuoren opiskelijan motivaatioon. Jos kouluun on kiva tulla, myös motivaatio opiskeluun säilyy. Opettaja voi omalla esimerkillään motivoida opiskelemaan alaa olemalla positiivinen ja kiinnostunut ammatista. Täytyy muistaa, että opettajakin on asiakaspalvelija opiskelijoilleen. Positiivisten kokemusten löytäminen opiskelusta lisää motivaatiota. Alan ongelmana ei ole se, että hakijoita ei ole, vaan se, että valmistuvista parturi-kamppaajista alan töihin jää kovin vähän. Tällä hetkellä voidaan kuitenkin sanoa, että parturi-kamppaajista on pulaa, esimerkiksi viime keväänä työnantajat jäivät Varsinais-Suomen alueella ilman työntekijöitä. Osa valmistuvista hakeutuu jatko-opintoihin, osa muulle alalle töihin.

Jotta parturi-kamppaaja voisi oppia hyödyntämään omaa työtään oppimisessa, on hänen itse osattava arvioida töitään. Itsearviointin kautta voidaan omaa työtä kehittää ja onnistuneiden töiden kautta myös motivaatio alaan kehittyy ja säilyy. Haastattelussa 25% haastateltavista mainitsi, että parturi-kamppaajan on osattava **itsearvioida** työtään ja toimintaansa. Ruohotien (2002e, 9, 11; 2002f, 40; 2005b, 14) mukaan itsereflektion kaksi vaihetta ovat; itsearviointi ja itsereflektio. Itsearviointissa oppija vertaa itsetarkkailun kautta saamaansa informaatiota ulkoa asetettuihin standardeihin tai tavoitteisiin. Jos työ jotenkin epäonnistuu, on parturi-kamppaajan osattava analysoida ja korjata tekemänsä virheet. Onnistuessaankin pitää muistaa pohtia siihen johtaneita syitä. Haastateltavien mielestä myös asiakkaalta on hyvä kysyä palautetta ja keskustella uusista suunnitelmista seuraavia käyntikertoja varten (esimerkiksi hiustenväri jne.).

”...mää ainakin itte teen niin itsearviointissa plus sitten se asiakkaan arviointi, et kysyy siltä asiakkaalta, et mitä mieltä se on siitä ja pystyy arvioimaan ite sitä omaa työtään, miten onnistu ja vielä sitten se et osaa niin kun miettiä siitä sitä jatkoa ja kertoo sen asiakkaalle että miten sitten tästä eteenpäin lähdetään kehittämään...” (th 4)

”...täytyy olla kykyä arvioida, miksi tulikin näin...” (th 8)

Ruohotie korostaa myös itsereflektion merkitystä ammatin opiskelussa, hänen mukaansa tyytyväisyyden kokeminen on tärkeä itsereflektioon liittyvä prosessi, koska ihminen sitoutuu mielellään sellaiseen opiskeluun, joka johtaa myönteisiin tunnekokemuksiin. Opiskelijat pyrkivät välttämään negatiivisia tunnekokemuksia kuten epäonnistumisen pelkoa. (Ruohotie 2002e, 9, 11; 2002f, 40; 2005b, 14.) Pidän itsearviointitaitoa parturi-kampaajaopiskelijalle tärkeänä taitona, jokaisen tehdyn työn jälkeen olisi hyvä pysähtyä miettimään työn tulosta. Työstä olisi hyvä hakea parhaat kohdat ja näin saada onnistumisen elämyksiä sekä kasvattaa motivaatiota. Esimerkiksi hiustenleikkauksissa opiskelijan on hyvä itse oppia näkemään hiusten pinnassa ja rakenteessa olevat poikkeamat, näin hän oppii näkemään omat virheensä ja korjaamaan ne ennen opettajan tekemää lopputarkastusta. Kampauksissa suunta, pinta ja muoto, auttavat opiskelijaa arvioimaan omaa työtään ja näin hänellä on selkeä kuva minne hän työssään pyrkii. Opiskelijalle itsearviointi ja opettajan palaute on tärkeää. Joskus itsearviointi koetaan aikaa vievänä arviointimenetelmänä, mutta kun opiskelijat oppivat siihen heti opintojen alusta alkaen, sujuu se nopeasti ja avaa uuden tavan tarkastella osaamistaan.

Toisena elämänhallintataitona Ruohotie mainitsee *kyvyn organisoida ja hallita ajankäyttöä*. Se on taito hallita useita tehtäviä samanaikaisesti; kyky asettaa asiat tärkeysjärjestykseen ja käyttää aikaa niin, että sovitut aikarajat pitävät. Tämä korostuu esimerkiksi siinä, että osaa yhdistää perheen ja työn sopusointuisesti keskenään. (Ruohotie 2002d, 42.) 25% haastateltavista mainitsi, että parturi-kampaajan täytyy olla työssään näppärä pysyäkseen aikataulussa asiakkaiden kanssa, asiakkaan ei sovi odottaa. Lisäksi parturi-kampaajalta tarvitaan tilannenopeutta, pitää olla joustava ja huomioida koko ajan parturi-kampaamossa tapahtuvat muut asiat ja toimia niiden pohjalta. Esimerkiksi on ehdittävä palvelemaan toisen työntekijän asiakasta, ettei asiakas joutuu odottelemaan, tai palveltava oman työn ohella kadulta tullutta asiakasta tuoteostoissa. Yksi haastateltavista oli huolissaan, siitä että opiskelija ei aina ymmärrä työaikoja ja niiden merkitystä. Haastateltavan mielestä opiskelijan olisi ennen alalle tuloa ymmärrettävä se, että töitä tehdään viikonloppuisin ja silloin, kun muut juhliivat.

”...sit on näppärä ja suht nopee...” (th 1)

”Aika paljon nopeutta, mä en tarkota sitä, et sakset heiluu hirveen nopeesti tukkaa poikki, tilanne älykkyyttä, nopeutta... siihen tota pitäis olla, niin kun paljon resursseja... ne on semmosii mitkä auttaa oikein tosi paljon...” (th 7)

”...sillon tota ne työajat ovat vähän erilaiset kun semmonen, joka tekee kahdeksasta neljään... Tää on niin kun iltapainotteinen ja viikonloppupainotteinen, muutta haittaako se, et sä oot kaikki kesälauantait töis, sillon kun muut juhlii...” (th 7)

Koulussa jokaisella opiskelijalla on asiakaspalvelutunneilla omat asiakkaansa, joita hän palvelee alusta loppuun. Aikaa työn suorittamiseen on varattu yleensä huomattavasti enemmän kuin liiketyöskentelyssä. Asiakkaan rahastaa kassalle nimetty opiskelija ja siivouksen suorittaa siivouksesta vastaava opiskelija, kukin vuorollaan. Ongelmana on se, että jokainen opiskelija tekee vain oman työnsä ja aikaa työn suorittamiseen on paljon, eikä haastattelijoiden mainitsema tilanneälykyys pääse kehittymään. Koulun asiakaspalvelutilanne olisikin saatava mahdollisimman lähelle oikean parturi-kampaamon toimintaa. Koulussamme on esimerkiksi osa asiakaspalvelutunneista sijoitettu iltaan. Koulun tiloissa toimiva parturi-kampaamo on avoinna yhden tai kaksi kertaa viikossa kello 18.00 asti. Tällä pyrimme olemaan lähempänä työelämää ja samalla pystymme paremmin palvelemaan myös työssäkäyviä asiakkaita sekä saamaan monipuolista asiakasjoukkoa. Koulun yksi tehtävä on opettaa opiskelijaa työelämään. Noudattamalla sääntöjä ja aikatauluja opiskelija oppii täsmällisyyteen ja valmistuu kohtaamaan työelämän haasteet.

Mielenkiintoinen tulos on se, että 57% opiskelijoista oli sitä mielestä, että kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä on yksi tärkeimmistä taidoista parturi-kampaajilla. Haastateltavat eivät pitäneet tätä taitoa niin tärkeänä. Opiskelijat joutuvat kiinnittämään koko ajan huomiota ajankäyttöön töitä tehdessään. Haastateltaville ajankäyttö ei ole kellon kanssa kilpajuoksua, vaan enemmän työn kokonaisuuden hallintaa.

Kolmanteen elämäntaitoon, *ongelmanratkaisutaitoon ja analyttisyyteen* reagoi 25% haastateltavista. Ne on kykyjä identifioida, priorisoida ja ratkaista ongelmia yksin ja ryhmissä. Ruohotien mielestä tulisi osata tehdä oikeita kysymyksiä, eritellä ja jäsentellä ongelmia, sekä kehitellä ideoita ja vastata ongelmiin. (Ruohotie 2002d, 42.) Haastattelussa esiin nousi kyky vaihtaa ja muuttaa suunnitelmia kesken työn, jos työ niin vaatii. Ongelmanratkaisutaitoa ja sovittelutaitoa tarvitaan myös tilanteesta selviämiseen, kun asiakkaan kanssa syntyy ongelmatilanteita ja asiakas haluaa tehdä reklamaation. Haastattelussa ei kuitenkaan tullut ilmi, että parturi-kampaaja joutuisi työssään ratkaisemaan ongelmia ryhmässä tai yhdessä ryhmän kanssa.

”...ja myöskin pitää olla semmosta ongelmanratkaisukykyä, et tota... et pystyy tarpeen tullessa vaihtamaan vaikka tapaa tehdä jos vaikk puuttuu jokin tietty aine tai, tai niin ku tai joku muu vastaava ongelma...” (th 1)

”...pitää olla tavallaan semmosta sovittelutaitoa, et jos tulee tällösi ongelmatilanteita, asiakas vaik ei oo tyytyväinen, niin mitä sitten, niin voitasko me korjata tai näin tai monellaisii muita tilanteita semmosii...” (th 1)

Ensimmäisellä vuosikurssilla opiskelijaa pyritään ohjaamaan enemmän. Kun taidot karttuvat, ohjaamista vähennetään ja opiskelija alkaa itsenäisesti ratkaista eteen tulevia tilanteita. Tarkoituksena on, että kolmannen vuosikurssin lopulla opiskelija pystyy työskentelemään ja ratkaisemaan ongelmia itsenäisesti ja näin siirtymään työelämään. Kun asiakkaan kanssa tulee reklamaatiotilanne olisi hyvä, että työn tehnyt opiskelija suorittaisi korjauksen. Näin opiskelija oppii kohtaamaan asiakkaan ja ratkaisemaan ongelmia jo koulussa.

Elämönhallintataidoissa **eettisellä vastuulla** tarkoitetaan kykyä ottaa vastuu oman toiminnan aiheuttamista seurauksista muihin ihmisiin. 25% haastateltavista toi esiin hyvinkin paljon parturi-kampaajan eettistä näkökulmaa. Haastateltavien mielestä eettisellä vastuulla tarkoitetaan parturi-kampaajan ammatissa asiakkaan huomioimista asiakaspalvelutilanteessa. Asiakasta pitää palvella hyvin, koska asiakkaan liikkeeseen tuoma raha on parturi-kampaajan palkka. Lisäksi parturi-kampaajalla on myös velvollisuus kuunnella asiakkaan toiveita sekä keskustella asiakkaan kanssa, jos suunnitelma ei onnistu tai sitä ei voida toteuttaa. Yksi haastateltavista muistuttaa, että asiakasta on myös palveltava, ohjattava ja opastettava liikkeen sisällä.

”...tota lukee sielt rivien välistä, jos asiakas sanoo, et mä haluan jotain täysin uutta, et ei sit oikeesti lähde toteuttaa heti, kun se voi olla vaan, että tehdäänkin otsatukasta kaks senttiä lyhkäsempi, kun on niin eri käsitys asiakkaalla, kun ittellä on, kun tekee paljon erilaist...” (th 3)

”...on hirveen tärkeätä, et unohtaa sen oman, niin kun näkemyksensä, sen oman näkemyksensä tavallaan ja toimii sen asiakkaan parhaaksi, et joskus kyl täytyy sanoa ihan suoraakin, et tää ei kuule sovi sulle tällöstä me ei voida tehdä...” (th 4)

”...ja tietysti arvostus niihin asiakkaisiin kohtaan ja työntekijöitä kohtaan et asiakas on se kumminkin se, joka sen palkan maksaa...” (th 3)

”...sit tietty asiakaspalvelutilanteessa, et se huomioi sen asiakkaan, jos on iso liike, et mennään pesupaikalle, niin ohjastaa, ei se voi tietää, kun me ollaan kahdeksan tuntia täälä näin ja hän on ihan ensimmäisitä kertaa, et mis on mikäkin, et ottaa vähän olast kiinni, et mennään tännepäin, ole hyvä et semmosta...” (th 3)

Parturi-kampaajalla on suuri vastuu asiakkaan ulkonäöstä. Koulusta valmistuneen opiskelijan on itsenäisesti osattava palvella asiakkaita ja osattava hahmottaa, mikä sopii asiakkaan tyyliin ja hiuksiin. Opintojen aikana on opiskelijan opittava itsenäiseen työskentelyyn ja kohtaamaan erilaisia asiakkaita. Opiskelijan on tiedettävä omien ratkaisujensa vaikutus asiakkaalle ja hänen hiuksilleen. Haastattelussa ei noussut esille, että parturi-kampaajan olisi huomioitava eettiset valinnat kestävän kehityksen muodossa. Alalla on aineita, jotka ovat allergiaystävällisiä ja aineita, joita voidaan kierrättää, myös tämä näkökulma tukee parturi-kampaaja-alan eettistä vastuuta.

Viimeisenä taitona elämönhallintataidoissa mainitaan **monikulttuurisuusosaaminen**, jolla tarkoitetaan kykyä ymmärtää eri kulttuureja ja niiden toimintatapoja sekä lisäksi kykyä palvella eri kulttuureista lähtöisin olevia ihmisiä. Haastateltavista 37,5% mainitsi suoraan, että parturi-kampaajan ammatissa on tärkeää hallita englannin kieli, mutta myös ruotsi ja uutena venäjän hallitsemisesta on apua. Kielitaito koettiin tärkeäksi. On tärkeää, että parturi-kampaaja ymmärtää asiakasta ja että asiakas ymmärtää parturi-kampaajaa. Parturi-kampaamoissa käy tänä päivänä asiakkaita, jotka eivät puhu suomea, vaan asiakkaita on palveltava jollain muulla kielellä. Haastateltavien mielestä monikulttuurisuus tulee lisääntymään sekä parturi-kampaajien ammatissa että palvelualoilla yleensä. Myös parturi-kampaajina työskentelee maahanmuuttajia jo tällä hetkellä.

”...ja myöskin sit, et vähän kielitaitoa, ainakin tääl... alueella, niin tota harvase päivä törmää, et pitäs olla vähän englannin kielitaitoa, vähän ruotsii ja jopa venäjää, mut ainakin englannil pärjää, et pitäs olla myöskin ihan..... tommosii taitoja...” (th 4)

”...se vaatii myös kielitaitoa, tietenkin se on ihan, niin kun englanti on ihan ehdoton nykypäivänä ja tota olis hyvä osata muitakin kieliä.... ruotsi on tärkeä ja lisääntyvässä määrin venäjä...” (th 4)

”kielitaito.... ymmärrettävä kielitaito...” (th 8)

”.... vaikee tällä alalla on, jos ei ymmärretä, asiaks ei ymmärrä parturii tai toisin päin, niin voi tulla ihan erilainen lopputulos ja näin, et pitäs löytyä se yhteinen ajatus siitä sitten.” (th 1)

” ...sä rajoitat, niin kun omaa pärjäämistäs täs maailmassa jos sä et puhu...” (th 2)

”...et päivittäin on ihmisii, jotka puhuu jotain muuta kieltä ja meilläkin on tietysti työllistettynä semmosii ihmisii, jotka on tullu maahanmuuttajii... ja tulevaisuus on se, et on eri rotusii ihmisii, työskentelee palvelualoilla, se on ihan varma, lisääntyvis määrin, nää ensimmäiset jotka tulee tänne, niin tekee tosi kovan duunin ja raivaa sitä tilaa, seuraavien on helppo tulla.” (th 7)

Kielten opiskelun tehokkuutta olisi kouluissa lisättävä. Välttämättä ei ole mahdollista lisätä kielen opiskeluun opintoviikkoja, opiskelua voidaan kuitenkin tehostaa. Kielten opiskelua olisi hyvä integroida ammatinopetukseen, esimerkiksi asiakaspalvelussa voidaan ottaa teemapäiviä maahanmuuttaja asiakkaille. Kielten opiskelusta voidaan myös tehdä motivoivaa ja kannustavaa, kun lähdetään pois luokahuoneopiskelusta ja tuodaan kielen opiskelu parturi-kampaajan työympäristöön.

Paljon puhuttu palvelualoihin kohdistuva ulkomaalaisen työvoiman lisääntyminen tulee näkymään myös hiusalalla. Osan asiakkaista ei ole helppo luottaa ulkomaalaiseen parturi-kampaajaan, tärkeintä on kuitenkin kielen hallitseminen. Jos opiskelija ei osaa suomea sujuvasti, on hänen vaikea palvella asiakkaita. Ei riitä, että osaa asiakkaan kanssa keskustella kasvotusten, jolloin voi käyttää apuna muita havaintovälineitä, vaan on osattava palvella asiakasta myös puhelimesta. Jo ennen opiskelujen aloittamista, olisi hyvä todeta kielitaidon riittävyys, sillä ei ole opiskelijan eikä oppilaitoksen edun mukaista kouluttaa hänestä parturi-kampaajaa, jos hän ei pysty työllistymään puutteellisen kielitaidon vuoksi.

Monikulttuurisuusosaamiseen kuuluu myös erilaisten kulttuurien ymmärtäminen. Useimmissa parturi-kampaamoliikkeissä ei ole mahdollisuutta palvella esimerkiksi naisia ja miehiä erillään, vaan koko perhettä palvellaan samassa tilassa. 37,5% haastateltavista oli sitä mieltä, että kulttuurien tuntemus ei ole välttämätöntä parturi-kampaajalle, kunhan ei tahallaan loukkaa asiakasta.

”...sen verran, et niin kun välttää semmosia tahallisia loukkauksia...” (th 4)

”...ne tulee tärkeemmäksi ja tärkeemmäksi koko ajan... mut kyllähän se prosentuaalisesti vielä aika pieni on tällä hetkellä...” (th 4)

”...eikähän me tällä hetkellä olla vielä aika hissukseen siinä ja se aika heikosti näkyy tällä hetkeää...” (th 6)

” onhan se eduksi aina, mut en mä näkisi sitä semmosena, et sitä kulttuuria pitäis nyt ruveta... kyl ne tulee tänne niin kun karkuun sitä heidän kulttuurii tietysti...” (th 7)

Kulttuurien tunteminen auttaa ymmärtämään asiakasta ja hänen käytöstään. Itse olen ollut kiinnostunut romanien ja islamilaisten naisten kulttuureista, mitä enemmän olen kulttuureita tutkinut, sitä enemmän ymmärrän heidän käytöstä. On myös kulttuureja, joissa kauneuskäsitykset poikkeavat länsimaalaisesta näkemyksestä, esimerkiksi ehostaminen ja hiusten värjääminen saattaa olla kiellettyjä. Nämä ovat asioita, jotka parturi-kampaajan olisi mielestäni hyvä tietää.

Monikulttuurisuuden tuntemuksessa 75% haastateltavista pitivät tärkeänä erilaisten hiusten ja hiuslaatuojen tunnistamisen ja niiden oikeanlaisen käsittelyn. Aasialaiset ja afrohiukset poikkeavat huomattavasti suomalaisesta hennosta hiuksesta. Afrohiusten käsittely on erilaista, esimerkiksi leikkaustekniikat poikkeavat suomalaisten hiusten leikkaamisesta. Afrohiusten suoristamiseen on olemassa omat aineet ja tavat. 25% haastateltavista oli sitä mieltä, että erilaisten hiuslaatuojen käsittelemistä olisi opetettava enemmän ammatillisessa koulutuksessa.

”...jos sulle sanotaan et meillä on meksiko bileet niin tiedäthän sä heti mimmonen tukka pitää laittaa tyypille...” (th 2)

”...ja sit maahanmuuttajien hiuksia lisää, aasialaisten ja afro hiukset on kuitenkin ihan eri asia kun suomalaisten hiukset.” (th 3)

”...et jos meidän täytyy täällä taloo ruveta rakentamaan sellasista hiuksista, tietysti se hius on erilainen, se pitää tiedostaa, mitä siihen voi tehdä ja mitä ei voi tehdä... Nää kosmetiikka tuotteetkin on meillä semmosii, et eihän ne niin kun pure tommoseen paksuun, karkeeseen tukkaan, ne on tehty meille tänne ihan toisenlaisiin, eri tahnaa...” (th 7)

”...et erilaisii niin kun hiuksii et on aasialaisii hiuksii myöskin ja sitten näitä afro ja ihan suomalaisii hiuksii, et näihin pitäis enemmän tulevaisuudessa, niin kun kiinnittää enemmän huomiota, koska meil tulee vaan lisättyä, nää erilaiset hiustyypit myöski.” (th 1)

”...tämmönen afro hius, niin niillä on ihan omat omituisuutensa miten ne käyttäytyy, et tavallaan... kannattaa koulussakin panostaa jo, et vähän käsiteltäsi erilaisia, koska mulla ei oo niin kun siltä pohjalta mitään kokemusta, et ne täytyy siis kaikki tehdä työn kautta.” (th 4)

Haastateltavat ovat mielestäni oikeassa siinä, että kansainvälistyminen myös asiakaskunnassa lisää vaatimuksia parturi-kampaajan ammattitaidossa. Nykyisessä valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa ei ole huomioitu mielestäni riittävästi erilaisten hiusten käsittelyjä. Uusi opetussuunnitelma astuu voimaan vuonna 2009, toivon, että nämä asiat on huomioitu paremmin. Tämä lisää opettajille myös koulutushaasteita, jo nyt järjestetään afrohiusten käsittelyyn keskittyviä kursseja, mutta niitä ei ole mielestäni tarjolla riittävästi. Parturi-kampaajille tuotteita myyvillä tukkuyrityksillä ei myöskään ole tarjolla afrohiuksille tarkoitettuja aineita, vaan esimerkiksi suoristusaineita voi ostaa Helsingissä sijaitsevasta liikkeestä. Osa parturi-kampaajista tuo tarvitsemansa aineet itse ulkomailta.

4.2.2 Parturi-kampaajan kommunikointitaidot

Toisena isona lohkona yleisissä työelämävalmiuksissa ovat kommunikointitaidot, jossa on viisi eri taitoa. Ensimmäisenä taitona Ruohotie (2002d, 42) mainitsee *vuorovaikutustaidot*, joka on kyky työskennellä toisten ihmisten (esimiesten, alaisten, työtovereiden ja asiakkaiden) kanssa, ymmärtää heidän tarpeensa ja on avoin toisten näkemyksille. Kaikki haastateltavat mainitsivat, että vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä. Vuorovaikutustaidoiksi parturi-kampaajan ammatissa he nimeävät ystävällisyyden, iloisuuden, hyvät sosiaaliset taidot, keskustelutaidon, sovittelutaidon ja nöyryyden. Yleissivistys on hyväksi vuorovaikutustaidoissa, näin pystyy keskustelemaan asiakkaiden kanssa erilaisista asioista. Vuorovaikutustaitoja tarvitaan sekä asiakkaiden että työkavereiden kanssa työskennellessä.

”Asiakaspalveluhenkisyys on tärkeä...” (th 4)

”...osaa olla ihmisten kanssa...” (th 7)

”... ystävällisyyttä...” (th 6)

”... sillee aktiivinen tavallaan se asiakkaan kanssa...” (th 5)

”Kyky neuvotella ja sovittaa niin, mitä tehdään tosi tarkkaan...” (th 3)

”...yleiset sosiaaliset taidot, et tykkää keskustella ihmisten kanssa...” (th 4)

”Ja sit pitää olla vähän ihmistuntemusta, et ei esimerkiksi vähän, tulee semmonen mututuntuma, et minkä tyyppiselle ihmiselle voi jutella mitään asioita ja minkä ikäiselle ja mitä ehdottaa yleensäkkään minkäänlaisia asioita ja näin.” (th 1)

”Ja sit pitää olla nimenomaan asiakasystävällinen taito ja nöyrä, sillai hyvällä lailla nöyrä, et ei se saa mennä liiallisuuksiin, et siin tulee tavallaan se varmius itseltäänkin, se asiakas on kuiteskin se kuningas...” (th 6)

”...sit täytyy olla sil tavalla semmonen henkilö, on helppo jutella ja keskustella, et koska ne on äärimmäisen tärkeitä ainakin mun mielestä ja sit sekin, että on semmonen hyvä tapa keskustella ihmisten kanssa, et, et niin kun ei herätä mitään ärsytystä eikä, ett on semmonen suht miellyttävä.” (th 1)

”...yleissivistys on yleensäkin aika hyödyllinen, niin ku väline kanssakäymisissä...” (th 2)

Vuorovaikutustaidot osoittautuvat tärkeiksi taidoksi parturi-kampaajan ammatissa. Tärkeystä kertoo, että parturi-kampaajaopiskelijat nimesivät ne tärkeiksi taidoksi parturi-kampaajan työssä.

Kouluihin opiskelijoita valittaessa ei mielestäni kiinnitetä tarpeeksi huomiota vuorovaikutustaitoihin. Ne koulut, joista valintakoe puuttuu kokonaan valitsevat oppilaat pelkän todistuksen perusteella. Vuorovaikutustaitojen puuttuminen ei tule esiin pelkällä todistukseen pohjautuvalla opiskelijavalinnalla. Tästä aiheutuu, että opintoihin tulee valittua opiskelijoita, joilla saattaa olla hyvä todistus, eli teoreettinen tieto, mutta puutteelliset vuorovaikutustaidot. Valintakokeessa opiskelijat tavataan henkilökohtaisesti ja näin voidaan karsia pois ne henkilöt, joilla ei ole riittäviä vuorovaikutustaitoja parturi-kampaajan ammattia ajatellen.

Jokaisella koululla on mahdollisuus käyttää valintakoetta. Jotkut koulut ovat lopettaneet valintakokeen pitämisen, koska ne eivät ole kokeneet siitä tulevan hintaansa nähden riittävää hyötyä. Koulut kokevat, että ne eivät valintakokeella pysty riittävästi vaikuttamaan lopullisiin opiskelijavalintoihin. Silloin huomioidaan todistuksesta tulevat pisteet sekä valintakokeen perusteella tulevat pisteet. Ongelmana saattaa olla, että jos valintakokeessa pärjää erittäin hyvin, mutta todistuspisteet ovat erittäin huonot, ei opiskelemaan välttämättä pääse. Jos taas todistus on hyvä, mutta ei pärjää hyvin valintakokeessa, saattaa silti päästä sisään opiskelemaan. Valintakokeen tarkoitus on juuri mitata niitä taitoja, joita peruskoulun päättötodistus ei kerro, kuten vuorovaikutustaidot, hahmottamiskyky ja sosiaaliset taidot. Juuri niitä taitoja, jotka ovat parturi-kampaajalle tärkeitä.

Kouluissa, joissa ei ole valintakoetta opiskelijat valitaan suoraa todistuksen perusteella. Olisi tarkistettava, ovatko yhteisvalintatoimiston opiskelijoiden todistuksesta ottamat numerot niitä numeroita, jotka vastaavat parturi-kampaajan ammatissa tarvittavia yleisiä työelämävalmiuksia.

Työnantajat kiinnittävät huomiota vuorovaikutustaitoihin palkatessaan työntekijää, 25% haastateltavista mainitsee, että he kiinnittävät niihin erityisesti huomiota myös silloin, kun he ovat valitsemassa oppisopimusopiskelijaa. Vuorovaikutustaidot ja asiakaspalvelullisuus koetaan erittäin tärkeäksi taidoksi.

”...se halu niin kun palvella asiakkaita, et se on niin kun aika hauska tilanne sitten kun niitä on tossa keskustelemassa (tulevat oppisopimusopiskelijat) tai haastateltavana tai muuta ja asiakas tulee sisään, niin se ratkasee, et miten he reagoi siihen asiakkaaseen...” (th 4)

”...kun mä sanon päivää, niin mä jotenkin tunnen, onko siin ihmises lämpöä, pystykö se tekemään sitä meidän työtä.” (th 7)

”...miten se ottaa kontaktin ja onko reipas...” (th 4)

Koulujen tuloksellisuutta mitataan erilaisilla mittareilla, yksi mittariin vaikuttava tekijä on opiskelijan työllistyminen koulutuksen jälkeen. Siitä huolimatta kouluissa kiinnitetään työpaikan hakemiseen liian vähän huomiota. Moni opiskelija hakee ensimmäistä kertaa työpaikkaa koulutuksen aikana tai valmistumisen jälkeen. Heitä olisi hyvä opastaa työhaastattelutilanteeseen. Ensimmäiset ensikontaktiminuutit ovat tärkeitä ja se miltä näyttää ja miten reagoi muihin ihmisiin ensikontaktin aikana.

Miksi vuorovaikutustaidot sitten nousevat niin tärkeäksi? Haastattelussa esiin nousi, että ei ole mitenkään sivuseikka, kuinka asiakasta palvellaan. Jos asiakasta palvellaan hyvin ja hän kokee olonsa miellyttäväksi, tulee hän liikkeeseen uudestaan, vaikka hiustenleikkauksessa olisikin jotain parannettavaa. Jos hiustenleikkaus on onnistunut, mutta asiakaspalvelussa on ongelmia tai ei osata kommunikoida asiakkaan kanssa, ei asiakas ehkä halua tulla enää uudestaan palveltavaksi.

” intohimo.... voi olla kampaaja kuus vuotta ja sillä on kymmenen omaa asiakasta. Kukaan ei oo kiinnostunu laitaako se uudestaan... ihan kiva jos laittaakin, ei paha, mut ei hyväkään, niin tota, just mietittiin, et varmaan se on, eniten se intohimo, millä se suhtautuu ihmiseen ja sen hiuksiin ja siihen mitä siitä sitten tulee, jos ei pysty tota, niin säilyttään sellasta intohimoa siihen työhönsä, niin sitä siinä menee rutiinilla, niin sit sitä menee rutiinilla ja tääkin alkaa näyttää vähän samalle, et menee sitten vähän leipääntymiseksi ja... sit se onkin vähän hukassa jo oikeestaan...” (th 5)

” mut se on aina fakta, jos asiakaspalvelutilanne toimii hyvin, osataan miellyttää... on mennyt kaikin puolin hyvin, vaik tukka on piloil, se asiakas tulee uudestaan, se vaan halua siitä paremman tukan. Mut jos me tehään ihan onnistunut pää ja ihan viimesen päälle, mut erittäin huonolla hyteellä kaiken muun puolen, paikka on sotkunen ja huonoa asiakaspalvelua, niin se ei tuu uudestaan, sanoo vaan et oli se kiva ihan nätin tukan teki, mut sinne ei oo kiva mennä uudestaan.” (th 7)

”...aito halu miellyttää sitä asiakasta, et sit jos se on teennäsitä, niin ei siitä kyllä sitten mitään tule, se täytyy tulla sieltä sisältä asiakaspalvelu henkisyys... meidän äiti sano et parturi-kampaaja-alalle oppii teknisesi kuka tahansa, mut et tulee hyväksi se pitää olla ittellä ja se pitää tulla sydämestä... täytyy osata lukee sitä asiakasta ja sen haluja ja tarpeita.” (th 4)

”...et ei jää paljon hajua, eikä makua, kun on lähtenyt pois, niin ei ees muista, minkä värinen tukka sillä oli...” (th 5)

Jokaisen parturi-kampaajan on saatava niin sanottuja omia asiakkaita, jotka käyvät kuukaudesta toiseen, ja näin tuovat jatkuvuutta työhön. Vuorovaikutustaidot ja niiden hallitseminen nostetaan

täten todella korkealle parturi-kampaajan taidoissa, sillä asiakas on saatava tulemaan liikkeeseen uudestaan.

Eräs haastateltavista kertoo, kuinka parturi-kampaaja, jolla on heikot vuorovaikutustaidot unohdetaan helposti sen jälkeen, kun hän on lopettanut työsuhteensa. Tämä on mahdollista suurissa liikkeissä, mutta mielestäni surullista. Ehkä se kertoo myös tämän hetken työmarkkinoista, on osattava palvella ja tiedostaa palvelun merkitys tai joutuu lähtemään.

Haastattelussa tuli esiin, että parturi-kampaajalta vaaditaan myös **ulkoisen olemuksen ja kehonkielen** hallintaa. Ellströmin (1994, 22) mielestä kompetenssissa huomio tulee kiinnittää sekä yksilön ominaisuuksiin että ympäristön edellytyksiin. Osa kompetenssista tulee ympäristöstä, jossa työskennellään. Parturi-kampaajan ammattiin liittyy oleellisesti kehon kieli; miltä työntekijä näyttää, mitä hän asiakkaalleen kehonkielellään viestii. Kehonkielen hallintaa ei ole mainittuna yleisissä työelämävalmiuksissa, Ellströmin (1994, 22) mielestä kuitenkin se, millaista kompetenssia milloinkin tarvitaan, selviää analysoimalla se, mitä vaaditaan suhteessa työhön, tilanteisiin ja toimintaympäristöön.

Ulkoinen olemus ja kehonkieli eivät ole tärkeää vain parturi-kampaajaan ammatissa, vaan myös muissakin asiakaspalveluammateissa. Yhtä tärkeää autonasantajalle on miettiä miten hän asiakkaan kohtaa, millainen on hänen ulkoinen olemuksensa ja kehon kielensä. Siksi ehdottaisinkin yleisissä työelämävalmiuksissa kehon kielen lisäämistä vuorovaikutustaitojen määritelmän sisälle.

87,5% haastateltavista mainitsee vuorovaikutustaitoihin kuuluvan selkeästi ulkoisen olemuksen ja kehonkielen. On tärkeää, miltä parturi-kampaaja näyttää ulkoisesti ja sisäisesti. Parturi-kampaajan toivotaan olevan ulkoiselta olemukseltaan siisti ja omaavan myös hyvät käytöstavat. Asiakkaalle ei sovi nyrpistää nenää, vaan on oltava positiivinen ja sen on hyvä myös näkyä ulkospäin.

”Kyl, se kehon kieli on tärkeää, et ei mee nyrpistään nenää asiakkaalle...” (th 8)

”...ulkoinen olemus, et mitä se itse, miltä se näyttää, onko se iloinen vai surullisen näköinen, ihmisestä vaistoo kuitenkin, onko se tosissaan vai ei...” (th 6)

”...kehonkielihän kertoo yleensä kaiken, mut sitä pystyy vähänaikaa fuskaamaankin, mut tota siihen mä kiinnitän huomiota ensimmäiseksi, se mikä se karisma siin ihmises on, sen näkee heti, onks siin sitä vai ei, onko se torpan lämmittäjä... Karisma, niin se on semmonen juttu mihin mä kiinnitän huomiota tänä päivänä.” (th 7)

”...sit on omaolemus semmonen siisti ja vaikka oliskin persoonallinen, mutta kumminkin semmonen perus siisti ihminen...” (th 3)

” ihmiset tykkää semmosista iloisista ja mukavista, semmosista hieman puheliaista ihmisistä kun taas semmosesta, kun on kovon vakava ja oikein vahvapersona, et semmonen pehmee...” (th 1)

”Avoin, reipas ja ulospäin suuntautuva...” (th 2)

” Tietysti sitä positiivisuutta...” (th 5)

”...sosiaalinen ja ulospäin suuntautunut...” (th 3)

Parturi-kampaajan ammatissa ulkoisella olemuksella ja kehon kielellä tarkoitetaan siististi pukeutunutta ja siististi laitettua henkilöä. Ei ole tarkoitus ylilaittautua, mutta hiusten tulee olla puhtaat, vaatteiden siistit ja kasvojen kevyesti meikatut. Lisäksi parturi-kampaajalla tulee olla hyvät käytöstavat ja hänen tulee olla yhteistyökykyinen asiakkaan kanssa. Täytyy muistaa, että yhtä haitallista on ylireagoida ulkoisen olemuksen merkitystä kuin olla välinpitämätön asiaa kohtaan.

Koulussa olisi kiinnitettävä huomiota kehon kieleen ja sen merkitykseen asiakaspalvelussa. Opiskelijoiden kanssa olisi keskusteltava, mikä on sopivaa parturi-kampaajan pukeutumista ja suojautumista. Työsalissa on monta peiliä, joista asiakkaalla on loistavat näkymät tarkkailla liikkeessä tapahtuvaa toimintaa. Tämän vuoksi kehonkielen on oltava hyvää silloinkin, kun asiakasta ei suoranaisesti palvella.

Kommunikointitaitoihin toisena taitona sisältyvä **kuuntelutaito** on keskeinen taito parturi-kampaajan ammatissa. Se on taito kuunnella keskittyneesti toisten puheita sekä tehokkaasti reagoida heidän ajatuksiinsa keskustelun aikana (Ruohotie 2002d, 42). Haastateltavista 100% oli sitä mieltä, että kuuntelutaito on tärkeää parturi-kampaajan ammatissa. Osa nimesi kuuntelutaidon suullista viestintätaitoa tärkeämmäksi. Parturi-kampaajan on osattava kuunnella asiakasta ja hänen toiveitaan.

”...tehtiin asiakaskysely ja siinä päällimmäisenä oli niin kun asiakkaiden mielestä, oli kyky kuunnella asiakasta ja sen nostaisin aika tärkeeksi...” (th 4)

”...kuuntelee versioi ja kaikkee, ettei tee vaan sen saman muotin mukaan päivästä toiseen ja toteuttaa ihmisten toiveita, et niistä tulis sen mukaisii kun toivotaan.” (th 1)

” ja kuuntelu ja se ymmärtäminen se vasta tärkeä oiski, et jaksais ihan oikeesti kuunnella...” (th 2)

”...kuuntelemisen ja ymmärtämisen taito...” (th 3)

”Hyvä vuorovaikutus, nimenomaan kuunnella sitä asiakasta...” (th 6)

”...kuunteleminen on tärkeempi... no siksi, että sä pystyt tekeen siihen niin sen asiakkaan tarpeitten mukaisen palvelun tai minkä tahansa, kun se asiakas siitä maksaa...” (th 6)

”Jus siihen, kun mä mainitsin sen hyvä kuuntelija asiakastilanteessa, jossa se selittää ongelmistaan, ei lähde utelemaan kumminkaan liikaa tai kuuntelee mitä on kerrottavaa ja ei sen enempää puutu, mun mielestä semmoksiin, jos ei se halua...” (th 3)

Kuuntelutaito on mielestäni yksi vaikeimmista kommunikointitaidoista hallita, mutta onneksi sitä voi harjaannuttaa. Ei riitä, että osaa sujuvasti kuunnella asiakasta, vaan on myös ymmärrettävä toisen viesti. Koulun asiakaspalvelussa olisi hyvä harjoitella kuuntelutaitoa ja opetella kuuntelutaitoon liittyviä asioita.

Suullinen viestintätaito osana kommunikointitaitoa on kykyä välittää verbaalisesti tietoa sekä yhdelle henkilölle että ryhmälle (Ruohotie 2002d, 42). Vain 37,5% haastateltavista mainitsi parturi-kampaajan taidoksi suullisen viestintätaidon. Haastateltavat toivovat parturi-kampaajalta selkeää ulosantia puheessa. Parturi-kampaajan olisi kyettävä huomaamaan/aistimaan, milloin asiakas on halukas keskustelemaan ja koska hän haluaa olla rauhassa ja rentoutua. Parturi-kampaajan on osattava myös tehdä tarkentavia kysymyksiä keskustellessaan asiakkaan tarpeista/odotuksista työlle tulevasta mallista asiakkaan kanssa.

”..... ja tietysti puhekielikin vois olla semmosta sujuvaa, jos monesti on semmonen voimakasmurre, se voi jossain ihmisissä herättää jotain ajatuksia, ei välittämättä, kuitenkin.” Se voi herättää jopa negatiivisii? (haastattelija) ”... niin tavallaan se voi viedä ammattitaidosta osan pois, jos puhekieli on kovin vaikeaa.” (th 1)

”Jos puhuu liikaa, sekään ei hyvä, monet haluaa tulla parturiin ihan rentoutumaan ja lukee lehteä ja nauttii siitä hetkestä, kaikki ei välttämättä ees halua puhua, sekin on opittava huomaamaan, kuka haluaa omaa rauhaa ja kuka haluaa jutella...” (th 1)

”... se puhuminen ja rohkeus tuoda se oma näkemys esille.” (th 4)

”...kykyä tehdä tarkentavia kysymyksiä...” (th 8)

Opiskelijat olivat arvioineet suullisen viestintätaidon korkealle niissä taidoissa, joita parturi-kampaajalla on heidän mielestään oltava. Kuuntelutaito oli myös heillä korkeammalla, kuin

suullinen viestintätaito. Koulussa suullisen viestintätaidon merkitys korostuu jo heti asiakaspalvelun alussa. Usein, varsinkin opiskelun alkuvaiheessa opiskelija on niin keskittynyt itse työn tekemiseen, että hän ei pysty kommunikoimaan asiakkaan kanssa. Tämän vuoksi opettajat usein rohkaisevat opiskelijaa puhumaan ja ottamaan kontaktia. Kun opiskelijat kokevat asian tärkeäksi ja osalle jopa vaikeaksikin, nostavat he suullisen viestintätaidon korkealle parturi-kampaajalta vaadittavista taidoista.

On tietysti hyvä, että on hiljaisempia ja puheliaampia parturi-kampaajia. Jokaiselle löytyy se oma asiakaspiiri, toiset asiakkaat tulevat parturi-kampaamoon rentoutumaan, toiset keskustelemaan. On myös ymmärrettävää, mitä asiakkaalle voi puhua ja mitä ei, parturi-kampaajalla on vaihtelovallisuus. Mielestäni vaikeammin kohdattavia asiakkaita ovat ne, joiden läheinen on hiljattain menehtynyt.

Suullisiin viestintätaitoihin liittyy oleellisesti myös myyntityö ja sen hallitseminen. Myyntityö liittyy myös osaksi vuorovaikutustaitoihin. 62,5% haastateltavista oli sitä mieltä, että parturi-kampaajan on osattava myydä tuotteita ja palveluja. Ei riitä, että asiakkaalle suositellaan uutta väriä tai leikkausta, vaan on osattava suositella ja myydä myös kotona käytettäviä tuotteita, kuten sampoitia ja hoitoaineita.

”Ja sit pitää myöskin olla semmonen myyntikykyinen, et, et meilläkin on kokoajan täse, et tehdään myyntityötä ohessa...” (th 1)

”Ja sitten tarvitaan niitä myyntitaitoja, elikkäs hyvä myyntipuhe on semmonen, että se ei oo tyrkytystä, vaan se asiakas herääs siihen, et tää on just hänen hiuksiin hyvä ja hän voi kokeilla, ja sit et asiakkaalle saadaan se hyvä mieli siitä, et hän voi hymyssä suin lähtee tästä, on onnistumisen kokemusta, on saanut hyvän palvelun ja hänet on huomioitu...” (th 1)

”...et osaa puhua niistä tuotteista kertoo ja osaa kertoo palveluista... sit se ostaa jotain muotoilutuotetta jos mä en osaa oikeesti selittää mitä se tekee ja mihin se auttaa...” (th 5)

”Myyntitaito ja.... Ja entisestään pitää osata myydä, niin kun itseään, omia taitojansa työelämässä...” (th 6)

” ensin sä otat sen kontaktin siihen asiakkaseen sun täytyy ensimmäisenä puhua asiakkaan kanssa, kakkosvaihees tulee kuuntelu ja sen jälkeen sul täytyy olla, niin kun taitoja jatkaa sitä tilannetta eteenpäin. Sitten täytyy puhuu silmät ja suut täyteen ja kertoo kaikki mitä maailmasta löytyy...” (th 7)

Opiskelijat saavat työssäoppimispaikoista palautetta, että heillä on tuotteiden myyntitaidoissa kehitettävää. Koulutuksessa olisikin kiinnitettävä enemmän huomiota opiskelijoiden valmiuksiin myydä tuotteita. Tuotevalikoimaa olisi hyvä lisätä, jossain koulussa valikoimat ovat suppeat. Olisi hyvä, jos opiskelijat olisivat mukana vaikuttamassa ostettavien tuotteiden valinnassa. Opiskelijoille voisi järjestää tuotemyyntikilpailuja, joissa he voisivat testata omia myyntitaitojaan. Alan tukkufirmat tulevat mielellään mukaan tuotemyyntikilpailuihin.

Lisäksi oppilaan kanssa olisi käytävä läpi, tuotteiden ja palvelujen myynnin vaikutus hänen palkkaukseen ja koko yrityksen hyvinvointiin. Kun opiskelija ymmärtää vaikutuksen, alkaa hän myös toteuttaa tuotteiden ja palveluiden myyntiä.

Neljäntenä taitona kommunikointitaidoissa on *kirjallinen viestintätaito*, jossa välitetään kirjallista informaatiota sekä virallisesti (esim. liikekirjeenvaihdon ja raporttien muodossa) että epävirallisesti (kuten muistiinpanojen ja muistion muodossa) (Ruohotie 2002d, 42). Kukaan haastateltavista ei maininnut, että parturi-kampaaja tarvitsee kirjallista viestintätaitoa, vaikka mainonnassa siitä tarvitaan. 25% haastateltavista mainitsi, että on hyvä hallita kirjanpidollisia ominaisuuksia tai hankkia hyvä kirjanpitäjä.

” Sit pitää olla paljon tietoa yrityshallinnollisista asioista, kirjanpidollisista asioista kaikista näistä muutoksista...” (th 1)

”... hyvä kirjanpitäjä on äärimmäisen tärkeä...” (th 4)

Parturi-kampaajan ammatissa kirjoitetaan hyvin vähän. Jotkut parturi-kampaamot pitävät asiakaskortistoa, josta ilmenee asiakkaalle tehdyt käsittelyt, kaikki eivät tee tätäkään. Osa on siirtynyt tietokonepohjaiseen kassajärjestelmään, jonka yhteyteen saadaan asiakastyökortistot. Kirjallinen viestintätaito jää siis vähemmälle parturi-kampaajan työssä.

Mielestäni on jotenkin ristiriitaista, että parturi-kampaajaopiskelijat voidaan valita koulutukseen pelkän todistuksen pohjalta, jos kirjallista viestintätaitoa tarvitaan vain vähän. Olisiko myös peruskoulutuksesta saatava eritelty kirjallisen ja suullisen viestintätaidon numerot? Hyvä todistus kertoo hyvistä tiedoista, mutta myös osaksi hyvistä kirjallisista viestintätaidoista. Täytyy kuitenkin muistaa, että hyvä todistus kertoo myös hyvistä oppimisen taidoista.

Opetuksessa olisi kiinnitettävä huomiota opiskelijalle annettaviin kirjallisiin töihin. Tutkimustulosten mukaan kirjallista viestintätaitoa tarvitaan parturi-kampaajan työssä vähän. Olisi huomioitava koulussa kirjallisten töiden sisältö, joka ei saisi olla pelkästään kirjallisen viestintätaidon parantaminen, pisteiden ja pilkkujen paikka, vaan ammatillisen tiedon löytämisen ja tiedon ymmärtämisen kehittäminen. Kirjallisten töiden olisi palveltava ja kehitettävä enemmän oppimistaitoja ja ongelmanratkaisutaitoja.

Kommunikointitaidoissa viimeisenä taitona mainitaan **medialukutaito**, jolla tarkoitetaan kykyä hallita ja soveltaa teknologisia viestimiä, kuten lähiverkkoja, sähköpostia, internetiä, keskusteluryhmiä, uutisryhmiä hankkiakseen tiedon hankkimiseen. Lisäksi sillä tarkoitetaan kykyä laajentaa omaa tietouttaan, kykyä hyödyntää usean median antamaa tietoa ja luovasti soveltaa mahdollisuutta käyttää mediaa. Saatua tietoa osataan käyttää kriittisesti omaan persoonalliseen ja professionaaliseen kasvuun. (Ruohotie 2006a; 2006b, 166.) Parturi-kampaaja tarvitsee mediaa työssään, esimerkiksi mallikuvista voidaan asiakkaalle näyttää erilaisia malleja, jotka auttavat yhteisymmärryksen luomisessa toteutettavasta hiusmallista. Lehdistä, televisiosta ja internetistä saadaan ideoita myös kampauksiin ja leikkauksiin. 87,5% haastateltavista mainitsi, että parturi-kampaajan on hyvä seurata mediaa saadakseen uusia ideoita hiustenleikkaus- ja kampaasmalleista. Ajankohtaiset asioiden ja mediailmiöiden seuraaminen helpottaa keskustelua asiakkaan kanssa.

”...et sä pystyt niin kun lehtien, kuvien tai jonkin muun välityksellä, niin tota, vähän kuvailemaan ihmisille, et mimmonen siitä sit tulee, kun toimitaan niin kun toimitaan...” (th 2)

”...et ennemmin hakee jonkin mallikuvan, jos on jokin mallinmuutoskin, et varmast pääsee yhteisymmärrykseen...” (th 3)

”... ja halua lisää oppii, mut jollei halua oppii tai ei opikaan, jollei kato niitä tai selaa... sitä on vaikee inspiroida ketään asiakastakaan, jos itellään ei oo niitä ideoita...” (th 5)

”...nykysin kyllä aika paljon tietoa ja nettihän on hyvä...” (th 2)

”...kun sitten yrittää saada ideoita, niin kattoo sisustuslehdistä jotain tavaroita tai mitä sä haluut, niin kun on semmonen muonipuolinen...” (th 5)

”Aika suuresti, mun mielestä ainakin silleen... kun sää katot telkkarii ja katot niin kokoajan, sä näet tukkii ihan minkälaisii vaan, eri värejä.... Tärkeimät ehkä mitkä on, niin telkkari ja lehdet ja kun sä lähdet ulos... sä kättelet ihmisii niintelkkari on se mikä on suurin ja sit vasta tulee lehdet ja sit ehkä se mitä ihmiset kattoo tuola ulkona, kun ne kävelee ja sit tulee kaikki muut mukaan, ne tietokoneet ja kaikki tämmöset...” (th 5)

”Ideat syntyvät ja seuraa lehdistöä ja teeveetä, ynnä muuta, niistä niin kun sais niitä uusia ajatuksia uuteen kampanukseen...” (th 6)

”... niin tota, kylähän medialukutaito täytyy sillo olla kohdallaan, koska sieltähän sä tiedät mitä maailmas tapahtuu ja mitä meidän omalla alalla tapahtuu, kaikki liittyy aina kaikkiin...” (th 7)

Median kautta saatavan tiedon määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana huimasti. Nuoret liikkuvat internetissä ja katsovat musiikkitelevisiota, niistä saadaan runsaasti virikkeitä ja tietoa muodista. Parturi-kampanajan työ ei lopu liikkeen ulkopuolella, vaan koko ajan on seurattava katumuotia ja mediaa sekä osattava poimia niistä vaikutteita.

25% haastateltavista oli myös sitä mieltä, että asiakkaat seuraavat tänä päivänä mediaa ja sen tapahtumia. Se asettaa uusia haasteita, asiakkaat seuraavat ahkerasti mediaa ja sen tapahtumia ja ovat enemmän tietoisia omista haluistaan sekä osaavat asettaa parturi-kampanajalle vaatimuksia. Asiakkaat ovat myös entistä enemmän tuotetietoisia ja edellyttävät perusteluja tuotevalinnoilleen.

”...niin kun muoti jutut, ne on aika luettuja, et hiuksista monesti asiakkaat tietää paljon enemmän tuotteista ja asioista kun me...” (th 4)

”...sit tulee näitä muuttumisleikkejä ja haluatko malliksi ohjelmia ja niitä seurataan tosi tarkkaan... et millasilla muutoksilla saadaan eri näkönen aikaseksi ja niin kun asiakkaat hirveen tarkkaan seuraa sellasta...” (th 4)

” Sit siin käy niin pian, et tota asiakkaat tietää paremmin kun itte...” (th 6)

Media on lisännyt paljon ohjelmiaan esimerkiksi televisioon kauneuteen ja terveyteen liittyen. Lisääntynyt tiedon saatavuus lisää myös asiakkaiden tietoisuutta. Jos asiakkaalle esittää jotain jo muodista poismennyttä, ei se anna kovin hyvää kuvaa parturi-kampanajan ammattitaidosta.

Yksi haastateltavista mainitsi, että asiakkaat luottavat enemmän ystävien sanaan hakiessaan uutta parturi-kampanaamoja. Asiakkaat seuraavat vähemmän lehti- ja puhelinluettelomainontaa. Nettikontaktit ovat yleistymässä ja sitä kautta myös tietotekniikan osaaminen liikkeessä. Parturi-kampanamoihin luodaan nettisivuja ja ajanvaraus onnistuu jo internetin kautta. Tänä päivänä vielä harvassa parturi-kampanamossa on käytössä tietokone tai internetyhteys.

”...niin tärkein vaikuttaja parturi-kampanamon valinnalle on ystävät ja palvelun ja työn taso, et puhelinluetteloilmoitus ei tänä päivänä ole enää niin tärkeä ja iso

mainos, numero täytyy löytyä, lehti-ilmoittelu ei oo tärkeätä, mut sitten taas noi netti kontaktit, niin ne on nykyään ihan merkittävästi lisääntyne... ” (th 4)

Sanotaan, että naisvaltaisilla aloilla eniten kahvitunneilla puhuttuja aiheita ovat parturi-kampaamot ja niiden palvelut. Sanotaan myös, että yhden epäonnistuneen työn aiheuttaman negatiivisen maineen kumoamiseen tarvitaan kymmenen hyvää työtä. Jokainen tehty työ on kävelevä mainos liikkeen ulkopuolella. On siis tärkeää, että parturi-kampaamossa panostetaan ammattitaitoiseen ja laadukkaaseen tekemiseen koko ajan.

4.2.3 Ihmisten ja tehtävien johtaminen parturi-kampaajana

Kolmantena isompana kokonaisuutena yleisistä työelämävalmiuksista mainitaan ihmisten ja tehtävien johtaminen, johon sisältyy viisi erilaista taitoa. Niistä ensimmäisenä **koordinointikyky**, joka tarkoittaa kykyä saada ihmiset työskentelemään yhteistyössä ja luomaan hyvä yhteishenki (Ruohotie 2002d, 42). Usein luullaan, että parturi-kampaajan työ on hyvin itsenäistä. Parturi-kampaamossa yhteistyötaidot koetaan hyvin tärkeiksi. 37,5% haastateltavista mainitsee, että kaikkien liikkeessä työskentelevien henkilöiden on puhallettava yhteen hiileen. Jos työntekijöiden yhteinen kommunikointi ei onnistu, heijastuu se asiakkaille työilmapiirissä antaen liikkeestä negatiivisen kuvan.

” Ja sitten pitää ryhmässä tulla toimeen, pitää olla sosiaalinen, pystyy niin kun yksin toimimaan, mut se myöskin pystyy luomaan semmosta yhteishenkeä ja toimimaan tiiminä, se on aika tärkeää, sit, että on semmonen sosiaalinen...” ” (th 1)

”...ja tietysti osaa työskennellä ryhmänä, osaa nähdä sen, niin kun sen työyhteisön ryhmänä, et ei vaan sillai, et mä vaan itte ja tää on mun homma, eikä mikään muu. Kunnon joukkuepalaaja ja osaa, ymmärtää ne pienetkin asiat. Jos mä ajattelen meidänkin yrityst mis on eritasosii, eri ikäsi, eri kokosii ihmisii, jokasella kuitenkin on, niin kun pelisilmää siihen, et osataan jeesata kaikkia joka kohdassa, niin sillan me menestyttään yrityksenäkin kaikista parhaiten...kyl se on täänpäivän teema, on se sit mikä ala tahansa, niin sin täytyy osata ryhmäs toimii...” ” (th 7)

”Tiimityöskentelytaitoa tarvitaan....kommunikointitaitoja asiakkaiden ja työkaverien kanssa...” ” (th 8)

Koulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota tiimityöskentelyyn. Opettajan tulisi mahdollistaa opiskelijoiden erilaisissa ryhmissä työskentely, ryhmiä välillä vaihtaen. Luokassa on erilaisia

henkilöitä ja olisi hyvä, että opiskelijat oppisivat tekemään töitä erilaisten ihmisten kanssa. Opettajalla on myös tärkeä rooli luokkaan ryhmähengen luomisessa. Avoin keskusteluilmapiiri on hyväksi, näin opiskelija oppii jo koulussa tiimityön ja ryhmässä työskentelytavan, jotka helpottaa työskentelyn aloittamista parturi-kampaamossa.

Toisena ihmisten ja tehtävien johtamistaitona on **päätöksentekotaito**, se on kyky tehdä päätöksiä perusteellisen arvioinnin pohjalta tiedostaen sekä poliittiset että eettiset kytkennät. Se on kyky osata tunnistaa henkilöt, jotka voivat vaikuttaa tehtyihin päätöksiin (Ruohotie 2002d, 42). 50% haastateltavista mainitsi päättäväisyyden ja päätöksentekotaidon asiakaspalvelussa tärkeäksi. Parturi-kampaaja tarvitsee päätöksentekotaitoa keskustellessaan asiakkaan kanssa ja valitessaan oikeaa työskentelytapaa ja mahdollisia tuotteita hiusten käsittelyä varten. Parturi-kampaajalla kuitenkin on lopullinen vastuu ja päätöksentekovelvollisuus asiakkaan hiuksista. Lisäksi parturi-kampaaja voi joutua tekemään nopeita ratkaisuja ja päätöksiä erilaisten hiustenhoitokäsittelyjen aikana.

” Ja sitten myöskin se, et tota saisi sen asiakkaan kassa sen yhteisymmärryksen, semmonen taito on äärimmäisen tärkeä, et on kyky kuvailla erilaisia vaihtoehtoja sillai, että se asiakaskin ymmärtää mistä on kyse ja molemmille tulee sama mielikuva...” (th 1)

”...et toki päätöksissä pitää pystyy pysymään niitten takana, kun on kerran jotenkin tehdä, et silleen, se semmosta päättäväisyyttä kai, ehk päättäväisyys on parempi kun kovapäisyys, mut sellan, et on sinnikäs ja sitkeä.” (th 2)

” Määrätietoinen, sä tiedät mihin sä lähdet ja mitä oot oikeesti tekemässä...” (th 5)

”... päätöksen, kykyä nopeaa tilanne hallintaa...” (th 6)

Pääasiassa päätökset tehdään yksin tai yhdessä asiakkaan kanssa. Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan mainitse, että päätöksiä tehtäisiin yhdessä muiden parturi-kampaajien kanssa, vaikka isoissa liikkeissä työnteko on tiimityöskentelyä. Isoissa liikkeissä on myös etuna se, että voidaan kysyä toisilta apua vaikeissa tilanteissa, esimerkiksi värjäyksissä. Näin voidaan oppia toisilta ja antaa myös toisille ideoita ja jakaa kokemuksia yhdessä.

Kolmannella taidolla **johtamistaidolla** Ruohotie tarkoittaa kykyä ohjata toisia ja delegoida työtehtäviä niin, että työntekijät motivoituvat tekemään parhaansa (Ruohotie 2002d, 42). 75% haastateltavista kommentoi, että parturi-kampaamossa johtajalta toivotaan jäämäkkyyttä johtamisessa, että tiedetään kuka on pomo, liikaa ei voi olla kaveri työntekijöiden kanssa. Mutta

samalla kuitenkin toivottiin, että työntekijöistä huolehditaan puolueettomasti, heidän mielipiteitään kuunnellaan ja työntekijöiden kanssa tullaan toimeen sekä ollaan kiinnostuneita heidän hyvinvoinnistaan.

”...et pitää olla niin ku hyvä johtamistaito, semmonen, et sä tuut toimeen työntekijöiden kanssa, mut myöskin, et sul on semmonen jämäkkyys, et sul on tavallaan ote niis työntekijöistä, ettei se niin ku mee semmoseks kaveripiiriks, ett sut tavallaan kuitenkin tunnustetaan siin johtajana.” (th 1)

” ikävää mut ei voi oikeesti voi olla hyvisväleis ihmistensä kans, mut ei voi olla ihan hirveesti kaverikaan, se ei vaan ait toimi...” (th 2)

” Tulla toimeen työntekijöiden kanssa, ei tarvi mikään paras kaveri olla, mut sillai, et sä tuut... vastaanottaa uusii ideoit, jos niitä tulee...” (th 5)

”...et on hyvät välit siihen työnantajaan, et se ei kohtele niin kun pelkkänä työntekijänä, et kysyy muutenkin, et miten normaalis elämäs kuuluu ja järjestää erilasii illanviettoja, et mennään syömään, vaan pitää sen yhteishengen hyvänä, niin mun mielest siit lähtee kaikki ja antaa sitä palautetta niin negatiivist kun postiivist...” (th 3)

”...ja sit tietty, et työajan ulkopuolella vähän olis tekemisis, ainakin työntekijöitten kans, niin kyl se sitten heijastuu asiakkaisiinkin, et mikä ilmapiiri töis on...” (th 3)

”Ja tietysti kaikki sosiaaliset taidot varsinkin, jos on niin kun työntekijöitä, niin pitää osata puolueettomasti ottaa ne kaikki huomioon seikat, ettei siellä suosi jotakin ja mollaa jotain toista....” (th 4)

Iso osa Suomen parturi-kampaamoista on yhden tai kahden työntekijän liikkeitä. Johtamistaito on tämän vuoksi jokseenkin vieras käsite parturi-kampaamoalan työpaikoissa. Oli kuitenkin yllättävää, miten selkeästi haastateltavat loivat kuvan hyvästä johtajasta. Parturi-kampaamossa kaivataan selkeää johtajaa, joka kohtelee työntekijöitä tasa-arvoisesti. Koulussa voidaan johtajaksi ajatella opettajaa, yhtä lailla opettajalta vaaditaan puolueettomuutta, kannustamista, hänen on kuunneltava opiskelijoita ja olla kiinnostunut heidän asioistaan.

Johtajan on hyvä myös osata ottaa palautetta vastaan, on se sitten negatiivista tai positiivista. Johtajan on hyvä myös muistaa, että hän toimii liikkeessä usein esikuvana työntekijöille, tekemällä samaa työtä muiden kanssa. Siksi työntekijät toivovat, että johtaja ei asetu liikaa työntekijöiden yläpuolelle, koska työntekijät katsovat, että johtaja tekee heidän kanssaan samaa työtä.

”...ja hirveen tärkeätä on osata ottaa vastaan kritiikkiä ja palautetta ja se miten reagoi siihen et, et jos tulee negatiivista palautetta, et miten siihen reagoi, se on

äärimmäisen tärkeätä, koska sitä aina tulee positiivista ja tulee negatiivista, mut positiiviseen on helppo suhtautua ja saa halata ja sanoo kiitos, mut se huonon kritiikin vastaanottaminen on vaikeeta...” (th 4)

”...niin ja pysyy itte samal tasol niitten työntekijöiden kans, et ei niin kun rupee liikaa olemaan siel yläpuolella, vaik onkin pomo, samaa työtä kaik kumminkin tekee.” (th 3)

”...täytyy sanoo yleensäkin meidän ala, niin se menestyy tekemällä ja siel täytyy olla tuolin takana, se niin kun yrittäjänkin täytyy tehdä käsillä ja yleensä se täytyy olla semmonen esikuva ja näyttää niin kun merkit...” (th 7)

”Täytyy osata lukee tietysti niit ihmisii ja tietää niiden taidot...” (th 7)

Haastattelussa nousi esiin, että on eduksi jos yrittäjä itse tekee myös varsinaista parturi-kampaajan työtä ja näin toimii esikuvana työntekijöille. Koetaan myös, että parturi-kampaamossa kannattavuuden vuoksi on myös yrittäjän itsensä osallistuttava varsinaiseen parturi-kampaajan työhön. Yrittäjän tehtävänä on osata lukea työntekijöiden tarpeita ja tietää heidän taitotasonsa, jolloin niitä pystytään kehittämään paremmin. Koulussa opettajan on myös toimittava esikuvana opiskelijoille, heidän on osattava lukea opiskelijoiden tarpeita ja tunnettava heidän taitotasonsa voidakseen tukea heitä opinnoissaan.

Parturi-kampaamoissa on myös herätty kiinnittämään huomiota erilaisiin palkanlisiin. Tämä lisää motivaatiota sekä työntekoon, että itsensä ja tulojensa kehittämiseen. Eräs haastateltavista muistuttaa, että tasapuolisten päätösten tekeminen, esimerkiksi palkitsemisen kriteereistä on haasteellista.

” ,..... ja se on aina niin kun tässä tämmösillä aloilla, on pienet ryhmät, mut kuitenkin voi olla vaikka kuus tai seitsemän henkeekin, niin kaikki ajattelee eri tavalla, joku on oma persoona, et siinä on aikamoinen miettiminen monesti, jos ajatellaan, et palkittais jostain aloista, se on hirveen vaikeeta... et saatas niin kun tasa-arvoinen tasavertaisuus, et se on aika hankala must ,,,, ja sit on erilaisii henkilöitä, jotku on hirveen motivoituneita ja oma-aloitteisia tekee, niin ku vaikei ees sanoskaan, niin auttaa ja jotku vaatii sen sanomisen, et voik sä ny tehdä tään ja näin, meit on niin erilaisii, ei toiset vaan, niin ku tahallaan tee sitä, et ei vaan tee jotain...,vaan ne vaatii sen käskyn, että osaa tehdä asioita..... kauheen helppo on palkita semmosii, että on kauheen ahkeria ja motivoituneita ja semmosii kun tekee niin ku itsenäisesti semmosii hommia, vaikei tarttiskaan, nää toisetkin tekis, mut niillä ei oo sitä aloitekykyä niin paljon, et ne vaatis sen käskyn.” (th 1)

Kun työnantaja saa aikaan motivoivan työympäristön, työntekijä motivoituu oppimaan ja kehittämään omia taitojaan. Aina kannattaa kuitenkin miettiä, onko ainut motivointikeino

rahallinen. On muita keinoja palkita työntekijää, esimerkiksi suullinen palaute, joka usein unohtuu liian helposti. Ruohotien mukaan myönteiset reaktiot vahvistavat oppijan positiivista tulkintaa itsestään oppijan, kuten uskoa omaan kykyihin ja mahdollisuuksiin, oppimisorientaatiota ja sisäistä mielenkiintoa tehtävää kohtaan. Tämä näkyy oppijassa toimintaan sitoutumisen vahvistumisena. (Ruohotie 2002e, 9, 11; 2002f, 40; 2005b, 14.) Hyvä työympäristö ja siinä viihtyminen on tärkeää, koska tämä välittyy myös asiakkaisiin.

Ihmisten ja tehtävien johtamiseen neljäntenä taitona on *taito hallita konflikteja*, joka tarkoittaa kykyä tunnistaa konfliktin lähteet sekä itsen ja muiden välillä, että työtoverien keskinäisissä vuorovaikutuksissa. Se on taito löytää keinoja harmonian palauttamiseksi (Ruohotie 2002d, 42). 25% haastateltavista mainitsi, että parturi-kampaajalla täytyy olla stressin sietokykyä. Osa päivistä voi olla hiljaisia ja toiset todella vilkkaita. Stressiä osalle aiheuttaa työpäivien erilaisuus. Kiireen lisäksi saattaa tulla ongelmia ratkottavaksi, esimerkiksi asiakkaan reklamaationa. Parturi-kampaajan on pystyttävä pysymään rauhallisena ja korjattava tilanne, myös kaiken kiireen keskellä.

”...stressinsietokyky...” (th 6)

”...ja sit jos tapahtuu, jotain et ei ookaan väriin tyytyväinen tai jotain, et siihen just ne neuvottelutaidot, et pystyy saamaan kummankin tyytyväiseksi...” (th 3)

Ruohotie (2002b, 235) muistuttaa vielä, että todelliset vaatimukset poikkeavat toisistaan työtehtävistä riippuen, samankin ammattialan sisällä ja eri työpaikoilla työn kehitysvaiheet ja kompetenssivaatimukset etenevät eri tahtiin. Tämän vuoksi kaikissa parturi-kampaamoissa ei tarvita yhtä paljon konfliktin hallintataittoa. On olemassa liikkeitä, joissa aina on kiire ja liikkeitä, joissa kiire on kausiluontoisempaa. Ehkä siksi konfliktien hallintaan ei koettu niin tärkeänä taitona.

Parturi-kampaaja voi itse lieventää stressinsietokykyä sillä, että ajoittaa työt vastaamaan omaa työskentely vauhtiaan. Sanotaan, että töitä on tehtävä silloin, kun niitä on, parturi-kampaamossa kun on kausiluontoisia vaihteluita asiakasmäärissä. Konfliktin hallintataittoa tarvitaan myös asiakkaan tehdessä reklamaatiota. Koulutuksessa olisi opiskelijaa autettava kohtaamaan tällainen asiakas. Koulun asiakaspalveluun tulevilla asiakkailla on eri odotukset kuin parturi-kampaamoihin menevillä, joten he osaavat suhtautua eri lailla mahdolliseen epäonnistumiseen. Reklamaatiotilanteessa opettaja on myös aina mukana auttamassa opiskelijaa. Opiskelijan

valmistuttua koulusta asiakkaan suhtautuminen epäonnistuneeseen työhön saattaa tulla todella yllätyksenä.

Viimeisenä ihmisten ja tehtävien johtamistaitona mainitaan *suunnittelu- ja organisointitaito*, joka on kyky määritellä tehtäviä, joita tavoitteisiin pääseminen edellyttää, esimerkiksi jakamalla osa tehtävistä toisille, tarkkailemalla suunnitelman etenemistä ja korjaamalla suunnitelmaa (Ruohotie 2002d, 42). 25% haastateltavista oli sitä mieltä, että parturi-kampaaja tarvitsee työssään suunnittelu- ja organisointitaitoa. Parturi-kampaajan toivotaan työntekijänä kohdistavan energiansa ongelmien miettimisen sijasta ongelmien ratkaisuun. Toivotaan, että työntekijä esittää kaikille suunnitelmansa ongelmien ratkaisemiseksi. Organisointikykyä tarvitaan myös asiakkaiden järjestelemistä työpäivälle niin, että mahdollisimman monta asiakasta saadaan palveltua.

”...niin jos ihmisellä on ongelma työpaikalla, niin se on aika turhaa istua miettimässä sitä ongelmaa, kun sen sijaan istuisi ja miettisi ratkaisua siihen ja tarjoais sitä, niin elämä etenis paljon mukavammin...” (th 5)

”...mut sitten on organisaatiokyky...” (th 4)

Parturi-kampaaja tarvitsee organisointitaitoaan myös miettiessään järkevää jäsennystä asiakastyön työvaiheille. Näiden asioiden hahmottaminen ei ole itsestään selvyys kaikille opiskelijoille. Esimerkiksi opiskelijan on hyvä oivaltaa, että värjäyskäsittelyissä on tehokkainta tehdä mahdollisimman monta värjäystä yhtä aikaa, kuten raidat ja pohjavärin levitys. Näin säästetään aikaa ja ollaan taloudellisia, tällä on suora vaikutus liikkeen kannattavuuteen.

Myös johtajalla on oltava suunnittelu- ja organisointitaitoja. Heidän pitää osata suunnitella liikkeen toimintaa myös työntekijöiden näkökulmasta, omattava yhteistyöverkosto yrityksen ulkopuolella liikkeen menestymisen ja palvelutason takaamiseksi.

”...täytyy olla neuvottelukykyinen, osata neuvotella muuten meitä viedään kun metrin seivästä...” (th 7)

”...sitten niin kun tavallaan semmonen, et osaa ottaa yhteyttä oikeisiin kontakteihin, et miten sen saat ja miten saat tuotevalikoiman haluamaksesen...” (th 4)

Johtajan olisi hallittava myös liikkeen sisäinen organisointi, esimerkiksi parturi-kampaamon töiden jaossa. Onko tarpeellista, että jokainen työntekijä osaa ja tekee kaikkia erikoistöitä kuten

esimerkiksi rakennekynsien laittoa. Olisiko parempi, että osa työntekijöistä keskittyisi ja erikoistuisi tiettyjen palvelujen tekemiseen, näin saataisiin syväosaamista halutuille erikoisaloille.

4.2.4 Innovaatioiden ja muutosten hallinta parturi-kampaajana

Innovaatioiden ja muutosten hallinta on neljäs isompi osa yleisissä työelämävalmiuksissa, se sisältää neljä eri taitoa. Ensimmäisenä taitona *hahmottamiskyky*, joka on kyky yhdistää relevanttia informaatiota eri tietolähteistä, integroida informaatiota yleistettävään muotoon ja soveltaa informaatiota uusiin ja laajempiin konteksteihin (Ruohotie 2002d, 42). 50% haastateltavista mainitsi, että parturi-kampaajalle hahmottamiskyky on tärkeä ominaisuus. Parturi-kampaajan työssä hahmottamiskyvyllä tarkoitetaan kykyä nähdä toteutettava työ mielessään valmiina jo ennen työn aloittamista.

”kuitenkin käsityöala ja sit pitää myöskin olla taiteellista silmää, et pystyy tekemään erilaisii...” (th 1)

” hahmottaa sen työn jo niin kun silmissään valmiina, ettei ala vaan tekemään, on jo selvä visio siitä mitä siitä tulee ja sit, et ei lähde mitään asiakkaan tyyliinvastast toteuttamaan...” (th 3)

”...myös se, et on semmosta kykyä nähdä se valmis työ jo silmissä, kykyä nähdä mihin pyrkii, mikä on se tavoite.” (th 4)

”...kolmiulotteisuuden hahmottamistapaa... kyky nähdä pintaa syvemmälle... ammentaa pintaa luonnosta ja taiteesta....” (th 8)

Hahmottamiskyky on tärkeä kyky, joka mainitaan valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa (2000, 49 – 51) hiusten leikkaamisen ja kampaamisen opintokokonaisuuden yhteydessä. Opiskelijan on osattava nähdä valmis työ mielessään ja osattava kolmiulotteisesti hahmottaa töitä.

Hahmottamiskyvyn lisäksi 25% haastateltavista mainitsi matematiikan osaamisen hyväksi taidoksi. Matemaattista lahjakkuutta ei pelkästään käytetä rahojen ja hintojen laskemiseen, vaan haastateltavien mielestä matemaattinen lahjakkuus hiustenleikkauksien hahmottamisessa. Eräs haastateltavista kuitenkin muistuttaa, että parturi-kampaajakoulutukseen voi hakea, vaikka ei olisikaan kovin lahjakas matematiikassa.

”...sit matemaattinen lahjakkuus on erinomaisen suotavaa... et pystyis ymmärtämään niin ku leikkauslinjoja ja kaikkea geometriaa, miten ne putoo ja laskeutuu ...” (th 2)

”Ne taidot on ennemmin tämmösiä mittasuhte taitoi, et osaako se, niin kun hakee tota mittasuhteita, mun mielestä kaikki oppii leikkaan hiuksii ja värjäämään, mut sit et saadaan jotain muotoja esiin, niin se on sitten vaikeempi tehdä...” (th 7)

”...osaa laskee muutakin kun koneen kans...” (th 7)

”...ei mun mielest kannata sitä todistusta kattoo, sit jos on matikka huono, niin kyl silti voi hakee...” (th 3)

Hahmottamiskykyä tarvitaan valmiiden kampausten ja leikkauslinjojen hahmottamisessa. Opiskelijan on kyettävä mallikuvasta tulkitsemaan, miten paljon hiusta voidaan leikata ja missä vetokulmassa tai nostokulmassa leikkaaminen tapahtuu halutun tuloksen saavuttamiseksi. Leikkaamisen hahmottaminen vaatii kolmiulotteista hahmottamiskykyä, jos opiskelijalla ei tätä taitoa ole; on leikkausten oppiminen vaikeaa.

Luovuus, innovatiivisuus ja muutosherkkyys ovat toisena innovaatioiden ja muutosten hallinta taitona, se on kyky sopeutua uusiin tilanteisiin. Siihen liittyy tarvittaessa kyky määritellä roolit uudestaan ja kyky tuottaa uusia ratkaisuja ongelmiin. Lisäksi siihen liittyy kyky määritellä roolit uudelleen ja taito reagoida organisaation menestymisen kannalta välttämättömiin muutosvaatimuksiin. (Ruohotie 2002d, 42.) 62,5% haastateltavista mainitsi parturi-kampaajan taidoksi luovuuden, työssä täytyy olla luova ja kyettävä tuottamaan uudenlaisia malleja asiakkaalle. Joka kerta kun asiakas tulee liikkeeseen, olisi hänelle keksittävä jotain uutta.

”... ja tota täytyy olla luova...” (th 4)

”...tietysti sitä idearikkautta paljon...” (th 6)

”Tietysti pitää olla omaa luovuutta...” (th 1)

”...mut täytyy olla aikamoinen visionääri ja, ja kai oisko se laji sit luovaa ajattelua...” (th 2)

”...jos suunnitellaan jotain uutta kampausta, niin siin on idearikkaus ja luovuus...” (th 6)

Parturi-kampaajan ammattia on pidetty luovuutta vaativana ammattina. Yhteishaussa kiinnitetään huomiota kuvaamataidon ja käsityön numeroihin. 75% haastateltavista vaatiikin parturi-kampaajalta hyviä käden taitoja. Ehkä tämäkin kertoo luovasta ammatista.

”Ja sit pitää olla semmonen käsityötaitoinen, kun tää on kuitenkin käsityöala...” (th 1)

”Käden taidot on tärkeet...” (th 4)

”...tietysti ne kädentaidot on sit oma lukunsa.” (th 7)

”sitten se käsityötaito, on hyvää ja näyttää ammattimaiselta, eikä se oo sellaista pyyhkimää, se näyttää.... foliot on laitettu siististi ja värin levitys on semmost, niin ku sen näköst et on ammattitaitosta ja tuntuu miellyttävältä...” (th 1)

” Olis kiva, jos olis vähän käden taitoo...” (th 2)

”...kunhan nyt ees joku on, niin kun joku, käsityöt tai joku kiinnostaa vähän, sitä käden taitoo...” (th 3)

Kädentaidot ovat parturi-kampaajan ammatissa tarvittavia taitoja. Kädentaitoja pystyy kuitenkin koko ajan kehittämään, kuten edellä haastattelijat mainitsivat. Vuorovaikutustaidot koetaan kuitenkin tärkeämpänä, kun haetaan alan töitä. Kädentaitoja voi haastateltavien mielestä aina kehittää.

50% haastateltavista muistuttaa, että myös johtajan on oltava ammattitaitoinen. Parturi-kampaamon voi perustaa henkilö, jolla ei ole kokemusta parturi-kampaajan työstä.

”Sitten myöskin pitää olla yrittäjällä laaja ammattitaito, no parturi—kampaamo liikkeen nyt voi perustaa kuka tahansa, mut kuka yrittäjä halua olla itse täs niin ku vahvasti mukana, niin olis hyvä et hänellä olis itsellä laaja ammattitaito tähän työhön.” (th 1)

”...mä pidän hirveen tärkeenä sitä, et osaa itte sen työnsä, mutta parturi-kampaamonhan voi perustaa vaikkei tietäs alasta mitään...” (th 4)

”...ja sitten tieto taito on riittävä...” (th 3)

”... semmosta taiteellista silmää...” (th 6)

Joskus opiskelija heti koulusta valmistuttuaan perustaa oman liikkeen. Ammattitaito tulevilla yrittäjällä ei välttämättä ole vielä kehittynyt tarpeeksi. On muistettava, että yrittäjältä vaaditaan

yrittäjän taitojen lisäksi vankkaa ammattitaitoa. Siksi itse suosittelen, että opiskelija ei heti koulusta valmistuttuaan perusta omaa liikettä, vaan on muutaman vuoden työsuhteessa tai sopimusyrittäjänä. Liikkeessä on mahdollisuus saada palautetta omille töilleen muita työkavereilta. Ennen yrityksen perustamista suosittelen vielä yrityksenperustamiskurssin suorittamista, koulusta saatujen tietojen päivittämiseksi.

50% haastateltavista mainitsi vielä aloitekyvyn ja aktiivisuuden parturi-kampaajan taidoksi. Parturi-kampaamossa työpaikkaopastajia ei useinkaan ole. Siksi asiakkaita palvellessa on otettava vastuu työstään ja oltava oma-aloitteinen. Jos itsellään ei ole asiakasta olisi oma-aloitteisesti pyrittävä tekemään muita liikkeen töistä, esimerkiksi pyykin pesua tai kysyttävä onko muilla tehtäviä, jossa voisi avustaa.

”...niin ku semmosta oma-aloitteisuutta, et pystyy niin ku, pystyy miettimään asiat nopeesti, ettei tarvi aina olla joku siinä tukena, et aika itsenäinen ala, vaikka täski meitä on monta, mut jokanen sil tavallan aika itsenäisesti tekee ja oma-aloitteellisesti täs ei voi, eikä pysty... olemaan niin ku.. muuta kun tavallaan pitää huolen siitä omasta tekemisestään.” (th 1)

”...oma-aloitteinen...” (th 1)

”...siis, niin kun oikeesti, niin kun semmonen aktiivi mieli ois hirveen kiva...” (th 2)

” No, mun mielestä se alottelaisuus...omasta aloitteellisuudestaan, et jotain tekemään, heti ottaa jonkun tukasta kiinni tai värjäämään et kysyy vai, voinko mä tehdä sitä ja sitä ja voinko mä auttaa...kaikkensa antava...” (th 5)

”Kehuu muitakin ja ottaa niistä vinkkejä ja on yhteistyöhaluinen, et ei vaan tee sitä omaa työtään, et kattoo vähän ympärilleen, et jos on tämmönen isompi liike, kannattaa ottaa hyöty irti...” (th 3)

Harva työ on tänä päivänä sellainen, jossa ei tarvita oma-aloitteellisuutta. Uskon, että tulevaisuudessa vaatimus oma-aloitteellisuuteen työpaikoilla tulee lisääntymään. Oma-aloitteellisuutta tarvitaan parturi-kampaajan työssä myös oman itsensä kehittämisessä. Työntekijän pitää kyetä havainnoimaan kehitystä työpaikoillaan ja ammentaa muodista tulevia vaikutteita.

Kolmantena innovaatioiden ja muutosten hallintataitona on **riskinottokyky**, jolla Ruohotie tarkoittaa kykyä/halua ottaa työtä koskevia harkittuja riskejä etsimällä ja punnitsemalla erilaisia vaihtoehtoja ja/tai toimintamalleja ja samalla tiedostaa mahdolliset negatiiviset seuraamukset sekä tarkkailla etenemistä asetettuihin tavoitteisiin. (Ruohotie 2002d, 42). Parturi-kampaajan ammatissa 62,5%

haastateltavien mielestä riskinottokyky tulee esiin rohkeutena johtamistaidoissa. Täytyy olla valmis ottamaan riskejä ja olemaan omien päätöstensä takana. Johtajan täytyy lisäksi miettiä, palveluiden ja tuotteiden optimihinta sekä edetä määrätietoisesti kohti tavoitteitaan.

”.. on rohkea...” (th 8)

”...sit myöskin taloustaitoja, et saadaa tää homma kannattavaksi, koska se ei oo mikään helppo saada parturi ala kannattavaksi, et siinä joutuu miettiin paljon asioita...” (th 1)

”...et on valmis, niin kun tekemään yrityksen, sit ettei ala tekemään liian halvalla ja päin vaston, liian kalliilla...” (th 3)

” Täytyy olla tietysti uskallusta hirveesti, täytyy olla näkemystä, täytyy olla selkeitä tavoitteit, mitä haluaa tehdä ja mitä varten... halutaanks pienentää vai halutaanks suurentaa...” (th 7)

”...semmosta tavallaan yksinäisyyteen suostimusta se (johtaminen) vaatii, et voi olla yksin omalla puolella ilman, että tota anna sen häiritä, että tääl nyt se kymmenen on sitä mieltä, et sä oot ihan pissapää...” (th 2)

Parturi-kampaajalla yrittäjänä on vain muutaman kuukauden näkemys työtilanteeseen. Tämän vuoksi on oltava rohkea tekemään myös pitkántähtäimen suunnitelmia ja niiden vaatimia ratkaisuja. Pitää olla rohkeutta kouluttautua ja tehdä hankintoja, jolla pidetään liikkeen imago ja ammattitaito ajan tasalla tai edellä muita. Liikkeen ulkonäköä/sisustusta tulisi muuttaa sopivin väliajoin. Erilaisten vaihtoehtoisten toteutusten selvittämiselle tulisi varata aikaa, esimerkiksi tukkuliikkeiltä vuokrattavien kalusteiden käyttö on yleistymässä.

Parturi-kampaajan on osattava myös arvostaa omaa työtään. Joskus näkee esimerkiksi kotikampaamoissa hintoja, joista jäävä kate ei anna pohjaa liiketoiminnan kehittämiseksi. Parturi-kampaamojen kilpailija ei ole ainoastaan toinen parturi-kampaamo, vaan voi katsoa, että niitä ovat myös päivittäistavaraliikkeet, josta asiakas voi esimerkiksi ostaa värjäystarvikkeita. Parturi-kampaajat voisivat yhdistää voimavaransa esimerkiksi yhteisostoilla ja yhteismarkkinoinnilla, kuten näytökset ja messutapahtumat, näin he saisivat enemmän säästöjä ja huomiota mediassa. Parturi-kampaajat voivat yhdessä järjestää tarvitsemansa koulutusta. Tulevaisuudessa tarvitaan rohkeutta tehdä uusia luovia ratkaisuja joilla mahdollistetaan parturi-kampaamoalan kehittämistä. Matti Kimari luennossaan (2007) kertoo, että palvelualojen ja sosiaali- ja terveysalojen työpaikat olivat lisääntyneet vuodesta 1995 vuoteen 2004. Tästä voidaan päätellä, että palveluammattien työpaikat tulevat lisääntymään ja asiakkaat arvostavat tulevaisuudessa enemmän henkilökohtaista palvelua.

Haastateltavista 75% oli sitä mieltä, että parturi-kampaamon johtajan on osattava nähdä tulevaisuuteen. Heidän on huolehdittava kilpailukyvyystään kouluttamalla työntekijöitään. Lisäksi johtajan on kyettävä tekemään tulevaisuuden suunnitelmia liikkeen kannattavuuden varmistamiseksi vuosien päähän eteenpäin. Liikkeen palveluja ja tiloja on kehitettävä ja uudistettava. Nämä liittyvät viimeisenä taitona olevaan *visiointikykyyn*, joka on kykyä hahmottaa organisaation tulevaisuutta erilaisten suuntaviivojen avulla (Ruohotie 2002d, 42).

”Ja sit pitää työntekijöistä huolehtia, et heil on asiat hyvin ja sit myöskin huolehtia heidän kehityksestään ja siit seuraamisest, et miten työntekijät kehitty ja onko lisäkoulutuksen tarvetta.” (th 1)

” Niin ja tietenkin antaa koulutusta niil työntekijöille, et pysyy ajanhenges...” (th 3)

”...osaa pitää sen katseen tulevaisuudes, et ei elä vaan tässä ja nyt, et on vaan nää asiakkaat tässä, et sitä et kyl niit tarvii saada lisääki ja mieltii sitä mainostmist ja kaikkii...” (th 3)

”... se yrityshän on helppo perustaa, mut et se, et se olis vielä kymmenekin vuoden päästäkin toiminnassa...” (th 4)

”... ei sit, et on valmiit päämäärät, ei nyt kaikkii pulloi ja tuolei tartte suunnitella valmiiks, mut niin kun semmonen, minkä näen sen siit liikkeest...” (th 5)

”...semmosta ajassa pysymistä ja sit vähän ennakointiakin siihen tulevaisuuteen, olla ajan tasalla...tulevaisuuden visioita ja uskaa siihen toimintaan.” (th 6)

”...hiuksissakin, et tehdään me sit kampauksii tai tehdäänks me hoitoja tai mihin me keskitytään, onks olennaista, et tehdään joka paikassa jotain vähän tai keskitytäänks johonkin ja tehdään siis sit jotain, koska se viivan alle jäävä raha on kaikist tärkein. Sitähän täs niin kun yrittäjän tarttee aina mieltää, mitä asioita meidän kannattaa tehdä ja kouluttautuu siihen ja suunnata niin sanotusti kaikki voimavarat johonkin et me saatat siihen viivan alle sitä rahaa...” (th 7)

Jotta parturi-kampaamo on kannattava vielä kymmenen vuoden päästä, on osattava ottaa riskejä ja kehitellä uusia ideoita. On kyettävä jatkuvaan uudistamiseen, jotta asiakkaan mielenkiinto säilyy. Salon alueella toteutetussa tutkimuksessa haastateltavien parturi-kampaajien mielestä tulevaisuudessa parturi-kampaamojen palvelujen tarjonta tulee uudistumaan. Syntyy integroituja yrityksiä, ns. ”täyden palvelun taloja”, jossa tarvitaan parturi-kampaajan ammatin lisäksi tietoa ja taitoa kosmetologin palveluissa, hiusten pidennyksissä, rakennekynsissä ja ehostustaidoissa. (Vihiniemi 2005, 65.) Yrittäjien olisikin rohkaistuttava laajentamaan palvelujen tarjontaa, esimerkiksi perustamalla yhteisiä tyylipalveluja tuottavia yrityksiä yhdessä kosmetologien,

stylistien ja muiden kauneusalojen ammattilaisten kanssa. Tulevaisuudessa asiakkaat hakevat parturi-kampaamoista kokonaisvaltaisempaa palvelua, jolloin asiakaspalvelun merkitys kasvaa.

Haastateltavista 37,5% muistutti, että myös parturi-kampaajalla työntekijänä on velvollisuus omasta kouluttautumisestaan, taitojen kehittämisestä ja tulevaisuuden visioiden rakentamisesta. On kyettävä jatkuvasti visioimaan ja ideoimaan. Asiakaskunnan pitämiseksi on kyettävä jatkuvasti tarjoamaan uusia elämyksiä.

”...mut sit kuitenkin niin ku realistinen ote siihen asiaan, et onko tämmösiä asioita mahdollisuus toteuttaa ja onko se järkevää...” (th 1)

”...hakee visioita...kursseilta...” (th 8)

” ja sitten jos tulee tämmösiä uuden toteutuksia, niin pitäis olla ajan hengen mukaisia ja sit tavallaan pitäis keksiä semmonen idea, mitä ei oo ennestään, et ei toisteta vanhaa...” (th 1)

” Ja tänä päivänähän kilpaillaan aika paljon siit asiakkaan ajasta ja rahasta kaikkien muiden alojen kans niin paljon, et kyl sitä täytyy olla aika elämysmatka et sinne kampaajalle on kiva tulla... yllätyksiä tarvitaan.” (th 7)

Parturi-kampaajat voivat itsearvioinnin avulla määritellä myös omat mahdollisuutensa ja kehittämistarpeensa. He voivat tehdä suunnitelman niistä koulutuksista, jotka parhaiten palvelevat heidän kehitystään ja ammatillista kasvuaan. Jokaisella on vastuu omasta kehityksestään.

Tämän päivän työntekijän arkeen kuuluu, että on oltava tehokas säilyttääkseen työpaikkansa. Näin myös parturi-kampaajan, on osattava myydä tuotteita ja palveluja saavuttaakseen vakituisia asiakkaita, jotka tulevat liikkeeseen kuukaudesta toiseen ja tuovat vakaan toimeentulon. Lisäksi parturi-kampaajan on kehitettävä omia valmiuksiaan ja opiskeltava uutta pystyäkseen tarjoamaan asiakkaalle mahdollisimman hyvää palvelua. Työnantajat ovat hyvin tarkkoja palkatessaan uutta työntekijää ja haluavat varmistua siitä, että työntekijällä on ne vuorovaikutus- ja kädentaidot, joita parturi-kampaajalta edellytetään.

5. POHDINTAA

Kompetenssit tutkimuksen aiheena on ollut hyvinkin mielenkiintoista. Tutkimuksesta selvisi asioita, jotka toivottavasti auttavat seuraavien opetussuunnitelmien luomisessa ja opiskelijoiden valinnoissa. Voimme jo valintakokeessa kiinnittää huomiota niihin opiskelijoihin, joilla on parturi-kampaajan ammatissa tarvittavat kompetenssit. Lisäksi meidän tulisi kouluttaa opiskelijoista sellaisia ammattilaisia, joiden ammattitaito vastaa työelämän tarpeita.

Ammatillisia kouluja mitataan erilaisilla mittareilla ja niiden perusteella opetushallitus jakaa kouluille niin sanottua tuloksellisuusrahaa. Yksi mittari on opiskelijoiden sijoittuminen työelämään valmistumisen jälkeen. Edellä on monesti todettu, että ongelmamme on juuri se, että opiskelijat eivät sijoitu työelämässä parturi-kampaajan ammattiin. On siis mietittävä, mitä voimme koulutuksessa tehdä. Toivon, että tutkimuksesta löytyy avaintekijöitä tämän ongelman ratkaisemiseen.

Tutkimuksen puutteena on se, että tutkimukseen osallistujat olivat pääosin Varsinais-Suomen alueelta. Toivon kuitenkin, että koko Suomen alueen hiusalan koulut ja yritykset voivat hyötyä tutkimukseni tuloksista.

Tutkimuksen tavoite oli löytää ne yleiset työelämävalmiuskompetenssit, joita parturi-kampaajan on saavutettava tullakseen ammattilaiseksi? **Elämänhallintataidoista** molemmilla sekä opiskelijoilla että parturi-kampaajilla nousi tärkeäksi taidoksi oppimisen taito. Oppimisen taidoissa korostettiin lisäksi motivaatiota. Tämä korostuu myös koulutuksessa. Opiskelijan on oltava motivoitunut tullessaan koulutukseen. Motivaation puuttuminen alentaa suoritustasoa, joka taas laskee ennestään jo alhaista motivaatiota. Parturi-kampaamoalalla tulee uusia tuotteita joka syksy ja kevät. Muoti muuttuu, joten on pysyttävä kehityksessä mukana, siksi oppimisen taito korostuu ehkä enemmän kuin muilla aloilla. Haastattelussa nousi esiin myös itsearvioinnin tärkeys. Oppiakseen omista töistään on osattava niiden itsearviointi.

Opiskelijat nimesivät elämänhallintataidoista ajankäytön tärkeäksi taidoksi. Tämä johtuu ehkä siitä, että kolmannen luokan keväällä opiskeluissa kiinnitetään erityistä huomiota työhön käytettävään aikaan, opiskelijan on pystyttävä nopeuttamaan työskentelyään niin, että se vastaa lähes

ammattilaisilta siihen kuluvaan aikaan. Tämä siksi, että he pysyvät mukana työpaikkojen työtahdissa. Opiskelijat mieltävät ajankäytön tärkeäksi taidoksi, koulutuksessa kiinnitetään siihen huomiota ja on haasteellista samalla sekä nopeuttaa työtahtia että säilyttää hyvä työnlaatu.

Parturi-kampaajat haastattelussa mainitsivat elämänhallintataidoista monikulttuurisuusosaamisen tärkeäksi taidoksi. Haastattelun aikana tarkensin haastateltavia lisäkysymyksellä: onko monikulttuurisuus tärkeää parturi-kampaaja alalla. Tämä lisäsi vastausten määrää, mutta samalla se selvensi paremmin monikulttuurisuuden taitojen tarvetta. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että erilaisten hiusten käsitteleminen on tärkeää ja niiden käsittelyä voisi opettaa enemmänkin koulussa. Asiakkaan kulttuurituntemusta ei koettu niin tärkeäksi.

Kommunikointitaidoissa vuorovaikutustaidot ja kuuntelutaidot nousivat koko kyselyn ja haastattelun ehdottomasti tärkeimmäksi taidoksi parturi-kampaaja-alalla. Haastattelussa nousi esille, että parturi-kampaajalla hyvät vuorovaikutustaidot ohittavat tärkeidessään jopa kädentaidot. Jos asiakkaalle tekee hienon työn, mutta ei osaa palvella häntä, ei asiakas ehkä tule uudestaan. Jos taas asiakaspalvelu on hyvää, korvataan sillä työnlaadun puutteita ja asiakas tulee varmemmin uudestaan. Parasta on, että hallitsee hyvin sekä asiakastyön toteutuksen että asiakaspalvelun.

Myös suullinen viestintätaito osoittautui tärkeäksi taidoksi, mutta ei yltänyt vuorovaikutustaitojen ja kuuntelutaitojen tasolle. Haastateltavien mielestä on ensin osattava kuunnella asiakasta ja vasta sen jälkeen tulee asiakkaan kanssa kommunikoinnissa tarvittava suullinen viestintätaito.

Haastattelun aikana tarkensin lisäkysymyksellä medialukutaidon merkitystä parturi-kampaaja-alalla. Medialukutaito selkiytyi haastattelussa, parturi-kampaajan tulee seurata mediaa löytääkseen sekä uusia virikkeitä työlleen että keskustelunaiheita vuorovaikutustilanteessa asiakkaan kanssa. Myös asiakkaat seuraavat mediaa ja ovat entistä tietoisempia hiusalasta joskus jopa parturi-kampaajaakin paremmin.

Päätöksentekotaito sai selkeästi eniten kannatusta **ihmisten ja tehtävien johtamistaitona**, jota parturi-kampaaja tarvitsee työssään. Parturi-kampaaja joutuu työssään tekemään päätöksiä itsenäisesti. Päätösten on oltava hyvin harkittuja, vaikka niitä joudutaan joskus tekemään nopeastikin, on niillä kuitenkin suora vaikutus asiakkaan hiusten hyvinvointiin. Haastattelussa johtajalta toivottiin yhteistyötaitoja, hänen toivottiin omaavan auktoriteetin yrityksessä, mutta myös huomioimaan, kannustamaan ja kohteilemaan työntekijöitä tasapuolisesti.

Innovaatioiden ja muutosten hallintataidoissa vahvasti esille nousevia taitoja olivat; hahmottamiskyky, luovuus, innovatiivisuus ja muutosherkkyys. Hahmottamiskykyä parturi-kampaaja tarvitsee aloittaessaan työtä. Hänen on osattava mielessään hahmottaa tekeillä olevan työn. Lisäksi parturi-kampaajalta tarvitaan luovuutta ja kädentaitoa. Parturi-kampaajalla on oltava aloitekykyä ja hänen on osattava työskennellä itsenäisesti.

Haastattelussa riskinottokyvyllä tarkoitettiin liian suuren riskin välttämistä yritystä perustaessa. Parturi-kampaajan on osattava hinnoitella tuotteensa kilpailukykyisesti, samalla säilyttäen kannattavuuden. Hänen on kyettävä asettamaan selkeät tavoitteet toiminnalleen.

Lisäksi haastattelussa nousi esiin visiointikyky, parturi-kampaajan tulee kouluttautua ja kouluttaa työntekijöitään kilpailukykyyn säilyttämiseksi. Koko ajan on keksittävä jotain uutta tulevaisuutta varten. Tässä korostuu myös oppimisen taito ja se kuinka koko ajan on pysyttävä kehityksen mukana ja opiskeltava lisää. Haastattelussa toivottiin, että johtaja kouluttaa työntekijöitä, mutta myös työntekijöiden toivottiin itse hakeutuvan koulutukseen ja olevan aktiivisia oman itsensä kehittämisessä.

Johdannossa kysyin, onko joita ei voida opetuksella kehittää ja joidenka koetaan olevan persoonallisia ominaisuuksia. Tällaisina taitoina on hiusalalla pidetty esimerkiksi asiakaspalveluntaitoa, tähän kysymykseen tutkimus ei antanut vastausta. Asiakaspalvelussa tarvitaan kuuntelutaitoa, suullista viestintätaitoa ja vuorovaikutustaitoja, jotka nousivat tärkeimmiksi taidoiksi parturi-kampaaja-alalla. Työntekijää haettaessa näihin asioihin kiinnitetään huomiota, eli hakijalla tulee olla hyvät asiakaspalvelutaidot.

Jos ajattelee yleisiä työelämänvalmiuksia ja niiden sisältöä, lisäksi oppimistaitojen määrittelyyn tai jopa omaksi taidokseen elämänhallintataitojen sisälle motivaation. Tämä nousi tutkimuksessa selkeästi esille liittyen oleellisesti oppimistaitoihin. Ilman motivaatiota oppiminenkin tyrehtyy.

Kommunikointitaitojen vuorovaikutustaitoihin lisäksi kehonkielen. Kehonkieli nousi haastattelussa selkeästi yhdeksi vuorovaikutustaidoksi. Parturi-kampaajan täytyy näyttää tyylikkäältä ja uskottavalta luodessaan uutta muotia ja hyvinvointia. Kehon kieli on tärkeää kaikilla ammattialoilla, sillä se ei merkitse vaan ulkoista olemusta, vaan myös kasvojen ilmeitä ja eleitä sekä vartalon asentoja. Asiakkaalle ja työkavereille voi sanoa olevansa iloinen, mutta jos kasvot ovat eri mieltä, ei

palvelu ole uskottavaa. Valintakokeen yhtenä tarkoituksena on kartoittaa myös kehon kieltä ja vuorovaikutustaitoja.

Oma-aloitteellisuus/aloitekyvykyys korostui vielä luovuus, innovatiivisuus ja muutosherkkyys taidoissa. Voisin väittää, että jokaisessa työssä tarvitaan oma-aloitteellisuutta tarttua työhön käsiksi ja viedä sitä eteenpäin. Parturi-kampaajan ammatissa oma-aloitteellisuuden merkitys korostuu, kukaan ei ole auttamassa työtehtävissä, kun kaikki palvelevat omia asiakkaitaan. Kuitenkin kaikki olettavat, että osaa tehdä oma-aloitteellisesti yhteisiä töitä, kuten pyykin pesua.

Tutkimuksen tuloksissa minut yllätti oppimiseen taitoon kohdistuva suuri huomio. Kaikkien mielestä oppimistaitoja tarvitaan parturi-kampaajan ammatissa. Koulussa olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että opiskelija löytää itselleen mielekkään tavan opiskella ja näin saa säilymään itsellään motivoivan tavan kehittää omaa oppimistaan työelämässä ja sen ulkopuolella. Koulutuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle eväät elinikäiseen oppimiseen.

Vuorovaikutustaidon toivoin nousevan korkealle tutkimuksessa ja näin siinä kävikin. Vuorovaikutustaito, kuuntelutaito ja suullinen viestintätaito, nousivat osaksi korkeammalle, kuin luovuus tai kädentaidot. Paljon on kritisoitu parturi-kampaajaopetusta sillä, että valmistuvat parturi-kampaajat eivät jää alalle, vaan hakeutuvat muualle töihin. Toivoisin, että tämän tutkimuksen myötä kiinnitetään enemmän huomiota siihen, kenet koulutukseen valitaan. Valinnan pääpaino olisi oltava vuorovaikutustaidoilla, näin vältämme kouluttamasta henkilöitä, jotka eivät sovellu alalle ja eivät voi tai halua hakeutua alan työhön. Valintakokeella saamme ohjattua opiskeluun ne opiskelijat, joilla on hyvät vuorovaikutustaidot. Ymmärrän senkin kannan, että pääsykoetta ei pystytä järjestämään tai siihen ei haluta joissain kouluissa ryhtyä.

Koulussa, jossa itse työskentelen, valintakokeeseen tulevalta henkilöltä ei peritä osallistumismaksua eikä niiden valintakokeiden järjestämiseen tarvitse käyttää ylimääräistä rahaa. Opintotoimiston henkilökunta lähettää tavoittavat kutsut ja huolehtivat niiden käytännön järjestelyistä. Kaikki opettajat ovat mukana valintatilaisuudessa, koulutuksessa olevat parturi-kampaajaopiskelijat ovat ne päivät kotonaan suorittamassa heille määrättyjä tehtäviä. Valintakokeesta on ollut hyötyä, sillä opintojen keskeyttämisprosentti on tällä hetkellä vain 5%, opiskelijat ovat motivoituneita ja heitä on ilo opettaa.

Paljon voimme myös opettajina vaikuttaa siihen, kuinka kiinnostuneita opiskelijat ovat alaan. Kun opettaja itse on kiinnostunut, motivoitunut, ulospäin suuntautunut ja aktiivinen oppija alalla, saa hän opiskelijatkin innostumaan. Opettajan on laitettava itsensä peliin, ammatti ei ole helppo, koska on huolehdittava niin monista asioista. Olemme kuin yrittäjät, huolehdimme ja pyöritämme koulun asiakaspalvelua, teemme tilaukset edustajilta ja yritämme pysyä ajan tasalla alalla tapahtuvissa muutoksissa, kuten aineiden ja tuotteiden uudistuksissa. Tämä ei totisestikaan riitä, vaan meidän on seurattava muutia ja alan uudistuksia. Lisäksi opettajan on seurattava opetuksessa tapahtuvia muutoksia, kuten uudistuksia opetusmenetelmissä. Kaiken kukkuraksi opettajan on mielletävä, että olemme asiakaspalvelijoita, meidän asiakkaamme vain on opiskelija. Hiusalan ammatinopettajan työ ei ole helppoa, mutta antoisaa, jos siitä on kiinnostunut.

Vuorovaikutustietojen lisäksi tutkimustuloksissa nousi esiin kehonkielen hallinta. Aamulla menee aikaa töihin lähtöön valmistautumiseen. Olen esikuvana opiskelijoille, olisi hassua puhua kehonkielen merkityksestä, jos itse ei sitä noudata.

Toivon, että valintakokeen kehittämisen lisäksi työni tuloksia voisi käyttää koulujen opetussuunnitelmien ja kurssisisältöjen suunnittelussa. Kaikki voivat vapaasti lainata ideoitani ja työn tutkimuksen tuloksia laatiessaan nykyistä ja tulevaa opetussuunnitelmaa. Kurssien sisällä kannattaa kiinnittää huomiota oppimisen taitoihin, kädentaitoihin ja vuorovaikutuksen kehittämiseen.

Oli mukava työstää pro gradu - työtäni, kun tulosten alkaessa hahmottua, mielenkiinto työtä kohtaan vain kasvoi. Itse toivon, että työlläni pystyn kehittämään koko hiusalaa eteenpäin vastaamaan ajan haasteisiin ja herättämään keskustelua nykytilasta ja sen tulevaisuudesta.

LÄHTEET

- Ellström, P.-E. 1994. Kompetens, lärande och utbildning I arbetslivet. Problem, begrepp och teoretiska perspektiv. (Skills, learning, and education in working life. Problems, concepts, and theoretical perspectives.) Stockholm: Publica.
- Ellström, P. - E. 2001. The many meanings of occupational competence and qualification. Teoksessa: W. J. Nilhof & J. N. Streumer (toim.), Key Qualifications in Work and Education. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Eteläpelto, A. 1992. Tulevaisuuden asiantuntijuuden kehittämiseen. Teoksessa: Ekola, J (toim.) Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan. Juva: WSOY.
- Hiusalan perustutkinto. 2000. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Helakorpi, S. 1992a. Ammattikasvatus. – Filosofisia ja koulutuspoliittisia perusteita. Juva: WSOY.
- Helakorpi, S. 1992b. Ammattitaito ja sen analysoiminen. Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Hämeenlinna. Julkaisuja 85. Hämeenlinna.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6 – 7. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11 uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Kaartinen, T. 2005. Itsesäätelyvalmiudet musiikin opiskelussa. Akateeminen väitöskirja Tampereen yliopisto.
- Kiikeri, P. 1996. Opiskelijoiden itsearviointi parturi-kampaamo alalla. Seminaarityö. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Hämeenlinna.
- Kimari, M. 2007. Koulutuksen määrällinen arviointi ja työelämään sijoittuminen. Luento kauneudenhoitoalan koulutuksen kehittämispäivät 20. – 21.3.2007. Opetushallitus.
- Kivinen, O. & Rinne, R. 1993. Työ- ja koulutusmarkkinoiden toiminta. Haaste EY:n koulutuspolitiikalle. *Aikuiskasvatus* 13 (1), 21 – 29.
- Kyrölähti, E. 2005. Työterveyshuollossa työskentelevän terveydenhoitajan ammatillinen osaaminen. Itsesäätelyvalmiuksien kehittäminen ammattikorkeakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Mäkelä, K. 1995. Kvalifikaatioanalyysi - miksi ja miten? *Aikuiskasvatus* 15 (2), 128 – 131.
- Nurminen, R. 1993. Ammattikäsitys opettajan työn lähtökohtana. Teoksessa: Eteläpelto, A & Miettinen, R. (toim.) *Ammattitaito ja ammatillinen kasvu*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Opetus & kasvatus sarja. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Nurminen, R. 1994. Opetussuunnitelman idea: ammattitaidon oppiminen. (esimerkkinä parturi-kampaajan ammattitaito). AKSU – koulutusohjelman moniste 15.10.1994. Jyväskylä: Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Parry, S. B. 1998. Mikä onkaan kompetenssi? (Ja mitä väliä sillä on.) *Yritystalous* 6, 15 – 18.
- Pelttari, P. 1998. Kvalifikaatio vai kvalifikaatiovaatimus? *Futura* 1, 86 – 94.
- Puolimatka, T. 2002. Opetuksen teoria – Konstruktivismista realismiin. Helsinki: Tammi.

- Rauhala, P. 1993. Ammatti ja kvalifikaatiot 1990-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa: Eteläpelto, A & Miettinen, R. (toim.) Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Opetus & kasvatus sarja. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Ruohotie, P. & Nieminen, J. 2000. Itsesäätely oppimisessa. Teoksessa: Työssäoppimisen haasteet ammattikasvatukselle. Ammattikasvatuksen tutkimis- ja koulutuskeskus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Julkaisu D: 126. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.
- Ruohotie, P. 2002a. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulujen tavoitteena. Teoksessa: Liljander, J-P. (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. 2002b. The development of competence and qualifications as the objective of vocational higher education. Teoksessa: Niemi, H. & Ruohotie, P. Theoretical Understandings for Learning in the Virtual University. Research Centre for Vocational Education, University of Tampere.
- Ruohotie, P. 2002c. Mitä työelämä meiltä vaatii? Ammattikasvatuksen aikakausikirja 4 (1), 4 – 13.
- Ruohotie, P. 2002d. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittämien koulutuksen tavoitteena. Teoksessa: Nieminen, J. (toim.) Verkot ja virtuaalistaminen oppimisen tukena. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Ruohotie, P. 2002e. Ammatillista kehittymistä edistävät itsesäätelyvalmiudet. Ammattikasvatuksen aikakausikirja 4 (2), 8 – 16.
- Ruohotie, P. 2002f. Motivation and self-regulation in learning. Teoksessa: Niemi, H. & Ruohotie, P. Theoretical Understandings for Learning in the Virtual University. Research Centre for Vocational Education, University of Tampere.
- Ruohotie, P. 2002g. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WSOY.

- Ruohotie, P & Honka, J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Ruohotie, P 2005. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen koulutuksen tavoitteena. Teoksessa: Varis, T. (toim.) Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Ruohotie, P 2005b. Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 7 (3), 4 – 18.
- Ruohotie, P. 2006a. Learnin Management. Luento MBA koulutuksessa 27 – 28.4.2006.
- Ruohotie, P. 2006b. Key qualifications in work and education. Teoksessa: Ruohotie, P & Maclean, R. (toim.) Communication and learning in the multicultural world. Festsschrift for Professor Tapio Varis. University of Tampere and OKKA Foundation. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A: 34. Turku: Painosalama Oy.
- Streumer, C. W. 1993. Qualification, competence and certification in the modular vocational education in the Netherlands. Teoksessa: Mäkinen, R. & Taalas, M. (toim.) Producing and Certifying Vocational Qualifications. University of Jyväskylä. Institute for Educational Research. Publication series B: Theory and practice 83. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Söderström, M. 1990. Det svårfångade kompetendbegreppet. Uppsala universitet. Pedagogisk forskning i Uppsala 94.
- Taalas, M. 1995. Ammattitutkinto ammattitaidon näyttönä. Ammatillisten aikuistutkijoiden kehittäminen. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimuksia 62. Jyväskylä.

- Takala, T. 1993. Oppivelvollisuuskoulu ja yhteiskunnalliset intressit. Tutkimus kvalifikaatioihin ja koulutuskustannuksiin kohdistuvista intresseistä Suomen oppivelvollisuuskoulua koskevan koulutuspoliittisen päätöksenteon määreinä. Acta Universitatis Tamperensis A 151. Tampere: Tampere: Tampereen Pikakopio Oy.
- Vihiniemi, M. (toim.) 2005. Osaamisen avain. Työelämän osaamisen tarpeet ja niiden ennakointi. Euroopan sosiaalirahasto, Tavoite 3-ohjelma. Salon seudun koulutuskuntayhtymä. Turun ammatti-instituutti. Turku: Newprint oy.
- Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väärälä, R. 1995. Ammattikoulutus ja kvalifikaatiot. Acta Universitatis Lapponiensis 9. Rovaniemi: Lapin yliopiston monistuskeskus.
- Yli-Luoma, P. 1998. Johdatus kvantitatiivisiin analyysimenetelmiin SPSS for Windows-ohjelman avulla. 4.painos. Sipoo: IMDL oy:n kirjapaino.

LIITTEET

Liite 1 (1).

Kompetenssi pro gradu tutkimus 2006 - 2007

Osa 1. Taustatiedot:

1. Luokka (ympyröi oikea vastaus)	pk1	pk2	pk3
2. Ikä _____			
3. Aikaisemmat opinnot ennen koulutukseen tuloa			
-

Osa 2. Kysymykset:

Seuraavassa on lueteltu erilaisia taitoja ja kykyjä, joita monissa työelämän tehtävissä ja ammatinharjoittamisessa tarvitaan. Lue huolellisesti kukin taidon/kyvyn osalta esitetty luonnehdinta tai kuvaus ja arvio sen jälkeen, **miten hyvinä pidät omia valmiuksia kunkin taidon/kyvyn osalta?**

	Erittäin heikko	Keskitasoa heikompi	Keskitasoa	Keskitasoa parempi	Erittäin hyvä
	1	2	3	4	5
4. Oppimisen taito					
Kyky oppia uusia tietoja ja taitoja; kyky ammentaa tietoa arkipäivän kokemuksista ja pitää osaaminen ajan tasalla omalla ammattialalla; kyky uskomusten ja asenteiden muuttamiseen tarvittaessa.					
5. Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	1	2	3	4	5
Taito hallita useita tehtäviä samanaikaisesti; kyky asettaa asiat tärkeysjärjestykseen ja käyttää aikaa niin, että sovitut aikarajat pitävät.					
6. Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys	1	2	3	4	5
Kyky määrittää, havaita ja ratkaista ongelmia yksin ja ryhmässä; kyky tehdä oikeita kysymyksiä, jäsentää ongelmia sekä kehittää ideoita ja vastata ongelmiin; taito tehdä business-analyysejä.					
7. Eettinen vastuu	1	2	3	4	5
Kyky ottaa vastuun oman toiminnan aiheuttamista seurauksista muihin ihmisiin.					
8. Monikulttuurisuus osaaminen	1	2	3	4	5
Kyky ymmärtää eri kulttuureja ja niiden toimintatapoja. Kyky palvella eri kulttuurista lähtöisin olevia ihmisiä.					

9. Vuorovaikutustaito	1	2	3	4	5
- Kyky työskennellä toisten ihmisten kanssa (esimiehet, työtoverit, asiakkaat), ymmärtää heidän tarpeitaan ja olla avoin toisten näkemyksille; taito työskennellä erilaisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.
-
10. Kuuntelutaito	1	2	3	4	5
- Taito kuunnella keskittyneesti toisten puhetta ja reagoida tehokkaasti heidän ajatuksiinsa keskustelun aikana.
-
11. Suullinen viestintätaito	1	2	3	4	5
- Kyky välittää verbaalisesti tietoa toiselle henkilölle ja ryhmälle.
-
12. Kirjallinen viestintätaito	1	2	3	4	5
- Kyky välittää kirjallista informaatiota sekä virallisesti (esim. raportit ja liikekirjeenvaihto) että epävirallisesti (kuten muistiot ja muistiinpanot).
-
13. Media lukutaito	1	2	3	4	5
- Kyky lukea ja kuunnella median tuottamaa viestiä ja hyödyntää luovasti saamaansa tietoa omassa työtehtävässä.
-
14. Koordinointikyky	1	2	3	4	5
- Kyky saada ihmiset työskentelemään yhteistyössä ja luoda hyvä ryhmähenki.
-
15. Päätöksentekotaito	1	2	3	4	5
- Kyky tehdä päätöksiä perusteellisen arvioinnin pohjalta (arviointi käsittää sekä lyhyt- että pitkäkestoisten vaikutusten arvioinnin) tiedostaen sekä poliittiset että esteettiset kytkennät, ja kyky löytää sellaiset henkilöt, jotka voivat toteuttaa päätöksiä.
-
16. Johtamistaito	1	2	3	4	5
- Kyky ohjata ja valmentaa toisia ja delegoida työtehtäviä niin, että työntekijät motivoituvat tekemään parhaansa.
-
17. Taito hallita konflikteja	1	2	3	4	5
- Kyky tunnistaa konfliktin lähteet sekä itsen ja muiden välillä että työtovereiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa ja taito löytää keinoja harmonian palauttamiseksi.
-
18. Suunnittelu- ja organisointitaito	1	2	3	4	5
- Kyky määrittellä tehtäviä, joita tavoitteisiin pääseminen edellyttää, esimerkiksi jakamalla osa tehtävistä toisille. Tarkkailemalla suunnitelman etenemistä tai korjaamalla suunnitelmaa.

19. Hahmottamiskyky

1 2 3 4 5

Kyky yhdistää oikeaa informaatiota eri lähteistä, yhdistää informaatiota yleistettävään muotoon ja soveltaa informaatiota uusiin laajempiin konteksteihin.

20. Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys

1 2 3 4 5

Kyky sopeutua uusiin tilanteisiin; aloitekyky ja kyky tuottaa uusia ratkaisuja ongelmiin; kyky määrittellä roolit uudelleen ja taito reagoida organisaation menestymisen kannalta välttämättömiin muutosvaatimuksiin.

21. Riskinotto

1 2 3 4 5

Kyky ottaa harkittuja riskejä ja hallita niitä; kyky etsiä ja punnita erilaisia vaihtoehtoja tai toimintamalleja ja samalla tiedostaa mahdolliset negatiiviset seuraamukset ja tarkkailla etenemistä asetettuihin tavoitteisiin.

22. Visiointikyky

1 2 3 4 5

Kyky ennakoida ja hahmottaa organisaation tai yhtiön tulevaisuutta ja erilaisia innovatiivisia suuntaviivoja organisaation tulevaisuudelle.

23. Merkitse rastilla seuraavista taidoista/kyvyistä ne viisi (5), jotka ovat mielestäsi tärkeimmät tarvittavat taidot/kyvyt parturi-kampaajan työssä.

(määritelmät löytyvät edellisestä tehtävästä)

Oppimisen taito _____

Vuorovaikutustaidot _____

Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä _____

Kuuntelutaito _____

Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys _____

Suullinen viestintätaito _____

Eettinen vastuu _____

Kirjallinen viestintätaito _____

Monikulttuurisuus ja osaaminen _____

Media lukutaito _____

Hahmottamiskyky _____

Koordinoitukyky _____

Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys _____

Päätöksentekotaito _____

Riskinotto _____

Johtamistaito _____

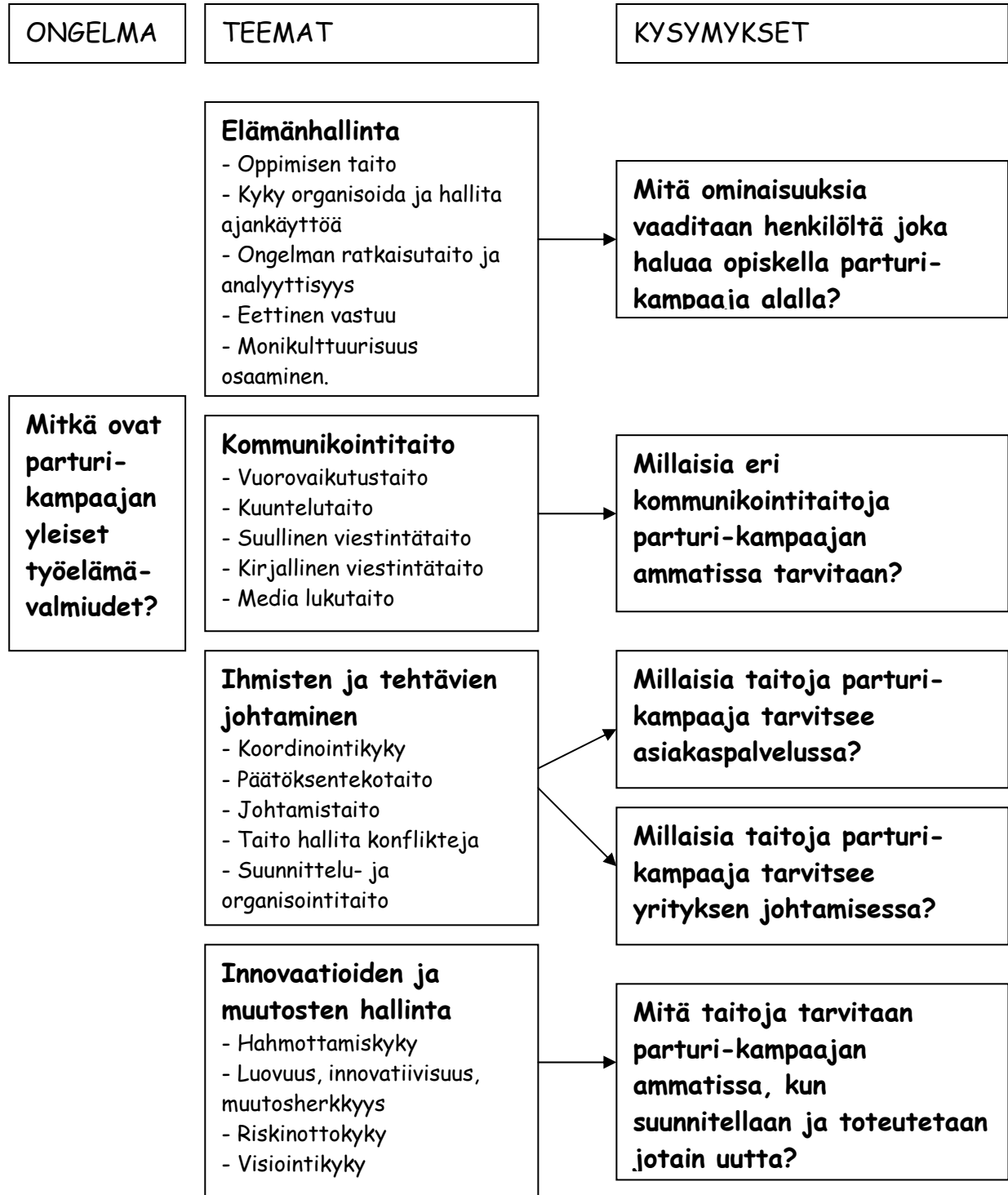
Visiointikyky _____

Taito hallita konflikteja _____

Suunnittelu- ja organisointitaito _____

Kiitos vastauksestasi!

HAASTATTELU TEEMAT

Haastattelu kysymykset

Aika: _____

1. Mitä ominaisuuksia vaaditaan henkilöltä joka haluaa opiskella parturi-kampaaja alalla?
2. Millaisia eri kommunikointitaitoja parturi-kampaajan ammatissa tarvitaan?
3. Millaisia taitoja parturi-kampaaja tarvitsee asiakaspalvelussa?
4. Millaisia taitoja parturi-kampaaja tarvitsee yrityksen johtamisessa?
5. Mitä taitoja tarvitaan parturi-kampaajan ammatissa, kun suunnitellaan ja toteutetaan jotain uutta?

LUOKAN YLEISET TYÖELÄMÄVALMIUDET

Luokan yleiset työelämävalmiudet	PK 1 (N=24)		PK3 (N=14)			
	K	S	K	S	F	P
Oppimisen taito	3,37	,58	3,71	,73	2,530	,120
Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	3,04	,93	3,78	,80	6,144	,018 x)
Ongelmanratkaisutaito ja analyyttisyys	3,04	,70	3,35	,74	1,649	,208
Eettinen vastuu	3,45	,77	4,00	,67	4,679	,037 x)
Monikulttuurisuus osaaminen	2,86	,96	3,71	,91	6,907	,013 x)
Vuorovaikutustaito	3,54	,50	4,28	,61	16,293	,000 xxx)
Kuuntelutaito	3,79	,72	4,35	6,33	5,927	,020 x)
Suullinen viestintätaito	3,50	,72	3,85	1,02	1,579	,217
Kirjallinen viestintätaito	2,83	,86	3,50	,94	4,907	,033 x)
Medialukutaito	3,16	,63	3,78	,80	6,896	,013 x)
Koordinointikyky	3,25	,53	3,78	,69	7,105	,011 x)
Päätöksentekotaito	2,87	,85	3,78	,97	9,109	,005 xx)
Johtamistaito	3,08	,77	3,42	1,01	1,392	,246
Taito hallita konflikteja	3,04	,85	3,28	,82	,734	,397
Suunnittelu- ja organisointitaito	3,20	,58	3,35	,63	,535	,469
Hahmottamiskyky	3,29	,55	3,64	1,00	1,946	,172
Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys	3,25	,44	4,00	,78	14,324	,001 xx)
Riskintotokyky	3,12	,94	3,42	,64	1,126	,296
Visiointikyky	2,87	,79	3,42	,93	3,744	,061

xxx) $p < ,001$ = erittäin merkityksellinen

xx) $p < ,01$ = merkityksellinen

x) $p < ,05$ = vähemmän merkityksellinen

Liite 5.

IKÄRYHMIEN YLEISET TYÖELÄMÄVALMIUDET

Ikäryhmien yleiset työelämävalmiudet	16-vuotiaat (N=13)		17 – 19-vuotiaat (N=17)		20-vuotiaat tai yli. (N=8)		F	P
	K	S	K	S	K	S		
Oppimisen taito	3,30	,63	3,58	,50	3,62	,91	,875	,426
Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	3,00	,85	3,35	1,11	3,75	,46	1,577	,221
Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys	2,91	,51	3,17	,72	3,50	,92	1,603	,216
Eettinen vastuu	3,30	,94	3,70	,68	4,12	,35	3,084	,058
Monikulttuurisuus osaaminen	2,66	,98	3,29	1,04	3,75	,70	3,207	,053
Vuorovaikutustaito	3,46	,51	4,00	,70	4,00	,53	3,280	,049 _{x)}
Kuuntelutaito	3,53	,87	4,29	,58	4,12	,35	4,885	,013 _{x)}
Suullinen viestintätaito	3,23	,43	3,64	,93	4,25	,88	4,157	,024 _{x)}
Kirjallinen viestintätaito	2,76	,83	3,05	,96	3,62	,91	2,187	,127
Medialukutaito	3,23	,43	3,41	,87	3,62	,91	,671	,518
Koordinointikyky	3,23	,43	3,47	,79	3,75	,46	1,685	,200
Päätöksentekotaito	2,53	,87	3,64	,86	3,37	,91	6,048	,006 _{xx)}
Johtamistaito	2,92	,64	3,23	1,03	3,62	,74	1,664	,204
Taito hallita konflikteja	2,84	,68	3,17	1,01	3,50	,53	1,578	,221
Suunnittelu- ja organisointitaito	3,30	,63	3,23	,66	3,25	,46	,053	,948
Hahmottamiskyky	3,15	,55	3,47	,87	3,75	,70	1,653	,206
Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys	3,23	,43	3,64	,70	3,75	,88	1,989	,152
Riskintotokyky	3,00	,81	3,35	,93	3,37	,74	,755	,478
Visiointikyky	2,69	,75	3,23	,97	3,37	,74	2,083	,140

xxx) $p < ,001$ = erittäin merkityksellinen

xx) $p < ,01$ = merkityksellinen

x) $p < ,05$ = vähemmän merkityksellinen

Liite 6.

AIKAISEMPIEN OPINTOJEN YLEISET TYÖELÄMÄVALMIUDET

Aikaisempien opintojen yleiset työelämävalmiudet	Peruskoulu (N=26)		Lukio (N=5)		Toisen asteen tutkinto (N=3)		Keskeytyneet opinnot (N=4)		F	P
	K	S	K	S	K	S	K	S		
Oppimisen taito	3,42	,57	3,80	,83	4,00	1,00	3,25	,50	1,308	,288
Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	3,12	,97	3,60	,89	4,00	,00	3,75	,95	1,354	,274
Ongelmanratkaisutaito ja analyyttisyys	3,08	,64	3,00	,70	3,66	1,15	3,50	1,00	,955	,425
Eettinen vastuu	3,53	,85	3,80	,44	4,33	,57	3,75	,50	1,027	,393
Monikulttuurisuus osaaminen	3,04	1,09	3,00	,70	4,00	1,00	3,75	,50	1,294	,293
Vuorovaikutustaito	3,73	,72	3,80	,44	4,33	,57	4,00	,00	,877	,463
Kuuntelutaito	3,88	,81	4,20	,44	4,00	,00	4,50	,57	,950	,428
Suullinen viestintätaito	3,57	,75	4,00	1,00	3,66	1,15	3,50	1,29	,361	,781
Kirjallinen viestintätaito	2,92	,93	2,80	,83	3,66	,57	4,00	,81	2,262	,099
Medialukutaito	3,38	,69	2,80	,83	4,00	,00	3,75	,95	2,161	,111
Koordinointikyky	3,34	,68	3,60	,54	3,66	,57	3,75	,50	,698	,560
Päätöksentekotaito	3,15	1,04	3,20	,83	4,00	1,00	3,00	,81	,707	,555
Johtamistaito	3,11	,76	3,80	,83	4,00	1,00	2,50	1,00	2,959	,046 _{x)}
Taito hallita konflikteja	2,92	,79	4,00	,70	3,33	,57	3,25	,95	2,707	,061
Suunnittelu- ja organisointitaito	3,30	,61	3,00	,70	3,33	,57	3,25	,50	,362	,781
Hahmottamiskyky	3,34	,74	3,40	,54	4,00	,00	3,50	1,29	,665	,579
Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys	3,50	,64	3,40	,89	4,00	1,00	3,50	,57	,525	,668
Riskintotokyky	3,11	,81	3,80	,83	3,33	1,15	3,25	,95	,910	,446
Visiointikyky	3,07	,89	2,80	1,09	3,66	,57	3,00	,81	,602	,618

xxx) $p < ,001$ = erittäin merkityksellinen

xx) $p < ,01$ = merkityksellinen

x) $p < ,05$ = vähemmän merkityksellinen

Liite 7.

MITÄ LUOKKA PITÄÄ TÄRKEIMPINÄ YLEISINÄ TYÖELÄMÄVALMIUKSINA?

Luokka pitää tärkeimpinä työelämävalmiuksina	PK 1 (N=24)		PK3 (N=14)			
	K	S	K	S	F	P
Oppimisen taito	0,54	,50	0,57	,51	,030	,863
Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	0,58	,50	0,57	,51	,005	,945
Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys	0,20	,41	0,00	,00	3,490	,070
Eettinen vastuu	0,16	,38	0,21	,42	,127	,724
Monikulttuurisuus osaaminen	0,20	,41	0,07	,26	1,221	,277
Vuorovaikutustaito	0,70	,46	,50	,51	1,633	,209
Kuuntelutaito	0,45	,50	0,64	,49	1,182	,284
Suullinen viestintätaito	0,50	,51	0,42	,51	,172	,681
Kirjallinen viestintätaito	0,00	,00	0,00	,00	,	,
Medialukutaito	0,00	,00	0,07	,26	1,749	,194
Koordinointikyky	0,00	,00	0,00	,00	,	,
Päätöksentekotaito	0,25	,44	0,21	,42	,059	,809
Johtamistaito	0,00	,00	0,07	,26	1,749	,194
Taito hallita konflikteja	0,12	,33	0,00	,00	1,895	,177
Suunnittelu- ja organisointitaito	0,12	,33	0,35	,49	2,938	,095
Hahmottamiskyky	0,45	,50	0,35	,49	,355	,555
Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkyys	0,41	,50	0,57	,51	,823	,370
Riskintotokyky	0,08	,28	0,21	,42	1,303	,261
Visiointikyky	0,20	,41	0,21	,42	,002	,967

xxx) $p < ,001$ = erittäin merkityksellinen

xx) $p < ,01$ = merkityksellinen

x) $p < ,05$ = vähemmän merkityksellinen

Liite 8.

MITÄ IKÄRYHMÄT PITÄVÄT TÄRKEIMPINÄ YLEISINÄ TYÖELÄMÄVALMIUKSINA?

Ikäryhmä pitää tärkeimpinä työelämävalmiuksina	16-vuotiaat (N=13)		17 – 19-vuotiaat (N=17)		20-vuotiaat tai yli. (N=8)		F	P
	K	S	K	S	K	S		
Oppimisen taito	0,53	,51	0,52	,51	0,62	,51	,101	,905
Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	0,53	,51	0,58	,50	0,62	,51	,075	,928
Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys	0,07	,27	0,23	,43	0,00	,00	1,583	,220
Eettinen vastuu	0,23	,43	0,11	,33	0,25	,46	,434	,651
Monikulttuurisuus osaaminen	0,30	,48	0,05	,24	0,12	,35	1,783	,183
Vuorovaikutustaito	0,61	,50	0,58	,50	0,75	,46	,297	,745
Kuuntelutaito	0,53	,51	0,47	,51	0,62	,51	,248	,781
Suullinen viestintätaito	0,61	,50	0,35	,49	0,50	,53	1,005	,376
Kirjallinen viestintätaito	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	,	,
Medialukutaito	0,00	,00	0,05	,24	0,00	,00	,604	,552
Koordinointikyky	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	,	,
Päätöksentekotaito	0,23	,43	0,17	,39	0,37	,51	,566	,573
Johtamistaito	0,00	,00	0,05	,24	0,00	,00	,604	,552
Taito hallita konflikteja	0,07	,27	0,05	,24	0,12	,35	,153	,859
Suunnittelu- ja organisointitaito	0,07	,27	0,29	,46	0,25	,46	1,068	,355
Hahmottamiskyky	0,61	,50	0,35	,49	0,25	,49	1,663	,204
Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys	0,37	,48	0,64	,49	0,37	,51	1,944	,158
Riskintotokkyky	0,15	,37	0,17	,39	0,00	,00	,753	,478
Visiointikyky	0,15	,37	0,29	,46	0,12	,35	,629	,539

xxx) $p < ,001$ = erittäin merkityksellinen

xx) $p < ,01$ = merkityksellinen

x) $p < ,05$ = vähemmän merkityksellinen

Liite 9.

MITÄ AIKAISEMMAT OPINNOT PITÄVÄT TÄRKEIMPINÄ YLEISINÄ TYÖELÄMÄVALMIUKSINA?

Aikaisemmat opinnot pitävät tärkeimpinä työelämävalmiuksina	Peruskoulu (N=26)		Lukio (N=5)		Toisen asteen tutkinto (N=3)		Keskeytyneet opinnot (N=4)		F	P
	K	S	K	S	K	S	K	S		
Oppimisen taito	0,50	,50	0,40	,54	1,00	,00	0,75	,50	1,267	,301
Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	0,57	,50	0,60	,54	0,66	,57	0,50	,57	,062	,980
Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys	0,15	,36	0,20	,44	0,00	,00	0,00	,00	,427	,735
Eettinen vastuu	0,19	,40	0,20	,44	0,00	,00	0,25	,50	,248	,863
Monikulttuurisuus osaaminen	0,19	,40	0,20	,44	0,00	,00	0,00	,00	,502	,684
Vuorovaikutustaito	0,57	,50	1,00	,00	0,66	,57	0,50	,57	1,173	,334
Kuuntelutaito	0,50	,50	0,40	,54	0,66	,57	0,75	,50	,444	,723
Suullinen viestintätaito	0,46	,50	0,40	,54	0,66	,57	0,50	,57	,177	,911
Kirjallinen viestintätaito	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	,	,
Medialukutaito	0,03	,19	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	,143	,933
Koordinointikyky	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	,	,
Päätöksentekotaito	0,23	,42	0,20	,44	0,33	,57	0,25	,50	,060	,980
Johtamistaito	0,03	,19	0,00	,00	0,00	,00	0,00	,00	,143	,933
Taito hallita konflikteja	0,03	,19	0,40	,54	0,00	,00	0,00	,00	3,154	,037 _{x)}
Suunnittelu- ja organisointitaito	0,19	,40	0,20	,44	0,33	,57	0,25	,50	,110	,954
Hahmottamiskyky	0,50	,50	0,20	,44	0,00	,00	0,50	,57	1,315	,285
Luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys	0,46	,50	0,40	,54	0,66	,57	0,50	,57	,177	,911
Riskintottokyky	0,15	,36	0,00	,00	0,00	,00	0,25	,50	,569	,639
Visiointikyky	0,23	,42	0,20	,44	0,00	,00	0,25	,50	,276	,842

xxx) $p < ,001$ = erittäin merkityksellinen

xx) $p < ,01$ = merkityksellinen

x) $p < ,05$ = vähemmän merkityksellinen